

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljaka izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun.
Ljubljana številka
10,650 in 10,349 za
inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica
številka 6.

Pod vladno maršala

(Pismo iz Francije.)

Ko je maršal Petain pred dobrimi tremi meseci prevzel oblast v Franciji, je svoje rojake opomnil k potrpežljivosti in zadržnosti. Takrat si je razvoj bodočih dogodkov tako v pogledu Francije kakor glede nadaljevanja vojske gotovo precej drugače predstavljal kakor zdaj. Toda polagoma se Francozi bode iz svoje omame in s povratkom moči izginja tudi topa brezbriznost, ki je bila značilna za prve tedne po porazu. V zasedenem ozemlju so kajpada odnosi med Francozi in Nemci slejko prej korektni. V nezasedenem ozemlju pa se čisto kaže pomanjkanje dobre volje in potrebe pokorščine. Tako na primer se je precejšen del učiteljstva branil, da bi prebral ob pričetku šole nek oklic maršala. Svobodni učiteljstvo, ki nosi velik del krivde zaradi poraza Francije, se je prve tedne nove vladavine potuhnilo, sedaj pa že tajno rovari proti vladnim odredbam in učiteljske organizacije, ki so bile razpuščene, še vedno tajno delujejo in izdajajo okrožnice svojim članom, v katerih nasprotujejo smernicam nove kulturne politike. Veliki trgovci kažejo večkrat malo solidarnosti z ostalim narodom in poizkušajo, kako bi po stari navadi delali dobičke. Kupčija pod roko je v polnem cvetju. Zdaj se obnavljajo vsaj za silo javna prometna sredstva, toda spočetka je pomanjkanje prometnih sredstev bilo strašno in so bili nekateri kraji naravnost odrezani od preskrbe z živil. Pa tudi francoski kmetje kažejo trmo, kakor kmetje po vsem svetu. Niso hoteli izvesti ukazanegeta živine, ker niso verjeli, da vlada potrebuje podatke le za osnovo pri odmeri živeža, ampak so se bali, da se bodo začele revizije bodisi za vojsko, kolikor jo je še ostalo, bodisi za nemške okupacijske čete. Prefekti posameznih departementov imajo oblast, da določajo najvišje cene. Nekateri to store, drugi nižje. Kmetje so se takoj znašli in pričeli temu primerno ravnati. Kjer so cene višje, tjakaj spravljajo živila in se seveda primeri, da sedanjemu departementu najpotrebnejšega primanjkuje. Vlada se je zdaj odločila, da temu zlu pri korenini odpomore in je postavila prehranjevalni odbor, ki enotno ureja cene na celotnem ozemlju. Te dni je bilo imenovano posebno vojno sodišče, pred katerega pridejo spekulant in verižniki z živežem. To vojno sodišče obravnava vsak slučaj v roku 48 ur in proti njegovi razsodbi ni pritožbe. S tem sodiščem, ki izreka tudi smrtne kazni, hoče vlada zatreti politično neposlušnost in rovarstvo, pa tudi oderuštvo in verižništvo z živil. Manjši grešniki pa pridejo pred navadna sodišča.

Sodišče ima torej Francija zadosti. Predvsem so tu navadna sodišča, ki so delovala že v mirni dobi. K temu je treba imenovati vojaška sodišča, katerih eno je obdobil bivšega prosvetnega ministra Jeana Zaya na prisilno bivalisti na Hudičevem otoku zaradi tega, ker se je odtegnil vojaški službi. Vojaška sodišča imajo mnogo opraviti z dezertjerji, ki se lani niso odzvali vojaškim vpoklicem, ali pa so pozneje dezertirali od armade. Potem posluje najvišje sodišče v Rimu, ki ima v preiskavi politike, ki so odgovorni za vojno napoved in zlom Francije. To so »gostje v gradu Chazeron«: Daladier, Paul Reynaud, Leon Blum, Georges Mandel in Gamelin. Čas si preganjajo kakor morejo. Nekateri čitajo, drugi pišejo spomine in tretji pripravljajo svojo obrambo. Ko je bil Daladier prijat na podlagi odloka, ki ga je še sam izdal, je izrekel stavek, o katerem je očitno želel, da pride v zgodovino: »Sin moj, ne pozabi, da ni bil tvoj oči tisti, ki je izgubil vojsko.« Ni dvoma, da ni nobene med ujetniki v Chazeronu, ki bi o sebi drugače mislil, kakor Daladier, kajti najbolj presenetljiva posebnost na tem postopku je dejstvo, da je francoski režim skozi 60 let vse vodilne politike pušal popolnoma brez sleherne odgovornosti, zdaj pa zahteva odgovor od tistih, ki so v zadnjem hipu bili na krmilu države.

Pred isto vrhovno sodišče bodo prišli tudi »romarji iz Pellevoisina«, in to so: Marx Dormey, bivši notranji minister za vlade ljudske fronte, Vincent Auriol, veliki finančnik in prvak socialistične stranke, Alzačan Salomon Grumbach in stric Moch (se izgovori Moš, kar v narečju pomenja »nič vreden, len, zanikeren«). Zakaj se gospodje imenujejo »romarji iz Pellevoisina«?

Nastanjeni so v edinem »Grand hotelu« tega zelo oddaljenega kraja kot jetniki. Vasiica je znana kot mala božja pot, ker so tu videli L. 1876 prikazovanje. Nato je nek industrialec iz severa, po imenu Motte, sezidal omenjeni hotel, da bi bil na razpolago romarjem. Ta je zdaj predeljan v ječo in je dobil na okna železno o mrežo. Dormey sedi zdaj v tem hotelu, ker se je proslavil z znano afero o »Cagoulardi«, kapucarji, katero si je, če že ne gladko izmislil, vendar jo je neizmerno napihnil, da bi tako vsa desničarska gibanja v kralji zadušil in iz tega za ljudsko fronto skoval politični kapital. Dormey je znan kot velik prostozidar in levčar. Zaradi svojega političnega delovanja, v katerem je nasilno ustvarjal notranje fronte, je obdolžen, da je slabil moč Francije. Vincent Auriol je s svojo finančno politiko, to je s finančno politiko ljudske fronte spravljal na psa francoske finance in razvalil ves gospodarski sistem. Stric Moch je bil eden glavnih ustanoviteljev ljudske fronte in razen tega osebnih tajnik ministrskega predsednika Leona Bluma ter je, kakor ta, tudi on Jud. Zato označba »stric«. Skupno z Blumom je razvil naravnost genialno delavnost, da je spravil v finance in v poslovni svet vse mogoče židovske kreature, ki niso zamudili okoristiti se ob tako sijajni konjunkturi. Salomon Grumbach je alzaški žid, ki lomi strahotno francosčino. Bil je svoj čas alzaški poslanec v nemškem parlamentu in je bil tudi poslanec v pariškem parlamentu. Slovel je po svojih hujskajočih govorih proti Nemčiji in je zaradi tega vzbujal neko pozornost. Zdaj ko je vojska izgubljena, je seveda Grumbach

Načrti osišča na jugovzhodu

Obsežno diplomatično delovanje, ki se tiče predvsem Grčije in Turčije - V Bolgariji cela vrsta manifestacij do Nemčije in Italije

Berlin, 17. oktobra. b. Po spremembah v Romuniji, zaradi katerih so se razširile razne govorice, posebno zaradi nastalega položaja na Balkanu in v Mali Aziji, posvečajo v Berlinu največjo pozornost novemu nastalemu političnemu in diplomatskemu delovanju. Ker so se sile osišča izrekle kot zaščitnice interesov na jugovzhodu Evrope in večkrat poudarile, da je vzhod sestavni del njihovega življenjskega prostora, ne bodo nikakor odstopile od reševanja vseh vprašanj, ki so se pojavila na Balkanu. Kakšna so ta vprašanja, v Berlinu danes ničesar ne govorijo,

toda če zasledujemo dogodke po logičnem redu, postaja povsem jasno, da osišče, kakor je že večkrat poudarilo, hoče ustvariti nov politični red na jugovzhodu Evrope iz strateških, gospodarskih in političnih razlogov.

Pred vkorakanjem nemških čet v Romunijo so mnogi mislili, da Nemčija ne bo storila tega dejanja, in sicer zaradi nevarnosti, da na tem področju ne izzove zmede zaradi interesov raznih držav, pa tudi zaradi samih petrolejskih izvirov. Romunski geologi so dokazovali v strokovnem časopisu, da bi en sam podvig kake tuje sile v Romuniji mogel izzvati požig vseh petrolejskih vrel-

cev. Toda Nemci so vkorakali v Romunijo in zasedli važne strateške postojanke, ne da bi zagoreli petrolejski vrelci. Oni bodo organizirali romunsko vojsko, nemški lovci pa bodo tudi varovali romunske petrolejske izvire proti vsakršnim sabotažnim dejanjem.

Nemški generali pri turškem poslaniku v Bukarešti

Carigrad, 17. oktobra. b. Z velikim iznenađenjem so sprejeli vladni krogi poročilo, da sta poveljujoča nemška generala Hansen in Speidel obiskala turškega poslanika v Romuniji. Doslej te časti ni bil deležen še noben drug član diplomatskega zbora. Da je Turčija zaradi tega dogodka postala še bolj središče nemškega zanimanja je jasno, ker je Turčija pred prekinitvijo diplomatskih odnosov z Romunijo.

Turški list o nevtralnosti

Carigrad, 17. oktobra. AA. (Stefani.) »Ulus« prinaša poluradno inspiriran članek v stališču Turčije o sedanjih mednarodnih dogodkih. List pravi, da mora Turčija ostati zunaj vojne in da ne sme

iskati nobene koristi v razširjenju konflikta, obenem mora biti za materialno in moralno krepka in zmerom pripravljena za obrambo svoje svobode in svojega ozemlja.

Angleški poslanik pri pariškemu zunanjemu ministru

Carigrad, 17. oktobra. AA. (Reuter.) V Carigradu se je pripeljal iz Ankare angleški poslanik in se sestal z zunanjim ministrom Saradzoglom. Mislijo, da obisk ni imel drugega namena, kakor normalno izmenjavo misli.

Nemško-jugoslovanska trgovinska pogajanja pred zaključkom

Beograd, 17. okt. AA. Trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Nemčijo bodo ta teden v Beogradu končana. Na sklepni seji bodo sestavili in podpisali novi trgovinski dogovor med našo državo in Nemčijo.

Bolgarski listi že zahtevajo izhod na Egejsko morje

Številne manifestacije prijateljstva med Bolgarijo, Nemčijo in Italijo

Berlin, 17. oktobra. b. Bolgarsko časopisje poudarja, da se Bolgarija ni nikdar odrekla pravice do izhodišča na Egejsko morje. Ker bi Bolgarija pri rešitvi tega vprašanja mogla dobiti izhodišče na Egejsko morje, pa trdijo bolgarski merodajni krogi, da je rešitev tega vprašanja na način, kot si ga nekateri predstavljajo, praktično neizvršljiva, ker je Trakija v sestavu grške države. Zaradi tega Bolgarija ne more niti vložiti večjih zneskov za zgraditev raznih zgradb na tem področju, čez katero bi morala dobiti izhod na morje. Zato zahteva trajno priključitev omenjenega področja k Bolgariji. Za to svojo zahtevo navaja sledeče opravičilo:

1. Pravno-politični razlog, ker ni podpisala pogodbe v San Remu.
2. Zemljepisno, ker zahodna Trakija predstavlja celoto z bolgarskim področjem, ker vse reke Struma, Mosta in Marica tečejo v Egejsko morje.
3. Gospodarsko, ker Trakija ne more živeti brez zaledja, kakor tudi zaledje ne more živeti brez izhodišča na morje.
4. Narodnostno, ker je po statistiki leta 1923 bilo v zahodni Trakiji 140.000 Bolgarov, h kateremu številu je treba prišteti 120.000 muslimanov bolgarske narodnosti, kar predstavlja skupno 260.000 prebivalcev. Poleg njih živi v zahodni Trakiji 197.000 Turkov in 70.000 Grkov.

Nato je nastalo veliko preseljevanje Bolgarov, na njihova mesta pa so bili naseljeni Grki iz Male Azije.

Bolgarija v taboru

Nemčije in Italije

Bagrjanov v Italiji

Rim, 17. okt. AA. Stefani. Bolgarski minister za kmetijstvo Bagrjanov je izjavil tole: Kamor koli sem prišel v Italijo, povsod so mi priredili pristršen sprejem in sicer zastopniki oblasti kakor tudi zastopniki italijanskega naroda.

Bagrjanov je včeraj popoldne obiskal kmetijsko ministristvo, kjer ga je prisrčno sprejel minister Tassinari in ga predstavil osebu ministristva. Snoči ob 20.15 je Bagrjanov kot gost prijateljskega naroda govoril po radiu. V govoru je pozdravil italijanske kmete.

Rim, 17. okt. t. Stefani. V zvezi z izjavami bolgarskega ministra Bagrjanova o prisrčnosti

tudi prištet k »lažnim vojnim hujskačem«, prav tako kakor mnogi drugi emigranti arijske in židovske krvi, ki so pribežali v Francijo in morajo zdaj delati pokoro po raznih koncentracijskih taboriščih.

Že nekaj časa se tudi govori, da bo vlada izdala izjemne zakone proti židom. Govori se, da bodo otroci Izraela razdeljeni v več kategorij: v take, ki so že od nekdaj francoski državljani, pri čemer se bo spet razlikovalo med tistimi, ki so služili v vojski in onimi, ki niso bili pritegnjeni v vojaško službo, ali pa so se znali zmazati — in onimi, ki so šele v zadnjih letih dobili državljanstvo, ter končno tretjimi, ki so ostali inozemci. Toda zakon že ni bil razglašen. Med tem pa je naenkrat izdala protizidovski zakon nemška zasedbena oblast v Parizu in velja za zasedeno ozemlje Z judovskimi trgovinami je zdaj konec. Oni Judje, ki so pred Nemci zbežali, ne morejo iti več nazaj v zasedeno ozemlje. Njihovo premoženje po tamkaj zaplenjeno. In to je gotovo šele začetek. Tudi vlada v Vichyju bo zelo verjetno nekaj ukrenila proti židovskemu kapitalu.

Dr. — c.

sprejema, ki ga je bil deležen v Italiji, poudarjajo tukaj, da so razgovori, ki jih je bolgarski državnik imel z Mussolinijem, grofom Ciano in trgovinskim ministrom Tassinarijem, jasen znak za tvornost italijansko-bolgarskega političnega sodelovanja, ki že dolga leta temelji na prisrčnem medsebojnem prijateljstvu.

Nemški minister Rust v Sofiji

Sofija, 17. okt. AA. DNB: V avli sofijskega vseučilišča so slovesno odprli nemški znanstveni institut. Slovesnosti so prisostvovali razen mnogostevilnih drugih uglednih osebnosti in nemškega ministra dr. Rusta tudi predsednik vlade Filov in mnoge druge ugledne uradne osebnosti. Po pozdravnem nagovoru vseuč. rektorja je imel nemški sofijski poslanik kratek govor, potem pa je uradno odprl institut. Za njim sta govorila minister dr. Rust in predsednik vlade Filov. Bolgarski tisk obširno komentira to slovesnost in

„Ofenziva klešč“ na Egipt

Angleški vojni minister v Egiptu — Nadaljnji boji v zraku in na morju

Newyork, 17. okt. t. Associated Press: V angleški reviji »Spectator« je »Strategicus« napisal članek o nemško-italijanskih prihodnjih namelih, kolikor se zrcalijo v sedanjih dogodkih na Balkanu. Strategicus je mnenja, da ima vkorakanje nemških čet v Romunijo samo eno pametno razlogo, in sicer, da hočeta Nemčija in Italija napasti angleške postojanke v Egiptu s »kleščami«, to se pravi, da bi italijanska armada maršala Grazianija pritislila iz Libije proti Suez, medtem ko bi nemške čete pritislile s severa skozi Malo Azijo in Palestino, medtem ko bo obojno letalstvo in italijansko vojno brodogeje opravljalo pripravljeno delo in zaposlilo angleško mornarico. »Spectator« je mnenja, da za enkrat ni nujnosti, da bi se ta obsežna operacija, ki je po njegovem mnenju polna rizikov, začela že jutri. Nemška vloga bi po njegovem mnenju pri tej operaciji mogla obstajati tudi samo v tem, da Nemčija pritiska na Turčijo in na Grčijo, da se odpovesta Angliji, medtem ko bi Italija opravila svojo vlogo z Albanije. Spectator pristavlja na koncu, da bi bil zločin, če bi angleško vojno vodstvo podcenjevalo pomen gibanja nemških čet po Balkanu ter nevarnost, ki grozi iz Libije in Sudana, kjer ima Italija dobro armado, kar je pokazala že s tem, da je zasedla dragocene postojanke na egiptski in sudanski meji.

Eden v Egiptu

Kairo, 17. okt. t. Associated Press: Egiptski listi posvečajo glavno pozornost obisku, ki ga je nenadno napravil Egiptu angleški vojni minister Anthony Eden. Minister Eden bo imel s poveljnikom angleške armade generalom Wavellom razgovore. Pomen tega sestanka v sedanjem trenutku pade v oči, pišejo listi, ko se pripravila italijanska ofenziva proti angleškim postojankam v Egiptu in obstoja tudi možnost, da bi nemško-italijanske čete napadle angleške postojanke v vzhodnem delu Sredozemlja tudi še z azijske strani. Minister Eden bo imel razgovore tudi s poveljnikom angleškega brodogoja sirom Andrew Cunninghamom.

London, 17. okt. b. Uradno poročajo, da je minister Anthony Eden bil takoj po svojem prihodu

v Kairo sprejet od kralja Faruka, s katerim je imel daljše razgovore. Nato se je Eden razgovarjal z vodilnimi političnimi osebami Egipta ter šefom za narodno obrambo.

Moskva o obisku Edena

Moskva, 17. okt. b. Prihod angleškega ministra Edena v Kairo in njegov obisk pri poveljniku angleških vojnih sil na Bližnjem vzhodu generalu Vavellu komentirajo tudi v Moskvi, kjer tolmačijo obisk Edena tako, da London resno računa z možnostjo, da bi osiščne sile zaradi varnosti vzhodnega krila mogle zares od Črnega morja poskusiti napad na Sueški prekop. Naloga ministra Edena je, da na mestu pregleda stanje v Egiptu, Palestini in v Turčiji in da osebnost sliši, kakšno je gibanje v Siriji. Na vsak način bo sestanek Edena z generalom Wavellom dal angleški vladi ona pojasnila, ki so ji v sedanjem trenutku potrebna za izvedbo nadaljnjih sklepov.

Italijanska poročila

Nekje v Italiji, 17. oktobra. AA. Stefani: Uradno poročilo vrhovnega poveljstva državne oborožene sile št. 132 se glasi:

Podmornica, o kateri poroča včerajšnje poročilo vrhovnega poveljstva, da je potopila sovražnikovo podmornico tipa »Perseus«, je poveljeval korvetni kapitan Bandini. Prav tako je včerajšnje poročilo vrhovnega poveljstva omenilo, da je neko angleško križarko zadel italijanski letalski torped, kar se zdaj vidi tudi iz uradnega poročila angleške admiralitete. Gre za križarko »Liverpool«. Križarka ima 9300 ton in je oborožena z 12 topovi kalibra 15 in 28.8 in 8 topovi kalibra 10.2 ter s 6 torpednimi cevmi. Razen tega ima križarka tudi tri letala.

Nadaljevanje na 2. strani

Zemunska vremenska napoved: Pretežno jasno in hladno v vsej državi. Jutranje megle v dolinah in kotlinah. Ponoči ponekod slab mraz.

Zagrebska vremenska napoved: Jasno, jutranje megle in hladno.

Politični zapiski

Hrvatski list o Ljubljani

Članek v »Hrvatski Straži«

»Hrvatska straža«, ki vedno z veliko ljubeznijo spremlja življenje v Sloveniji, objavlja pod naslovom »Kako Slovenci izdajajo hrvatski list«, naslednji članek:

»V Ljubljani izhaja v hrvaščini tiskani list »Evac«, ki je namenjen hrvatskim ženam. Že to je kulturni škandal, da se še danes nahajajo v Sloveniji takšni tipi, ki hočejo nam Hrvatoma v našem jeziku soliti pamet. Poleg vsega tega pa so se še našle takšne naivne duše, ki so list sprejemale in ga plačevale ter se s tem pregrešile proti hrvatski nacionalni vzajemnosti ker so s hrvatskim denarjem podpirale nehrvatski list in s tem oškodovale vse tiste, ki se pri nas trudijo, da bi dajali hrvatskim družinam in ženam dobro čtivo. Sedaj pa se je ta list pridružil, da je v posebnem letaku, ki je bil priložen zadnji številki, priporočil našim ženam belo kugo. Tako je torej ta tuja kača, ki so jo mnogi gledi na svojih prsih, začela vbrizgavati svoj strup. Ako bomo še koga našli med Hrvatmi, ki bi hotel takšno stvar sprejemati, čitati, ji pomagati in zanj plačevati.

List na to poziva vse merodajne činitelje, naj razširjajo dober družinski list »Obitelj«, ki da je »edino obrambno orodje proti takšnim ljubljanskim in drugim podobnim vsiljivcem«, nakar naslavlja na Slovence naslednji poziv: »A Slovence pozivamo, naj nas Hrvate pustijo pri miru, naj za sebe izdajajo liste, kakršne koli hočejo, toda nas, naš hrvatski jezik in naše hrvatske družine pa naj pustijo pri miru. Tudi mi Hrvati ne izdajamo nobenega lista v slovenščini. Tako drži se nismo, ker se nečemo v tuje vitkati. Drago bi nam bilo, da vsi dobronamerni Slovenci doma med seboj razčistijo in da ob priliki tega škandala napravijo takšnemu vmešavanju v tuje stvari konec«.

Tako piše »Hrvatski straža«. Kot katoliški list se s stvarno kritiko »Evine« priloge od srca strinja. Merodajni slovenski činitelji bodo gotovo poskrbeli, da se bodo pojavili, kot jih je odkril hrvatski katoliški list, zatrti. Toda ne moremo si odreči pravice, da ne bi dodali, da je hrvatsko ljudstvo dobivalo, ga bralo in zanj plačevalo, ter se dobivalo, ga bere in zanj plačuje, mnogo gršega čtiva v domačem in v tujih jezikih, pa se ne spominjamo, odkar beremo »Hrvatsko stražo«, da bi bila kdaj proti ter strupom in proti virom, iz katerih prihajajo, nastopila s tolikim sovraštvom, kot ga je razgalila sedaj — proti slovenskemu narodu kot takšnemu, ki je kritizirala na njem smet zakotnega lističa. Obžalujemo, da si je to prvenstvo med vsemi listi v Jugoslaviji priborila »Hrvatska straža«, ki je sicer znana po svoji mržnji do Slovencev in smo prepričani, da tako mislijo tudi vsi dobronamerni hrvatski katoličani, tembolj ker je »Evac« list, ki z njim Slovenci nimajo nič opraviti, razen v toliko, da so nekimi Hrvatoma dali gostoljubnost, ki so jo s svojim listom grdo zlorabili.

Na gornjem tudi nova izjava, ki jo je »Hrvatska straža« prinesla v naslednji številki, kjer hoče popraviti žalitev naslovljene slovenskemu narodu, ničesar ne spreminja, čeprav jo vzamemo radevolje na znanje kot dokaz, da se hrvatski katoličani na splošno nikakor ne strinjajo s piscem, ki je hotel svojo lastno mržnjo proti Slovincem tolmačiti kot izraz hrvatskega katoliškega mnenja.

»Kameleoni«

»Zagrebski liste« v svojem uvodniku ostro piše proti tiste vrste ljudem, ki zaradi poklicnih uspehov ali zaradi kariere menjajo takoj vero in državljanstvo, da ne govorimo o političnem prepričanju. Politično prepričanje je pri teh ljudeh suknjica, ki se oblecje ali sleče, kakor pač piha veter. Danes so ti ljudje nacionalisti, včeraj so bili negatisti, jutri bodo marksisti, po potrebi pa celo — Hrvati. Vedno se za svoja spreobrnjenja izgovarjajo, češ, saj vendar ni sramotno, če pridem na pravo pot. In to je pri vsakem spreobrnjenju. Posebno zanimiv je ta tip ljudi med razumniškim krogom. Tukaj se šele najdejo pravi lovci na karijero, ki organizirajo prave lovske pogone za kakšno mesto ali napredovanje. Če se menja, so takoj pripravljeni, da preoblečejo svojo kožo. Če so bili prej šekasti, postanejo po potrebi tudi enobarvni. Ta pojav ni nov. Vedno je bilo vse polno skupinolovcev te vrste. List potem navaja zgled nekega takšnega »spreoblaševalca srajce« ter zaključuje svoj članek z besedami: Metlo v roke, dokler je še čas. Kameleonski blesk ne prinaša sreče! — Mislimo, da po vsej državi ni nobenega poštenega človeka, ki bi v interesu države in svojega naroda ne povzel ta klic: Metlo v roke, dokler je še čas...

Naš notranji položaj

»Hrvatski dnevniki«, glasilo dr. Mačka objavlja uvodni članek, v katerem podčrtava, da je predsednik vlade v svojem govoru v Skopju navedel prave vzroke, zaradi katerih je trenutno zastalo delo za nadaljnje in dokončno preureditev jugoslovanske države, ko je govoril o zunanjepolitičnih vprašanjih, ki so zahtevala prvenstveno pozornost vlade. Za tem hrvatsko glasilo nadaljuje: »V nasprotju z govoricami, ki so se širile na raznih straneh, smemo tudi danes ponoviti, da je naš notranji položaj miren. Vse delo se v skupni vladi razvija lepo sporazumno in nikjer ni naletelo na kakšno večjo težavo. So nekateri ambiciozni ljudje, ki so svoje dni imeli mnogo večjo vlogo in bi radi dosegli spremembe, toda njihove ambicije so zelo daleč od stvarnosti.«

Nemške šole na Hrvatskem

»Ravnopravnost«, ki izhaja v Beogradu objavlja, da je bilo v začetku novega šolskega leta na Hrvatskem 56 osnovnošolskih oddelkov z nemškim učnim jezikom. V teh oddelkih je učilo skupno 42 nemških učiteljev. Z odlokom banske uprave so bili odprti novi nemški oddelki v 7 krajih. Banska uprava je v posebnem razpisu dovolila, da zadostuje že 25 nemških šolskih otrok, da se odpre nemški razred na osnovni šoli. Za vpis v nemški razred je na Hrvatskem dovolj, ako starši dajo pismeno izjavo, ki je prosta takse, da pripadajo k nemški narodnosti in da želijo, da njihovi otroci obiskujejo nemško šolo.

Italijansko-angleška fronta

(Nadaljevanje s 1. strani)

V Afriki so se vneli boji med patruljami. Vsi boji so se končali v našo korist. Naša letala so bombardirala sovražnikova letalska oporišča v Fuki Kasabi in Dabi ter sovražnikove obrambne postojanke v pokrajini Matenbagus in Marsa Matruih. Kljub srditemu ognju sovražnikovega protiletalskega topništva smo dosegli odlične uspehe. Vsa naša letala, ki so se udeležila tega poleta, so se vrnila v svoja oporišča.

Sovražnikovo letalstvo je srdito bombardiralo z rušilnimi in zažigalnimi bombami mesto Tobruk. Bombe so poškodovale razne naprave in 45 stanovanjskih hiš. Uničile so tudi devet čolnov v pristanišču. Človeških žrtev niso povzročile. Sovražnik je vrzel nekaj bomb tudi na Derno, vendar ni napravil škode in tudi žrtev ni bilo.

V Vzhodni Afriki je neki naš domačinski oddelk napadel angleško postojanko jugovzhodno od vojaške postaje na reki Dag. Sovražnik je zbežal in pustil na terenu orožje, municijo in vprežno živilo. Naši letalski oddelki so bombardirali naprave na otoku Temzu in letališče v Gaderemu. Razen tega je neki naš lovski oddelk iznenada strmo glavo napadel to letališče in uničil 11 sovražnikovih letal na tleh in en tovorni avto, razen tega pa povzročil eksplozijo municijskega skladišča. Neki drug naš letalski oddelk je na Rdečem morju napadel dve veliki sovražnikovi trgovinski ladji, ki sta pluli v smerstvu vojne ladje. Eno izmed teh trgovinskih ladij smo nevarno zadeli. Naši bombniki so izvalili boj s sovražnikovimi letali, ki so prihitela ladjama na pomoč. Pri tem smo zbili neko sovražnikovo letalo vrste »Blenheim«, najbrž smo pa uničili tudi še drugo letalo vrste »Gloucester«.

Sovražnikova letala so bombardirala Diredavo, Decamere, Tesenen, Masavo in Goldavo. Pri teh napadih so povzročila le neznatno škodo, le v Goldavu je ena oseba našla smrt, nekaj jih je pa ranjenih.

njenih. Naši lovci so izjalovili poznejši poskus napada na Diredavo in na Harar ter prisilili sovražnikova letala, da so se vrnila, še preden je le eno izmed njih utegnulo vreči eno samo bombo.

Podrobnosti iz boja italijanske podmornice proti angleški

Nekje v Italiji, 16. oktobra. AA. Stefani: Glede angleške podmornice, ki jo je potopila italijanska podmornica — o čemer govori 131. uradno poročilo italijanske vojske — so se zvedele danes naslednje podrobnosti: Italijanska podmornica »Tito« je bila na morskoprvišni v nekem delu srednjega Sredozemskega morja, ko je približno ob eni ponoči zapazila sovražno podmornico. Razdalja med obema je znašala približno eno miljo. Tudi sovražna podmornica je opazila italijansko. Bila je v ugodnejšem položaju, da istreli torpeda, toda podmornica »Tito« se je s hitrim manevrom na levo takoj usmerila proti sovražniku. Obe podmornici sta bili tako blizu druga drugi, da je v nekem trenutku obstojala nevarnost pred trčenjem. Ker je plula sovražna podmornica s večjo hitrostjo kakor pa italijanska, se je trčenju izognila. Posadka podmornice »Tito« je razločno slišala pogovor med britanskimi mornarji. Italijanska podmornica je takoj začela streljati s topovi. Na te strele je tudi angleška podmornica odgovorila s topovskim ognjem. Po strojniškem ognju z italijanske podmornice so se slišali kriki ranjenih britanskih mornarjev. Tedaj se je britanska podmornica skušala potopiti, toda topovska granata z italijanske podmornice je zadela britansko podmornico in to istočasno kot srednje velik torpedo, ki je britansko podmornico zadela v sredo. Eksplozija je

bila strahovita in britanska podmornica, ki se ji ni posrečilo popolnoma potopiti, se je postavila na glavo in je za trenutek štrlela 30 m nad vodo. Takoj za tem se je sovražna podmornica potopila in na morskoprvišni je zavladovala tišina.

Italijani o poškodbi angleške križarke Liverpool

Rim, 17. oktobra. AA. Stefani: Italijanski listi prinašajo angleško uradno poročilo, da so Italijani na Sredozemskem morju zadeli in poškodovali angleško križarko »Liverpool«. Listi poudarjajo, da gre tu za akcijo, o kateri govori že italijansko uradno poročilo z dne 15. t. m. Neko italijansko torpedno letalo je napadlo veliko križarko »Liverpool« (9300 ton) iz nizke višine in zadelo križarko s torpedom pri srednjem stolpu. Ker angleško poročilo ne govori samo o poškodbi, ampak tudi o tem, da bodo družine žrtev čimprej obveščene, je jasno, da je torpedo nevarno poškodovalo križarko in da bo križarka potrebovala več mesecev za popravilo.

Žrtve na »Ajaxu«

London, 17. oktobra. AA. Reuter: Admiraliteta je objavila seznam žrtev na križarki »Ajax«, ki se je nedavno udeležila bitke z italijanskimi rušilci. Po tem poročilu sta dva častnika našla smrt, dva sta pa ranjena. Padlo je devet mornarjev, ranjenih je pa 18. Med pomorskiimi strelci sta dve smrtni žrtvi, ranjena sta pa dva mornarska godbenika.

Velike angleške transportne ladje na potu v Egipt

La Linea, 17. okt. b. Nepristranski opazovalci so danes videli dve angleški transportni ladji v gibraltarski ožini. Na obeh ladjah je bilo mnogo vojakov. Ladje so odplule v smeri Aleksandrije, kjer bodo bržkone izkrcali vojaštvo. Obe ladji sta imeli po 15.000 ton. Ena izmed ladij se je za nekaj časa ustavila v Gibraltarju ter natovarila premog, druga pa je takoj plula v smeri proti Aleksandriji v spremstvu angleškega bojnega brodovja.

London je zapustilo že pol milijona otrok Nemški napadi so bili včeraj manj silni

Nemška poročila

Berlin, 17. okt. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo državne oborožene sile poroča:

Kljub slabemu vremenu je nemško vojno letalstvo še nadalje napadalo London in druge cilje na srednjem in južnem Angleškem, važne z vojaškega stališča. Poseben uspeh smo dosegli pri bombardiranju nekega letališča južno od Liverpoola. Pri napadu na neko tovarno vojnega materiala na srednjem Angleškem se nam je posrečilo zažgati z bombami težkega kalibra več delavnic in drugih poslopij. Ko je legel mrak, so se napadi na London, ki jih opravljamo kot povračilo za angleške napade, še bolj razširili. Vse do jutra smo metali bombe vseh kalibrov na cilje, važne z vojaškega stališča, na obeh bregovih Temze. Odsev množičnih požarov nastalih zaradi tega bombardiranja, je razsvetljeval oblake nad vsem Londonom in njegovo okolico. Razen tega smo napadli mesta v srednji in južni Angliji, med drugimi tudi Liverpool in Birmingham.

Naša letala so položila mine na mnogih mestih okoli angleške obale.

Pri zahodnem vходу v Rokavski preliv naše obrežno topništvo spet ni pustilo več sovražnikovih vojnihi ladij, da bi se približale obali, ampak jih je prisililo, da so se vrnile.

Neka nemška podmornica je potopila tri oborožene trgovinske ladje (skupaj 21.000 ton), ki so plule v konvoju. Med temi ladjami je bila tudi neka petrolejska cisterna (tank) za 10.000 ton.

V noči s 16. na 17. oktober so angleška letala priletela nad nemško ozemlje in metala bombe, ki pa niso povzročile nobene vojaške škode, nasprotno, te bombe so v raznih mestih spet padle na kraje, kjer se nahajajo izključno stanovanjska poslopja. Tako so bombe v Kielu poškodovale več hiš. Ponoči smo zbili neko sovražnikovo letalo, še preden je priletelo do nemških meja, drugo letalo smo pa sestrelili v letalskem boju. Pomorsko topništvo je pa zabilo še tretje sovražnikovo letalo. Dve naši letali pogrešamo.

Nemški bombnik napadel vojaški vlak

Berlin, 17. okt. AA. DNB: Včeraj dopoldne je neko nemško letalo napadlo angleški vojaški vlak. Letalo je bilo v skupini nemških letalskih sil, ki je prejela ukaz, da naj bombardira neko angleško letališče. Med poletom je to letalo izgubilo smer, ko pa se je znašlo, je že opazilo, da so ostala letala že daleč. Letalo se je skušalo orientirati po zemljiku. Letalec je iskal na zemlji železniško progo, da bi se orientiral. Železniško progo je kmalu opazil. Nenadoma je na progi zagledal vojaški vlak. Na tovornih vozovih je videl več topov, skozi okna potniških vozov pa so gledale glave s čeladami. Letalo je takoj prešlo v napad. Dve prvi bombi sta padli ob progi, tretja pa je zadela lokomotivo. Eksplozija je bila tako močna, da so vsi vagoni iztrili. Vse to se je zgodilo z neverjetno hitrostjo. Nekaj minut nato je letalo že bilo v veliki višini in se vrnilo na svoje oporišče.

Angleška poročila

London, 17. okt. t. Reuter: Letalsko ministrstvo poroča: Nemški bombniki so v pretekli noči metali bombe na kraje južne, srednje in severne Anglije. Poškodovanih je bilo nekaj industrijskih zgradb, toda škoda ni velika. V Londonu so bile zadete v glavnem stanovanjske hiše. Nekaj bomb je padlo tudi na industrijska poslopja, toda škoda je neznatna. Število žrtev še ni ugotovljeno. Nemški bombniki so vrgli nekaj bomb tudi na mesto ob reki Mersey (Liverpool) in na druga mesta v srednji Angliji. Škoda ni velika. Tudi v Walesu in na Škotskem so padale bombe vendar je obseg škode neznaten.

Zasebno poročilo Reuterjevega poročevalca pravi, da so bili ponočni napadi manj hudi, kakor v prejšnji noči. Posebno prvi del noči je bil s razmerno miren in je le nekaterim letalom uspelo, vreči bombe kar na slepo na London. V drugem delu noči so napadi oživel in je prišlo več letal, ki so spuščala bombe. V Liverpoolu je bilo od bombe zadeto neko javno zaklonišče. Število žrtev je precej visoko. Ponoči so bili sestreljeni nad Londonom trije nemški bombniki.

Pol milijona otrok zapustilo London

London, 17. okt. t. Reuter: Minister Malcolm MacDonald je danes objavil, da je do sedaj že pol milijona (natančno 489.000) otrok zapustilo angleško prestolnico. V glavnem so to šoloobvezni otroci, kajti mlajši otroci so bili odpravljeni že prej. V Londonu je ostalo še 45% šoloobveznih otrok.

Vlada ostane v Londonu

London, 17. okt. t. Reuter: Ministrstvo za notranjo varnost zanika govorice, da se angleška vlada hoče izseliti iz Londona. Res je nasprotno, angleška vlada ostane v Londonu. Tudi o kakšnem obveznem izseljevanju Londončanov iz mesta v sedanjem trenutku ni govora. Pač pa vlada nasvetuje vsem tistim, ki lahko zapustijo London, ne da bi s tem trpelo njihovo delo, ter ki imajo zunan na deželi možnost, da se nasele tamkaj, naj odidejo čim prej.

Nove angleške vojne ladje

London 17. okt. t. Reuter: Dopisnik pri angleški mornarici poroča, da so bile pravkar izgotovljene nove male vojne ladje, ki nosijo ime »motornih torpednih čolnov«. Nove ladje so najhitreje na svetu, ker razvijajo hitrost 50 milj na uro. V vodi se sučejo z isto okretnostjo kakor »Spittfire« v zraku. V svojem malem trupu nosijo ogromne stroje, ki razvijajo moč več tisoč konjskih sil. Novi torpedni čolni so oboroženi s hitrostrelnimi topovi proti letalom in nosijo s seboj več torpedov.

Boji na morju

London, 17. okt. t. Reuter: Angleška admiraliteta poroča, da so angleške pomorske sile napadle skupino treh nemških tovornih ladij, ki so jih spremljali motorni čolni. Vse tri ladje, med njimi ena s 17.000 tonami, so bile uničene. Neka angleška podmornica je potopila 7000 tonsko nemško prevozno ladjo.

Napadi na Nemčijo

Nemška poročila

Berlin, 18. okt. AA. DNB: Napadi angleških letal na ozemlje Nemčije in zasedenih dežel niso preteklo noč povzročili nobene škode na vojaških

Italijanski listi objavljajo zahteve Italije od Francije

Milan, 18. okt. AA. Stefani: »Popolo d'Italia« objavlja jutraj članek, v katerem pravi, da listi nevtralnih držav, ki branijo vladu v Vichyju, preveč in grdo govorijo o takozvani revoluciji maršala Petaina. List pravi, da je zato potrebno, da se to vprašanje ogleda tudi s stališča fašistične Italije. Maršal Petain je v svoji zadnji poslanici francoskemu ljudstvu ponovil, da mora francoski narod zapustiti nesmrtna načela iz 1789, če se resnično želi dvigniti. Namesto tega pa se mora francoski narod odločiti za režim, ki naj se po besedah maršala Petaina naslanja na hierarhijo in metodo vladanja in upravljanja v totalitarnih državah. Maršal Petain je še boljše pojasnil svojo misel, ko je rekel, da mora biti francoska revolucija revolucija »od zgoraj«, drugače rečeno, to mora biti revolucija, izvedena na papirju in sicer od strani tistih, ki so ostali na oblasti in mora biti naložena narodu, ki je zaradi poraza brez moči. »Popolo d'Italia« pa piše k temu, da trud maršala Petaina dokazuje nekaj, kar ni jasno. Dozdeva se, kakor da vlada v Vichyju pravi: »Mi smo razpoloženi izvesti to revolucijo in se hočemo pridružiti novemu redu, toda to ne bo mogoče brez podpore osi, ki naj izbira med tradicionalnim mirom pod pritiskom in mirom, ki naj stoni na sodelovanju. »Popolo d'Italia« pravi, da bi se Francija želela »preosnovati«, toda državi osi bi morali zmanjšati svoje zahteve in pogoje za sklenitev miru. Tak-

šno razlaganje poslanice maršala Petaina, piše »Popolo d'Italia«, smo med drugim čitali v listih »Journal de Geneve« in »Tribune de Geneve«. Zato je treba točno povedati tole:

1. Vojna ni bila vojskovana in dobljena zato, da bi se Franciji dal totalitarni režim;

2. vlada v Vichyju se hudo moti, če pod krilatico »revolucija od zgoraj« skuša rešiti tisto, kar je Francija izgubila;

3. ko bo Francija plačala tisto, kar mora plačati, si bo lahko izbrala režim, ki ji bo najbolj ugaljal.

Rim, 18. oktobra. AA. Stefani: Ministrstvo za ljudsko kulturo je izdalo knjigo pod naslovom: »Italijani v koncentracijskih taboriščih v Franciji«. V knjigi je tudi poročilo veleposlanika Guariglie. Uvod v knjigo je napisal minister za ljudsko kulturo in ta uvod ves današnji italijanski tisk objavlja v celoti. Uvod se zaključuje z besedami, da vse strani te knjige zahtevajo maščevanje, toda minister poudarja, da maščevanje ni vse, kar mi zahtevamo. Mi želimo samo, da pride ura, da se Italiji priključi prebivalstvo in pokrajina, ki ji pripada. Prav tako pa se mora izvesti pravilna revizija vseh francoskih postojank, ki bi Francijo vrnili v njene meje in ji pokazala pot rešitve. Naj ne pride nikdo, ki bi od Italije zahteval milost, kajti v takih primerih zatrepeta tudi roka kirurga

Politika Sovjetske Rusije

Zadnje dni beremo po nekaterih naših listih velike naslove, kot na primer: »Rusija pozorno zasleduje dogodke«, ali »Tajinsvena politika Rusije«, ali »Kaj bo storila Rusija«, ali »Boj za orientacijo Rusije« in podobno. Vse to, kakor da bi bili zares pred dogodki »senzacionalnega pomena«, ki se kuhajo v Moskvi. Toda ves dosedanj potek sovjetske politike, odkar so »pozabili«, da so imeli v bivšo Češkoslovaško vojaško zvezo, pa do vključitve treh baltičskih držav v objem sovjetske zveze, je bil tako jase in pregleden, da je sploh čudno, če si kdo glede nadaljnj potez sovjetske politike še dela utvare, ali vidi v njih neko tajinstvenost, ko pa leži vse jasno na dlani.

Predvčerajšnjim je nemški tisk zopet postavil nekatere stvari na čisto. Sovjetska agencija TASS je namreč zanikala, da bi bilo res, kar pravi neki severnoevropski časopis, ki je trdil, da je bila sovjetska vlada informirana o vseh podrobnostih vkorakanja nemških čet v Romunijo. To izjavo so ponekod tolmačili tako, kot da je bila sovjetska vlada »presenečena« po dogodkih v Romuniji. Brez dvoma je sovjetska vlada že zaradi propagande takšno tolmačenje tudi želela. Toda nemški tisk je sedaj to vprašanje postavil na čisto, ko je razodel, da je bila sovjetska vlada o vkorakanju nemške vojske v Romunijo obveščena, in da je TASS zanikal samo vsebino članka »Politiken«, ne pa dejstva, da so bili v Moskvi o vsem lepo obveščeni. Toda nemški listi so pri odkritjih »tajinstvene« sovjetske politike šli še dalje in so začeli napovedovati, da bo sedaj prišlo do še bolj izrazitega prijateljskega sodelovanja med Sovjetijo in trozvezo Rim—Berlin—Tokio.

To nas spominja na nedavni dogodek v zvezi z nekim člankom v »Krasnaji zvezdi«, ki je bil potem tudi »preklican«. »Krasnaja zvezda« je glasilo sovjetske rdeče vojske. Napisala je dolg načelnik članek, v katerem je stalo, da je »Sovjetska Rusija dala Nemčiji na Balkanu svobodne roke« in da »Sovjeti na Balkanu nimajo nobenih posebnih interesov«. Nekaj dni za tem je izšlo po posredovanju agencije TASS spet zanikanje, češ da je dotični članek »izrazil le zasebno mnenje urednikovo« in da je prišel v objavo le »po pomoti«. Kaj takšnega se v sovjetskem tisku že 23 let ni zgodilo, da bi bil smel kateri koli urednik izražati »svoje zasebno mnenje« in vsaka »objava po pomoti« je v sovjetskem tisku neznana stvar. Da bi se kaj takšnega moglo primeriti »Krasnaji zvezdi«, ki je glasilo vojske, je pri razmerah, ki vladajo v Sovjetski Rusiji, popolnoma nemogoče in nikdo fantastičnim zanikanjem agencije TASS ne verjame. Potemtakem je bilo tisto res, kar je trdila »Krasnaja zvezda«, da se je Sovjetska Rusija odločila za interesom na Balkanu. Verjetno so predstavniki komunizma na jugovzhodu Evrope potem hitro sporočili v Moskvo, da jim je ta članek zmešal štrene, ker oni so tukaj komunistem širili pod geslom »slovanstva«, pa jih je »Krasnaja zvezda« sama udarila po ustih. V Moskvi so nerodnost spoznali in hitro skrupulisti tisti izjavo agencije TASS, da bi komunistični propagandi na jugovzhodu Evrope spet pomagali na noge za noto utvaro o »slovanstvu«, ki bo že prišel reševati Balkan.

Najnovejši razvoji so pokazali, da je imela »Krasnaja zvezda«, ki je brutalno izpovedala smernice sovjetske politike, prav. Sovjeti so z vsem, kar se na Balkanu dogaja, zadovoljni. Oni so o vsem obveščeni, so na vse dali svoj pristanek in prikažejo od sporazumnega sodelovanja z veleilama osiše Nemčijo in Italijo dobičke za sebe. — Morda jim Nemčija vrše kak kos od plena, kakor v poljskem primeru.

V našem listu smo v tej zvezi pred nekaj dnevi objavili iz dobrega vira zanimivo informacijo, ki je sedaj na tem, da se uresniči. Poročali smo, da se širijo govorice o sporazumu med Sovjetsko Rusijo, Nemčijo in Italijo glede skupnega postopanja na Balkanu. Cilj bi bil odstranitev angleškega vpliva iz Grčije in Turčije, ki imata obe obsežne obale na Sredozemlju. Če bi se Turčija

in Grčija protivili diplomatskim prigovarjanjem, bi se uporabila sila. V tem primeru bi Sovjetska Rusija pritisnila na Turčijo s Kavkaza in pri Carigradu, medtem ko bi oborožene sile osiše skupno s Bolgarijo pritisnile na Carigrad in na bosporške in dardanele ožine. Bospor in Dardanele s Carigradom bi postale nevtralne ozemlje pod vodstvom sovjetske uprave, vso turško ozemlje v Evropi bi prišlo pod Bolgare. Sovjetska Rusija pa bi pobrala nekaj turških pokrajin južno od Kavkaza.

Nikjer ni videti nobenega razloga, da ne bi Nemčija pristala na takšno rešitev, ki je zelo podobna načinu, kako je bilo rešeno baltičsko in poljsko vprašanje. Nikjer ne vidimo nobenega razloga, da ne bi Sovjeti pristali na takšen sad svojega prijateljstva in sodelovanja z veleilama osiše, ki jim prinaša na krožniku lepše dobičke, kot pa bi jih mogla prinesiti gesla, s katerimi solijo pamet nekaterim ljudem v južnovzhodni Evropi komunistični agenti z vednostjo in po naročilu Moskve same, ki pa v politiki gre naprej po svoji poti brez ozira na sentimentalne sanjaje, ki iščejo drugod, kot pa v družbi, kjer se nahaja in v kateri se izvršnost počuti.

Vsa zanikanja, ki jih torej širi sovjetska agencija TASS, nas potrjujejo v mnenju, da je edina »senzacija«, ki jo je treba pričakovati v razvoju

sovjetske politike ta, da bo sodelovanje Sovjetov z veleilami osiše Rim—Berlin—Tokio postalo še bolj tesno, še bolj stvarno in obsežno. Drugače tudi biti ne more, kajti pogled naprej čez meje in nazaj po notranjosti svoje lastne države sovjetskim državljanom daje nujnostni navet naj nadeljujejo »politiko nevtralnosti« za vsako ceno in za vsako žrtve.

Nemška izjava:

„Odnosaji med Nemčijo in Sovjeti so prisrčni“

Berlin, 17. oktobra. AA. Stefani. Berlinski politični krogi podčrtavajo pomen demantija, ki ga je objavila agencija Tass, ker so se razširile tendenci govorice o tem, da se razvijajo med Sovjetsko Rusijo in nekaterimi balkanskimi državami pogajanja za sklenitev pogodbe o vzajemni pomoči. S tem v zvezi izjavljajo v Berlinu, da so odnosi med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo redni in prisrčni in da sovjetski voditelji pravilno cenijo stališče držav osiše. Tako odnosi izključujejo sleherni pobudo, ki bi mogla ugotoviti tudi naznanjeni znak neskladnosti.

V nedeljo na TOMBOLO v Kranj

Samo danes in jutri so tablice po din 5.—; v nedeljo pa po din 6.—

Vrši se ob vsakem vremenu!

Zmede na Daljnem vzhodu

20 kitajskih divizij obkoljenih

Tokio, 17. okt. t. Domei poroča iz japonskega generalnega štaba »nekje na Kitajskem«, da so japonske armade, ki prodirajo od različnih strani, v sredo zjutraj končno napravile popoln obroč okrog 20 kitajskih divizij, ki so sedaj od vseh strani obkoljene. To je zaključno dejanje po petih dneh japonskih napadov, ki so se razvijali na skoraj 400 km dolgi fronti na meji med pokrajinama Anhvej in Čekjan, južno od reke Jangce. Do srede zjutraj so kitajske armade pustile na bojiščih 5000 mrtvih. Ušoda obkoljenih kitajskih divizij bo kmalu odločena.

Japonske grožnje Angliji

V zvezi s ponovnim odprtjem prometa čez Birma poudarjajo današnji japonski listi, da je Japonska trdno odločena odgovoriti na to z učinkovitimi ukrepi. »Tokio Ašahi Simbun« piše, da so Angleži skušali pojasniti odprtje prometa čez Birmo s pretezo, da so obenem odprli tudi cesto čez Hongkong. Japonski generalni konzul v Hongkongu je nastopil pri britanskem generalnem guvernerju v Hongkongu in se skliceval na to, da pogodba o prekinitvi prometa na cesti čez Hongkong ne določa, kako dolgo bo prekinitve trajala. Toda guverner ni sprejel na znanje pomislekov japonskega generalnega konzula. Zato je konzul še enkrat obiskal honkonške oblasti in jih opozoril, da naj pazijo, kako ravnanje. Če bodo Angleži kljub temu dovolili, da postane od 18. oktobra dalje Hongkong spet izhodišče za oskrbo Čankajškove vojske, japonska vlada ne bo mogla molčati in mirno gledati, ampak bo storila učinkovite ukrepe.

Napetost med Siamom in Indokino

Hanoi, 17. okt. b. »United Press« poroča, da je vlada v Vichyju poslala navodila francoskim oblastem v Indokini, da se vsak poskus Sijama, da krši mejo Indokine, odbije z oboroženo silo. Zaradi tega so Francozi okrepili obrambne postojanke.

Bangkok, 17. okt. b. »United Press« poroča, da siamski listi splošno zahtevajo oboroženo akcijo proti Indokini. Skoraj vsi listi zahtevajo, da se sklep francoske vlade v Vichyju ne prizna in da ga je treba smatrati za izživalnega. Vodilni siamski list celo piše: Potrpežljivost siamskega naroda je izčrpana. Če se mirnim potom ne more ničesar doseči, potem je potrebno, da se takoj napove vojna.

Novačenje v Ameriki

Newyork, 17. okt. b. »United Press« poroča: Velika večina 16,5 milijonov Američanov, ki so se morali včeraj javiti za vojaške vaje, je vstala na vse zgodaj in že pred 5. uro zjutraj so stali mladeniči pred uradi za novačenje. V vseh Združenih državah je 125.000 takšnih uradov. V Newyorku je moral vsak urad vpisati v matične knjige 1600 mladeničev od 7 zjutraj do 9 zvečer. Vpisati so se morali tudi izomci. Vsi mladeniči bodo po starosti

razdeljeni v štiri letnike. Vprašanje osvoboditve vojaške službe bodo naknadno rešili. Vojaška uprava bo izbrala 400.000 mož za vojaške vaje, ki se prične 1. aprila 1941, nadaljnjih 400.000 pa bo vpoklicanih meseca oktobra 1941. Nato bo letno pozvanih pod zastavo okrog milijon mož.

Razgovori med Ameriko in Avstralijo

Washington, 17. oktobra. AA. Reuter: Predsednik USA Roosevelt in minister za zunanje zadeve Hull sta včeraj posamič imela daljši posvet z avstralskim poslanikom v Washingtonu o razvoju dogodkov na Daljnem Vzhodu. Avstralski poslanik je izjavil časnikarjem, da se je z Rooseveltom pogovarjal o vseh vprašanjih, ki se nanašajo na Avstralijo. Poslanik ni maral dati podrobnih pojasnil o vsebini razgovora, zlasti pa ni maral govoriti o tem, če se je razpravljalo o Singapuru.

Amerika — Sovjeti

Washington, 17. oktobra. AA. Reuter: Sovjetski veleposlanik Ulmanski je imel včeraj daljši razgovor s pomočnikom zunanjega ministra Sumnerjem Wellesom. Ulmanski ni hotel podati nobene izjave, pač pa je verjetno, da sta se oba državnika pogovarjala o pogajanjih med Ameriko in Sovjetsko Rusijo. Ta pogajanja trajajo že dolgo in bi naj zboljšala odnose med obema državama.

Zimska pomoč v Nemčiji

Berlin, 17. oktobra. AA. (DNB.) Prva letošnja zbirka za zimsko pomoč po ulicah in javnih krajih je vrgla okoli 50 milijonov mark, t. j. povprečno po 19 pfenigov na vsakega prebivalca Nemčije (ali malo manj kot 1 milijardo dinarjev).

Tuji delavci v Nemčiji

Berlin, 17. oktobra. (DNB.) Po uradnih podatkih je v Nemčiji danes v službi okoli 950.000 delavcev tujih državljanov. Največ tujcev (okoli 500.000) dela kmetijska dela.

Zakon proti Judom v Bolgariji

Sofija, 17. okt. b. Ministrski svet je sprejel zakon za zaščito naroda, ki odreja velike omejitve židom. Ta zakon bo prišel v sobranju prvi na vrsto. Zakon prepoveduje osebam židovskega porekla, to je osebam, katerih starši so židje ali katerih oče ni sprejel krščanstva pred 1. januarjem 1940, državne, občinske in javne službe.

Iz banovine Hrvatske

Zagreb, 17. okt. b. Po sklepu mestnega odbora za prehrano so prispeli v Zagreb že trije vagoni masti iz Vrbovca in 40 vagonov pšenice, ki so bili izročeni v mline. Vsa ta hrana pomenja železno rezervo za zimo, če bi prišlo do težav v prehrani prebivalstva.

Zagreb, 18. okt. b. Danes je bila izdana uredba o plači in pokojnini bana banovine Hrvatske. Po tej uredbi je ban izven položajnih skupin z mesečno plačo 10.000 din in z osebnim dodatkom 4000 din. Ban dobi pravico do pokojnine, če služi dve leti aktivno ali na razpoložanju.

Zagreb, 18. okt. b. Ban banovine Hrvatske dr. Šubašić je izdal uredbu glede draginskih doklad privatnim nameščenim, glasom katere se mora zvišati vsem privatnim nameščenim plača takole: do 1100 din mesečnih dohodkov za 50%, od 1101 do 1500 din mes. dohodkov 45%, od 1501 do 1600 din mes. doh. 40%, od 1601 do 2000 din mes. doh. 35%, od 2001 do 2100 mes. doh. 30%, od 2101 din do 2500 din mes. doh. 25%, od 2501 do 2600 din mes. doh. 20%, od 2601 do 3500 din mes. doh. 15%, nad temi dohodki pa 10%. Ta uredba velja od 1. septembra naprej.

Zagreb, 17. okt. b. Od 19. oktobra dalje je mestno poglavarstvo prepovedalo vsem pekom proizvodnjo in prodajo kruha iz starih zalog moke. Proizvajal se bo lahko samo ljudski kruh iz novih zalog moke. S to odločitvijo so prizadeti številni trgovci, ki so špekulirali s staro moko.

Sušak, 17. okt. b. Novica o potopitvi ladje »Orao« še ni potrjena. Po brzojavki kapitana Suzaniča se je ladja potopila, posadka pa je bila rešena z izjemo krmarja in kurjača, ki pa sta oba tuja. Iz Londona pa je prispela brzojavka, ki javlja, da je posadka prispela v Gibraltar, za njo pa ladja. Zaradi tega še vedno ni jasno, če se je ladja zares potopila, ali jo je morala posadka samo zapustiti in so nato ladjo odvlekli v Gibraltar.

Popravek

Pri včerajšnjem prenosu telefonskih vest iz Belgrada o seji Glavne zadružne zveze se je vrnila pomota, da je omenjeno izjavo Glavne zadružne zveze z ozirom na komunike kmetijskega ministra izdal predsednik GZZ dr. A. Korosec. Pravilno se mora glasiti:

Glede izjave kmetijskega ministrstva o načrtu obveznega zadružništva, o katerem je to ministrstvo trdilo, da nima z njim nič skupnega, je predsedništvo GZZ podalo

Politični posveti v Belgradu

Belgrad, 17. okt. m. V Belgradu je bilo več političnih sestankov. Predvsem sta se sestala predsednik vlade Dragiša Cvetković in podpredsednik vlade dr. Vladimir Maček. Daljšemu razgovoru sta prisostvovala tudi finančni minister dr. Šutej in minister brez listnice dr. Konstantinović. Po tej konferenci je predsednik vlade sprejel v svojem kabinetu ministra za gozdove in rudnike dr. Djafer Kulenoviča, nato pa pomočnika ministra dr. Savo Obradoviča, vice guvernerja Narodne banke dr. Belina, ravnatelj za pospeševanje znanja trgovine dr. Bičaniča. Dopoldne so imeli tudi ostali člani kr. vlade več razgovorov. Tako je gradbeni minister Vulović obiskal ministra dr. Kreka v njegovem kabinetu v narodni skupščini ter je imel z njim daljši razgovor. Gradbeni minister je dopoldne obiskal tudi vojnega ministra armijskega generala Milana Nedića.

44 milijonov za sadjerejo

Belgrad, 17. okt. AA. Trgovinski minister Ivan Andres je danes izdal odlok o tem, da se odobri znesek 44.950.000 din za podpiranje sadjarstva, kakor predlaga Prilivegirana izvozna družba. Denar se bo porabil za zidavo skladišča za sadje (3. milij.), za zidavo sušilnice za sadje (3. milij.), za zatiranje uši na slivah (3. milij.), za zatiranje uši San Jose na jabolkah in drugem sadju (2.5 milij.), za zatiranje boleznin in škodljivcev (7. milij. 500.000), za razdelitev sadjarskega orodja med absolutne sadjarskih tečajev (500.000), za premije (500.000), za podpiranje pospeševanja produkcije dabrhih sadik (500.000), za zidavo zadružnih vinskih kleti (6. milij.), za ustanovitev znanstveno-eksperimentalnih zavodov (10 milij.), za propagando v tisku (200.000), za ugotovitev ekonomskih tipov sušilnic (100.000), za delovanje strokovnega odbora na terenu (100.000), za imenovanje strokovnega in ostalega osebja (300.000), za nepričakovane stroške in razno (200.000) din. Odobritev tolikšnega zneska za podpiranje sadjarstva pri nas je najboljši dokaz, kako skrbri kr. vlada za splošno blaginjo našega kmeta. Nedvomno je, da bodo vsi gospodarski krogi ta odlok trgovskega ministra pozdravili.

Zamenjajte stare kovance

Belgrad, 17. oktobra. AA. Opozarjajo se zainteresirani, da poteče 20. oktobra 1940 skrajni rok za zamenjavo starih kovancev po 1 din, na dan 31. oktobra 1940 pa skrajni rok za zamenjavo srebrnikov po 20 din. Pozivajo se zato imetniki imenovanih novcev, da denar v lastnem interesu zamenjajo na blaginjah Narodne banke ali pri državnih finančnih ustanovah in sicer: stare kovance po 1 din zaključno do 20. oktobra letos, stare srebrnike po 20 din po zaključno do 31. oktobra letos. Po preteku teh rokov imenovanega denarja ne bo mogoče več zamenjati. Pod pojmom blaginje Narodne banke se razumejo tako blaginja centrala, kakor tudi blaginje podružnice, pod pojmom državne finančne ustanove, pa se razumejo vse državne ustanove, ki sprejemajo vplačila, oziroma izvršujejo izplačila, kakor n. pr. glavna državna blaginja, davčne uprave, Poštna hranilnica, vse pošte itd. V kolikor bi kdo poslal imenovane kovance v zamenjavo preko pošte Narodni banki ali pa navedenim državnim finančnim ustanovam, se bo smatral kot dan izročitve tisti dan, ko je bil denar oddan na pošti. (Iz Narodne banke kr. Jugoslavije.)

Vprašanje jedilnega olja

Belgrad, 17. okt. AA. Dokler se ne izdela dokončni načrt o razdelitvi jedilnega olja v vsej državi, bo za razdelitev in dodelitev jedilnega olja za ozemlje banovine Hrvatske, dravske banovine in dela vrbaske banovine zahodno od reke Vrbasa, skrbela »Zajednica preradivača uljarica« v Zagrebu, Radišna ul. 1, za ostalo državo pa »Zajednica preradivača uljarica« v Belgradu, Topliški venac 13, poštni predal 901. Da se prepreči kupčenje pri posameznikih in tako omogoči pravilna oskrba konsumentov, bosta omenjeni Zajednici dodeljevali jedilno olje zadrugam, aprovizacijam in trgovcem po določeni ceni postopno v skladu z razpoložljivimi količinami in dejanskimi normalnimi potrebami konsumentov. Zadruga, aprovizacije in trgovci na debelo in drobno bodo morali prav tako strogo paziti, da bodo olje na isti način razdelili med svoje stalne kupce (zadruga izključno samo med svoje člane), pri čemer bodo morali upoštevati povprečno dejansko in normalno potrebo za določen čas in imeti stalno v evidenci količine, ki jih bodo prodali svojim strankam.

Osebnosti

Belgrad, 17. okt. m. S kraljevim ukazom je napredoval za profesorja 5. skup. na državni trgovski akademiji v Ljubljani Josip Prezelj. — Premišljena sta kontrolorja mer Josip Letnik iz okr. načelstva v Ljubljani na okr. načelstvo v Celje in Franc Rožnik iz okr. načelstva v Celju na okr. načelstvo v Ljubljano.

Belgrajske novice

Belgrad, 17. okt. AA. Z ukazom kr. namestnikov, na predlog zunanjega ministra in v soglasju z ministrskim svetom je bil odprt v Münchenu generalni konzulat kr. Jugoslavije. Belgrad, 17. okt. m. V Belgradu se mudi predsednik Društva banovinskih uslužbenecv v Sloveniji g. Jože Pirce. V zadevah banovinskih uslužbenecv in cestarjev je bil sprejet pri ministru dr. Kreku in pri merodajnih činiteljih v gradbenem in finančnem ministrstvu.

Belgrad, 17. okt. m. V belgrajski Operi bosta nočjo nastopila slovenska umetnika Pia in Pino Mlakar s svojim najnovejšim delom »Loka«. Slovenska umetnika Pia in Pino Mlakar sta belgrajčanom že dobro znana in za njuno predstavo vlada ogromno zanimanje, kar dokazujejo že sedem dni pred napovedano predstavo razprodane vstopnice.

Zagreb, 17. okt. b. Na snočnji seji Hrvatske športne sloge je bil sprejet sklep o prepovedi pristopu časnikarjem k sejam. Časnikarji smejo priti samo na glavno letno skupščino. Po vsaki seji bo tajništvo Hrvatske športne sloge izdalo uradno poročilo in ga poslalo posameznim redakcijam.

Stalin dal pobudo za konferenco med Sovjeti, Italijo in Nemčijo

Japonski poslanik pa napoveduje sporazum s Sovjeti

Rim, 17. oktobra. b. Iz Tokija je postal dopisnik agencije Stefani brez komentarja poročilo japonskega lista »Hoči Simbun«, ki ga je dobil od vplivnih vladnih krogov v Tokiju, da je Stalin sklenil dati pobudo za sovjetsko-nemško-italijansko konferenco, ki naj bi bila v začetku meseca novembra v Kremlju. Na tej konferenci bo Stalin razložil sovjetsko politiko do sedanjega mednarodnega položaja, kot tudi zaradi nadaljnjega razvoja dogodkov.

Sklep Stalina je izrazil največje iznenadenje v Angliji. Kar se tiče ureditve odnosa med Sovjetsko Rusijo in Japonijo, pa daje japonski tisk veliko važnost in pomen izjavi, ki jo je na poti v Moskvo dal časnikarjem v Harbinu novi japonski poslanik v Moskvi, general Tatekava, ki je izjavil, »da je glavni napor za uspešno izvedbo njegove naloge v Moskvi že uspešno

končan s podpisom trozveze Rim—Berlin—Tokio«. Pri tej priliki je tudi poudaril, da zanesljivo računata s tem, da bo po izvršitvi svoje naloge pričela Japonska pogajanja s Sovjetsko Rusijo za gospodarsko obnovitev med obema državama.

Rim, 17. oktobra. b. »Popolo d'Italia« poroča, da so v zvezi z novimi zapletlaji na Daljnem vzhodu in hudo kompromitiranimi odnosi Japonske do Anglije in Združenih držav, pričela že pogajanja med Tokijem in Moskvo, ki se tičejo Kitajske. List pravi, da je znano, da general Čankajšek dobiva tudi iz Moskve materialno pomoč. To pomoč pošilja Sovjetsko Rusija Čankajšku iz strateških in političnih razlogov, za kar pa se sedaj vodijo pogajanja med Tokijem in Moskvo. Japonci namreč želijo, da bi Sovjetska Rusija prenehala dajati podporo maršalu Čankajšku in upajo, da bodo v tem uspešni.

Gospodarstvo

Potek pogajanj z Nemčijo

Pogajanja z Nemčijo tečejo dalje in je pričakovati v enem ali dveh dneh njih zaključka. O samih pogajanjih se zvedo še naslednje podrobnosti. Predvsem bo urejeno vprašanje plačilnega prometa s Poljsko, kakor je to uredila Nemčija tudi že z nekaterimi drugimi državami.

Največ pogajanj pa je bilo glede kontingentov za naš izvoz v Nemčijo. Nemška delegacija je izrazila željo, da se naši izvozniki kontingenti zaradi izrednih razmer povišajo, naša delegacija je izrazila razumevanje za te potrebe Nemčije, vendar je opozorila, da moramo izpolnjevati tudi obveznosti do drugih inozemskih partnerjev in seveda upoštevati tudi naše potrebe prekomorskih surovin, katere lahko plačamo samo z našim izvozom. Razprava je pokazala, da je bilo mogoče najti srednjo pot. Konkretno so ugotovljene formule, kakor poroča »Politika« za določanje superkontingentov za izvoz v Nemčijo iz presežkov, ki nam bodo pre-

ostali po kritju naših domačih potreb in zadovoljitvi obveznosti do naših ostalih partnerjev v zunanji trgovini. V teku pogajanj so bili obravnavani skoraj vsi važni predmeti.

Nemška delegacija je nadalje predložila naši delegaciji listo carinskih in davčnih želja. Predvsem se nemške želje nanašajo na uvoz celulozne volne in mešanih izdelkov. Celulozna preja (čista) naj se izenači z bombažno prejo, nadalje naj se zniža davke na poslovni promet in luksuzni davke na izdelke iz celulozne volne in uredi carinenje mešanice iz bombažne in celulozne preje. Nemška delegacija je tudi predložila željo, naj se zniža uvozna carina na svinčeno gladino. Končno je nemška delegacija še opozorila na nekatere izpremembe v carinski praksi glede carinjenja fotografskih filmov, kjer naj se splošno uveljavi postavka 300 zl. din. ne pa 400 din, kakor se je prakticiralo v nekaj primerih.

Židje obvladujejo trg kož in usnja

Belgrajsko »Vreme« prinaša daljši članek pod tem naslovom o vplivu židov na tržišče kože in usnja. List pravi, da je ta lukrativni posel popolnoma v rokah židov, ki imajo 95% trgovin s surovo kožo in 90% trgovin v snjem, dočim je 70% podjetij za redelavo kož, torej podjetij za izdelavo obutve v rokah židov.

Nato navaja podatke o velikem dvigu cen usnja od lanskega septembra dalje, ki znaša 100 do 120%. Te cene diktirajo vsemogoči židovski kožarski magnati. Slede podatki o posameznih tržakah. Največja je menda židovska tržaka Bratje Deutsch v Pančevu. Bratje Deutsch imajo tvornice usnja v Osijeku, v Kuli, Nišu in veliko trgovino v Zagrebu. Za njimi je najmočnejši zagrebški Stern. V Zagrebu obstoja nekoliko velikih kožarskih trgovin, ki so vse v rokah židov. Bratje Deutsch, Stern, Einstein Hertlan in drugi so danes defektorji cen kož in usnja v državi. — List smatra, da je treba žide odstraniti iz te stroke, ker se tako bo nastopilo pomirjenje na tem važnem tržišču in bomo prišli do cenejših obutve.

Naša zunanja trgovina

Poročali smo že na osnovi poročil Narodne banke o naši zunanji trgovini v mesecu avgustu 1940, danes pa navajamo nekaj podrobnih podatkov o uvozu in izvozu posameznih važnih predmetov ob enem s primerjavo za mesec julij 1940.

Naveč smo uvažali v tonah naslednjih predmetov (v oklepajih podatki za julij): surov bombaž 381 (477), bombažna preja 78 (74), bombažne tkanine 167 (223), ovčja volna 28 (70), volnena preja 16 (31), volnene tkanine 69 (57), svilen preja 306 (368), preja raznih rastlinskih vlaken 75 (144), izdelki iz raznih rastlinskih vlaken 26 (19), kože in usnje 11 (15), surova kava 1.019 (880), riž 10 (230), južno sadje 225 (901), nepredelano in polpredelano železo 1583 (2029), pločevina 1536 (672), cevi 419 (752), tračnice, razni železniški materiali 1873 (1663), razni izdelki iz železa in jekla 1704 (1679), steklo 105 (248), surova nafta 13.507 (16.622), premog vseh vrst 55.283 (72.997), oljnatih plodov in semen 5 (32), stroji, orodje in aparati 1453 (2018), elektrotehnični predmeti 446 (866), prevozna sredstva 615 (732), izdelana zdravila 11 (19), umetne organske barve 115 (117), tiskarski papir 1846 (2053), surov in prešan loj 18 (131), mehki kavčuk in izdelki iz njega 29 (35) ton.

Izvažali pa smo avgusta največ naslednje predmete (v tonah, v oklepajih izvoz julija 1940): penica 111 (4.259), pšenična moka 292 (1687), sveže sadje 2339 (445), suhe češnje 225 (2046), vino 2214 (1431), konoplja 959 (2722), konji 1065 (876), komadov, goveda 2696 (1808) glav, prašiči 11.462 (15 tisoč 945) glav, perutnina 154 (72), sveže in predelano meso 1351 (770), svinjska maščoba 355 (952), jajca 698 (870), kože 261 (528) drva za kurjavo 17.748 tisoč 748 (20.198), stavbni les 66.706 (66.1992), železniški prašiči 67.581 (1250) kom. esktrakti za strojenje 252 (841), kalcijev karbid in cijanamid 715 (982), cement 4465 (3940), surov baker. v ploščah 4263 (3720), surov baker 1617 (3536), razne rude 144.371 (160.383) ton.

Fuzija v našem rudarstvu. Družba Lisanski rudniki d. d. v Belgradu sklicuje za 4. december izredni občni zbor delničarjev, na katerem bo družba fuzionirana z Montanio d. d. v Belgradu, ki sklicuje tudi izredni občni zbor delničarjev za 4. december v namen prevzema Lisanskih rudnikov.

Gospodarski in socialni pomen velike družbe

Da bi naša javnost dobila pravo sliko o velikem sektorju našega gospodarstva, ki ga predstavlja danes največje industrijsko podjetje v državi, Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani, posnemamo iz predavanja o narodno-gospodarskem socialnem pomenu družbe, ki ga je imel glavni ravnatelj družbe g. Rihard Skubec, naslednje:

Družba je bila ustanovljena leta 1873 ter ima sedaj poleg premogovnikov tudi lastno elektrarno, cementno tovarno in apnenice. Od začetka poslovanja pa do konca leta 1939 so dali njeni rudniki 66.27 milijonov ton premoga, od tega v Jugoslavijo v letih od 1919—1939 26.76 milijonov ton. Če vzamemo povprečno vrednost samo 170 din za tono, lahko cenimo, da je znašala vrednost družbine produkcije okoli 11 in četrt milijarde današnjih dinarjev, od tega samo po vojni, od 1919 dalje 4.55 milijarde din. V povojni dobi je znašala proizvodnja vseh jugoslovanskih premogovnikov 92.9 milijonov ton in je znašal torej delež Trboveljske 28.8%. Cementa je družba dala od 1877 do julija 1940 1.2 milijonov ton, zlasti je njena proizvodnja narasla po vojni. Produkcija je znašala 435.000 ton, od tega po vojni 275.000 ton.

Družba ima lastne elektrarne pri premogovnikih, od teh je največja v Trbovljah, ki uporablja za kurjavo premogovni prah in premogovne odpadke. Lani so vse družbine elektrarne proizubile 51 milijonov kilovatnih ur toka, od tega so oddale za tuje industrijske obrate in splošne svrhe 8.7 milijonov kilovatnih ur.

Zanimivi so podatki o osebju: leta 1912 je imela družba 5014 rudniških delavcev, največ je imela družba delavstva leta 1924 z 10.000, sedaj

pa ima rudniških delavcev 6337, v cementarni 195, v apnenicah pa 127. Poduradnikov ima družba danes 280, uradnikov 124. Plače in mezde uslužbencev so znašale po današnji vrednosti okoli 5183 milijonov din, od tega po vojni 2094 milijonov din. Iz teh števil je razvidno, kako veliko število ljudi živi neposredno od družbe, poleg tega pa tvorijo ti prejemki podlago za eksistenco velikega števila trgovcev, obrtnikov, kmetov itd. Zanimivi so podatki o narodnosti uslužbencev. Delavci so bili vedno domačini, drugačna pa je bila stvar pri uradnikih, kjer so do leta 1918 bili naši ljudje zastopani le v skromnem obsegu, dunajska centrala pa sploh ni imela nobenega slovenskega uradnika. V naši državi je nastopila velika sprememba v korist našega uradništva. Po vojni so na mesta tujerodnih uradnikov prihajali postopno naši ljudje. Leta 1931 je bilo med uradniki in poduradniki le še 12 tujih državljanov, letos pa sta samo še dva od 124 uradnikov in 280 poduradnikov. Ta proces je šel hitreje in bolj popolno kot pri katerem koli industrijskem podjetju. V zvezi s tem je omeniti, da je danes tudi že 20% delniškega glavnice v rokah naših državljanov.

Velike so bile tudi koristi javnih činiteljev od družbe. Od 1919 do vključno 1939 je družba plačala državi na davkih in drugih dajatvah 422.5 milijonov din, posrednih koristi pa je imela država n. pr. pri trošarinah itd. okoli 178 milijonov din. Iz primerjave z višino izplačane dividende se vidi, da je imela država in samouprava od družbe mnogo večjo korist kot delničarji, ki so dobili na dividendah le 359.56 milijonov din, kar predstavlja 2.25% kapitala, ki so ga dali na razpolago delničarji, če valoriziramo njih predvojna vplačila.

Socialni izdatki

Zelo visoki so izdatki družbe v socialne svrhe. Predvsem je omeniti izdatke za socialno zavarovanje. V ta namen (za bolnišnico, nezgodno in pokojninsko zavarovanje delavstva in uradništva, pokojnine, prispevke v banovinskih bednostni sklad) je bilo izdanih po vojni 190 milijonov din, prostovoljni

Izpremembe pri Splošnem jugoslov. bančnem društvu v Belgradu. Odpadla sta člana upravnega odbora Oto Freund in dr. Milan Marić, vpisani pa so bili: Herman J. Abs, dr. Ludvik Fischer in Franc Neuhäusen.

Jugokolor d. d., Belgrad. Za člana upravnega odbora je bil izvoljen g. dr. Fran Hrnčič iz Zagreba. Za družbenega poslovodjo in prokurista je bil postavljen Adam Kedl iz Belgrada namesto Ernsta Furmana.

Borze

Dne 1. oktobra 1940.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.70—14.90

Devizni prometi tje znašal na zagrebški borzi 6.046.916 din, na belgrajski borzi pa je znašal v markah po starem tečaju 403.885 mark, v grških bonih 1.250.000 drahem, nadalje 83.943 šv. frankov in 2.022 dolarjev. V efektilah je bilo prometa na belgrajski borzi 128.000 din.

Ljubljana — uradni tečaj:

London, 1 funt 176.27—179.47
New York, 100 dolarjev 4425.00—4485.00
Zeneva, 100 frankov 1027.66—1037.66

Ljubljana — svobodno tržišče:

London, 1 funt 218.46—221.66
New York, 100 dolarjev 5480.00—5520.00
Zeneva, 100 frankov 1269.90—1279.90

Ljubljana — zasebni kliring:

Berlin, 1 marka 7172.00—1792.00

Zagreb — zasebni kliring:

Solun, 100 drahem 61.65—62.35

Belgrad — zasebni kliring:

Solun, 100 drahem 59.40—60.10

Curih. Pariz 9.95, London 17.10, New York 431.50, Milan 21.80, Berlin 172.75, Buenos-Aires 103.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 445—448

v Zagrebu 444 denar

v Belgradu 444—446

Ljubljana. Drž. papirji. 7% inv. pos. 97—99, agrarji 52—54, vojna škoda promptna 445—448, begl. obveznice 76.50—77.50, dalm. agrarji 70—71, 8% Bler. pos. 99.50—100.50, 7% Bler. pos. 94.50—95.50, 7% posojilo Drž. banke 100—101, 7% stab. posojilo 92.50—93.50. — Delnice: Narodna banka 6.300—6.500, Trboveljska 330—340, Kranjska industrijska družba (144).

Zagreb. Drž. papirji. 7% invest. posojilo 97 denar, agrarji 52 den., vojna škoda promptna 444 denar, begl. obveznice 78 blago, dalm. agrarji 70 bl., 6% šumske obveznice 71 blago, 4% severni agrarji 52.50 den., 8% Bler. pos. 99 den., 7% Bler. posojilo 94.50—95.50, 7% pos. Dorž. hip. banke 100 denar, 7% stab. pos. 92 den. — Delnice: Priv. agrarna banka 192 den., Trboveljska 345—348 (345), Gutmann 55 blago, Sladk. tov. Bečkerek 650 den., Sladk. korna tov. Osijek 240 den., Osj. livarna 165 denar, Isis 35 den., Oceania 700 den., Jad. plov. 400 den.

Belgrad. Drž. papirji. 7% investicijsko posojilo 100.50 den., agrarji 53.75 den., vojna škoda promptna 444—446, Begl. obveznice 72.25—77.75, dalmatinski agrarji 69.50 den., 6% šumske obveznice 69.50—70.25 (70), 4% sev. agrarji 52.50 den. (52.50), 8% Bler. posojilo 100.50 den., 8% Bler. pos. 95.25 den. — Delnice: Priv. agrarna banka 193—195 (drobni komadi).

Žitni trg

Novi Sad. Oves: bač. srem. 315—317. — Ječmen: bač. srem. 342½—345. — Koruza: bač. stara 338—340, bač. nova sušena paritet Indija 266—268, bač. nova sušena paritet Vršac 264—266. Moka: št. 0 630—650. Ostala neizpremem. — Fižol: bač. srem. beli brez vreče 2% kos, duklikat 417.50—422.50. — Tendence za koruzo lahka, ostalo neizpremenjeno. — Promet srednji.

Cene živine in kmetijskim pridelkom

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Laško, dne 3. oktobra t. l.: voli I. vrste 8.50—9, II. 8, III. 7.50; telce I. vrste 8.75, II. 8, III. 7.50; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6.75, teleta I. vrste 9, II. 8, prašiči špeharji 15, pršutarji 14 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste 16—18, II. 14, III. 10, svinjina 20, slanina 24, svinjska mast 25, čisti med 25, goveje surove kože 26, telečje surove kože 30, svinjske surove kože 10 din za kg. — Pšenica 450, ječmen 450, rž 500, oves 400, fižol

izdatki v socialne svrhe pa so znašali 17.35 milijonov din. Družba pa prispeva tudi še v druge namene in daje mnogo podpor in daril za humanitarne, narodne in kulturne ustanove ter akcije (spomenike, šole itd.), letno daje za splošne koristne akcije nekaj stotisočev denarjev.

Glavna bratovska skladišnica v Ljubljani temelji predvsem na rudarskih revirih družbe, saj zaposluje družba 60% vsega rudarskega delavstva v naši banovini. Omeniti je, da je bratovska skladišnica v Trbovljah zgradila s podporo družbe veliko moderno bolnišnico. Razen nameštenskega pokojninskega zavarovanja, ki je po zakonu predpisano, skrbi družba tudi za posebne dodatne pokojnine svojih uradnikov in poduradnikov na ta način, da posluje pri družbi dva posebna pokojninska sklada. Mnogo je družba prispevala za socialno ustanov socialnega zavarovanja. V pokojninski pokojninski sklad za Slovenijo, ki je bil ustanovljen po vojni in iz katerega so prejemale dotacije v veliki meri tudi take ustanove socialnega zavarovanja, ki z rudarjem niso imele nobene ali skoro nobene zveze, je prispevala družba po 5 din za tono prodanega premoga v skupnem znesku 80.8 milijonov din.

Kar tiče skrb za uslužbence, je še dodati, da ima TPD tudi rudniške stanovanjske hiše za delavstvo. Leta 1939 je stanovalo v rudniških stanovanjih okoli 2500 oženjenih delavcev in okoli 300 samskih. Razen tega podpira družba svoje uslužbence, t. j. nameštence in delavce pri gradnji stanovanjskih hiš z brezobrestnimi posojili, ki so bila uvedena leta 1929. Skupno je bilo doslej izplačanih na brezobrestnih posojilih okoli 7.8 milijonov din in je bilo doslej s temi posojili zgrajenih 338 hiš. S to akcijo je bilo izršenno veliko socialno delo, ker se dvigne delavec, ki je v posesti lastne hiše, na primerno višji socialni nivo.

Družba gradi v Trbovljah tudi posebno otroško zavetišče, razen tega pa pri vseh rudniških vzdrževalnih lastnih konzumih, kjer si lahko delavci nabavljajo življenjske potrebščine po zmernih cenah.

S takimi stebri hočejo Angleži zavreti nemško prodiranje v Anglijo.

Delavci iz zasedenih krajev so zaposleni po večini v Nemčiji. Na sliki vidimo večjezične napise na studenec za pitno vodo.

500—600, krompir 200, seno 70—80, slama 25—30, pšenična moka 500—900, ajdova moka 700 za 100 kilogramov. — Trda drva 100—110 za kub. meter, jaja 1—1.25 za komad, mleko 2—2.50 za l, surovo maslo 28—36 din za kilogram.

Zivinski sejem v Kranju dne 7. oktobra. Dogon: 49 volov, 30 krav, 30 telet, 1 bik, 1 junija, 19 ovac, 96 pitanih prašičev in 49 prašičev za rejo. Prodanih je bilo: 16 volov, 5 krav, 15 telet, 1 junija, 14 ovac, 20 pitanih prašičev in 14 prašičev za rejo. Cene so bile naslednje: voli I. vrste 9.25, II. vrste 8.50, III. vrste 7.75, telce I. vrste 9.25, II. vrste 8.50, III. vrste 7.75, krave I. vrste 8.50, II. vrste 7.50, III. vrste 6.25, teleta I. vrste 9.50, II. vrste 8.50, ovece 8—8.50, prašiči špeharji 16—18, prašiči pršutarji 14—15 din za 1 kg žive teže. Mladi prašiči za rejo 250—370 din za glavo. — Goveje meso I. vrste prednji del 16 din, zadnji del 18, II. vrste prednji del 15, zadnji del 16 din, svinjina 20—22, slanina svezja 23—24, svinjska mast 26 din, čisti med 24—26 din, neoprana volna 32—36 din, oprana volna 48—52 din, goveje surove kože 22—25 din, telečje kože 26, svinjske kože 8—10 din za 1 kg. — Pšenica 4.50, ječmen 4.25, rž 4.25, oves 4, koruza 4.20, fižol 6—10 din, krompir 1.75—2, lucerna za krmo 1.50—1.70, seno 1.25—1.70, slama 0.75 din, jabolka 4—8, hruške I. vrste 14, II. vrste 8, III. vrste 5 din, pšenična moka 5—9, koruzna moka 5.50, ajdova moka 7 do 10 din, ržena moka 6 din, koruzni zdrob 6.50 din za 1 kg. — Trda drva 140—150 din za meter, jaja 1.25—1.50 komad, mleko 2.25—2.50 liter, surovo maslo 40—44 din kg.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Murska Sobota dne 10. oktobra t. l. Biki prve vrste 7—8 din, biki II. vrste 6—6.50 din, biki tretje vrste 5—6 din, telce I. vrste 6.50—7.50 din, telce II. vrste 6—7 din, krave I. vrste 5—5.50 din, krave II. vrste 4.50—5 din, krave III. vrste 4—4.50 din, teleta I. vrste 7—8 din, teleta II. vrste 6—7 din, prašiči pršutarji 12—13 din za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del 14 din, zadnji del 16 din, goveje meso II. vrste prednji del 12 din, zadnji del 14 din, svinjina 15—17 din, slanina 25 din, svinjska mast 25 din, čisti med 20—22 din, goveje surove kože 14 din, telečje surove kože 20—22 din za 1 kg. — Pšenica 300 din, ječmen 280—300 din, rž 300—330 din, oves 300 din, koruza 300—400 din, fižol 400—500 din, krompir 130—160 dinarjev, seno 60—70 din, slama 35—40 din, jabolka I. vrste 400 din, II. vrste 350 din, pšenična moka 400—750 din za 100 kg. — Trda drva 170 din za kub. meter, jaja 0.80 din za komad, mleko 2 din za liter, surovo maslo 32 din za kilogram.

Zivinski sejm

Zivinski sejem v Ptuj 15. oktobra 1940. Na sejem je bilo prignanih (v oklepajih število prodanih glav): volov 76 (35), krav 297 (136), bikov 35 (18), juncevi 40 (3), telci 91 (44), konji 95 (22) in žrebet 8 (5), skupno 642 glav, od tega prodanih 263 glav. V Italijo je bilo prodanih 8 volov. Cene so bile naslednje: voli 6—8.75, krave 4.50 do 7.25, biki 6—8, junci 6—9.50, telce 6—9 din za 1 kg žive teže; konji 500—7000, žrebeta 800 do 3000 din za glavo.

Svinjski sejem v Ptuj 16. oktobra. Prignanih je bilo 157 svinj in 144 prascev, skupno 271 komadov, od tega je bilo prodanih 112 komadov. Cene so bile naslednje: prasci od 6—12 tednov stari 90—170 din komad, pršutarji 11—11.75, debele svinje 12—12.50, plemenske svinje 9.50—10.75 dinarjev za kg žive teže.

Cene kmetijskim pridelkom

Cene kmetijskih pridelkov v Trbovljah dne 10. okt. t. l. Bela pšenična moka 00 9 din, krušna 5 din, govedina 16—18 din, teletina 16—24 din, svinjina 16—22 din, ovčje meso 14 din, svinjska mast 26—28 din, sveža slanina 24—25 din, prekajena slanina 28—30 din, krompir 2 din za kilogram. Sladko mleko 2.50 din za liter in jaja 18 din za 10 komadov.

Cene kmetijskim pridelkom na Jesenicah dne 12. oktobra t. l. Bela pšenična moka Og 8.50 do 9 din, črna pšenična moka 6.50 din, govedina 12 do 18 din, teletina 16 do 18 din, svinjina 20 do 22 din, ovčje meso 14 do 15 din, svinjska mast 24 din, sveža slanina 22 din, prekajeno meso 25 din, fižol 7 do 10 din, krompir 2 do 2.50 din, seno sladko 1 din, slama pšenična 0.60 din, ječmen 3.50 din, ješprenj 6 din za kg. Mleko 2.50 din za liter in jaja 1.50 din za komad.

Naloge banovinskega prehranjevalnega odbora

Iz pogovora s predsednikom zavoda bivšim ministrom g. Francem Snojem

Naš urednik je obiskal predsednika novo ustanovljenega Banovinskega prehranjevalnega odbora g. Franca Snoja in ga naprosil za nekaj pojasnil o nalogah in delu tega odbora. Gospod predsednik je ljubezno odgovoril na stavljena mu vprašanja.

Kateri so bili razlogi, ki so privedli do ustanovitve Banovinskega prehranjevalnega odbora?

Razlogov za to je bilo več. Ne smemo pa prezehteti, da je ustanovitev takega odbora bila še posebej potrebna v Sloveniji. Naša država je izrazito agrarna dežela, medtem ko poljedelstvo v Sloveniji zdajka več ne krije potreb prebivalstva banovine. Le dva okraja v Sloveniji, in sicer lendavski in soboški, pridelata več pšenice, kakor jo porabimo v Sloveniji povprečno na vsakega prebivalca na leto. Na prebivalca porabimo v Sloveniji na leto okrog 180 kg pšenice, v soboškem in lendavskem okraju pa jo pridelajo na vsakega prebivalca po 225 kg. V drugih okrajih so te številke mnogo nižje. Najslabši n. pr. je radovljški okraj, kjer pridelajo le 25 kg na prebivalca v okraju, v Logatecu n. pr. 34 kg, v ljubljanski okolici pa okrog 80 kg. Slovenija mora torej uvažati velike množine žita. Ker pa je letos bila letina skoraj za eno tretjino slabša, je bilo treba pravočasno poskrbeti, da se Slovenija zadostno oskrbi z žitom. G. ban dr. Marko Natlačen je z veliko pozornostjo zasledoval preskrbo Slovenije z najbolj potrebnimi živilimi in glede na razmere dal edino pravilno rešitev z ustanovitvijo Banovinskega odbora za prehrano. Preskrbeti je namreč treba zadostne zaloge živil še v času, dokler zaloge traja, saj ima naša država tudi precejšnje obveznosti do zamejstva. Prav tako lahko zlasti na jesen nastopijo težave v prometu. Vse to pa bo zmogel le velik aparat, ki ga premore le banovina. Banovina bo tudi skušala s svojim nadzorstvom preskrbo z živilimi izpeljati tako, da pokrije najnujnejše potrebe vsega prebivalstva, zlasti nepremožnega.

Kaj so prve naloge Banovinskega odbora za prehrano?

Kakor vam je že znano, je prva in najnujnejša naloga odbora, oskrbeti zadostne množine osnovnih živilskih potrebščin: žita in moke. V rednih razmerah Slovenija ni nakupila zalog moke vnaprej, ampak jih je dovažala iz južnih krajev države postopoma kakor je bilo to potrebno. Žita v velikih količinah Slovenija sploh ni kupovala. Letos pa je bilo prvič treba urediti zadostne zaloge tako žita kakor tudi moke. Zato so bila tudi že popisana vsa primerna skladišča po Sloveniji in ugotovljeno je bilo, da imamo, kljub temu, da nismo nikdar računali na tak primer, v Sloveniji dosti dobrih skladišč. Tako bo mogoče spraviti le v skladišča, s katerimi razpolagajo naši mlinci, okrog 2000 vagonov žita. Druga skladišča, ki so tudi primerna in na razpolago, pa imajo toliko prostora, da bomo lahko vanje spravili do 2000 vagonov žita in moke. Nabavljene koruze pa v splošnem ne bo treba nalagati v skladišča, ker bo razdeljena po občinah večinoma kar potrošnikom. Za nakup potrebnih zalog, ki jih je treba seveda takoj plačati, je potreben tudi ogromen kapital. Po prizadevanjih g. bana dr. Natlačenega je banovina dobila zadostno posojilo, s katerim bo mogoče plačati žito in moko. Razmere zahtevajo, da se tudi pri nas gospodarstvo vedno bolj ureja po enotnih smernicah. Za vsako količino dirigirano gospodarstvo pa je treba pravočasno ustvariti tudi primerno organizacijo. Tudi to bo ena izmed važnih nalog Banovinskega odbora za prehrano.

Kakor je bilo že javljeno, bo zavod za prehrano dobil velike množine pšenice in moke. Kako pa prihaja v Slovenijo in kako se razdeljuje?

Od naročenih 1384 vagonov pšenice in 1320 vagonov moke je prišlo v Slovenijo že okrog 500 vagonov pšenice in okrog 700 vagonov moke. Ostalek naročila je že dodeljen in žito deloma nalagajo na vagon, deloma pa še čaka na prevoz. Sedaj je namreč prav v teku tako imenovana jesenska kampanja za sladkorno peso, ki traja 3—4 tedne in ki zahteva ogromno število vagonov. Prav zaradi tega je sedaj za prevoz pšenice in moke težko dobiti kar takoj zadostno število vagonov. Vendar to nič ne škoduje, ker bo v nekaj tednih vendar le naročena pšenica kakor tudi moka že vsa dobavljena. Za primer, da bi pomanjkanje vagonov v žitodolnih krajih trajalo še naprej, pa Banovinski zavod za prehrano pripravlja tudi vse potrebno za prevoz žita z vlačilci po Savi do Siska. Od tod pa bi potem prevažali pšenico z vlaki v Slovenijo. Važno je nadalje dejstvo, da so dobili tudi dosedanj zasedni veletrgovci in dobavitelji moke in žita v Sloveniji

svoj kontingent. Njim je pripadlo še drugih 1300 vagonov žita in moke. Ti imajo svoja skladišča večinoma v večjih mestih in tudi tem prihajajo pošiljke druga za drugo iz žitodolnih krajev države. Žito in moka, ki ju bo prejel Banovinski zavod za prehrano, bosta razposlana po vseh krajih Slovenije. Zato ju ne bo treba kopičiti v posameznih velikih skladiščih, ampak ju bo mogoče razmestiti po posameznih okrajih. Zanimivo je nadalje, da do sedaj v večjih središčih, kjer so zalagali trgovino na drobno domači veletrgovci, sploh še ni nastopilo pomanjkanje moke in seveda tudi ne bi. Pač pa so prvi taki pojavi nastali v obrobni okrajih naše banovine, torej v okrajih, ki so bili na debelo oskrbovani v rednih razmerah iz banovine Hrvatske. Tako je n. pr. Ljutomerskem in ptujskemu okraju na debelo dobavljali moko v glavnem čakovski parni mlin. Zato je tudi sedaj zavod že priskočil tema okrajema na pomoč in dal na razpolago okrajnemu načelstvu potrebno moko. Tako bo tudi zavod delal v drugih primerih, kadar bo nastopila potreba.

Ali bo izpeljana še podrobna organizacija, ki bi pomagala Banovinskemu zavodu za prehrano ugotavljati stvarne potrebe posameznih krajev?

Taka organizacija bo res potrebna in bi bilo morda najbolje ustanoviti po posameznih okrajih prehranjevalne odbore, ki bi skrbeli za ves okraj. Vsak tak okrajni prehranjevalni odbor pa bi moral biti v zvezi z občinami, ki naj bi po potrebi ustanovile tudi občinske prehranjevalne urade, ki bi za svoj okolišč dajali potrebna pojasnila in navodila. Banovinski zavod za prehrano razpravlja o tej organizaciji in mislim, da bo v kratkem tudi o tem mogoče povedati kaj točnejšega.

Ali mislite, da bo Banovinski zavod za prehrano mogel svoj delokrog razširiti tudi na druga živila?

Prav gotovo je za Slovenijo najvažnejša življenjska potreba žito in koruza. Poleg tega smatramo lahko še kot najosnovnejše živilo olje in mast. Preskrba Slovenije z oljem je zagotovljena. Za mast pa bo treba še poskrbeti tako, da bo slehernemu dosegljiva po zmernih cenah in da je ne bo zmanjkalo. V tem primeru bo treba skrbeti tudi doma, da bomo z umno živinorejo krili čim bolj potrebe domačega trga. Letos imamo namreč v Sloveniji primer, da bomo imeli neprimerno večje količine otrobov na razpolago kakor normalno. Prejšnja leta namreč Slovenija ni uvažala pšenice in smo imeli otrobe le od lastnega pridelka. Letos pa bomo mlieli doma tudi uvoženo pšenico in imeli torej mnogo več otrobov, ki so odlično krmilo za prašiče. Kmetom bo treba omogočiti nakup otrobov po nizki ceni, s čimer bo pospešena reja prašičev, kar se bo prav gotovo tudi poznalo v preskrbi našega trga z mastjo. Če pa vse to ne bi zadoščalo, bo pa moral Banovinski zavod za prehrano gledati, da odpo more s primernimi ukrepi tudi pri vprašanju preskrbe z mastjo. Zavod bo prav tako storil vse potrebno, da zagotovi preskrbo Slovenije s sladkorjem.

Kaj pa misli Banovinski zavod za prehrano ukreniti glede na pritožbe, da naši domači mlinci ne meljejo enotne moke v enotni kakovosti?

Velika razlika pri enotni moki, ki je upravičeno naletela na nekatere pritožbe, je letos posledica slabše letine in uredbe o mletju enotne moke. Pšenica ima letos ponekod na 100 kg 5—8 kg primesi.

Med Ukrajinci v Sremu

Na unijatski novi maši v Mikloševcih pri Vukovaru

Bog ve, da nisem bil to pot prvič v Sremu, v deželi mastne zelje in bogatih ljudi. A vselej, ko vstopim v to prečudno pokrajino, ki se v neskončni ravnini razteza od Vinkovcev do Zemuna, me pograbi čustvo nečesa, kar človeka s prečudno močjo vabi in veže na to zemljo in njene prebivalce.

V Mikloševcih, ki v njih prebivajo Ukrajinci-grkokatoliki, so tisti dan obhajali izreden dogodek. Mladi, 24 let stari Miron Hirjovati, je prvi pristopil k oltarju, da po častitljivem grškem obredu daruje sveto daritev. Povabljeni kot slovenski gostje, da prisostvujemo obredu sv. Janeza-Zlatoustega in se udeležimo izrednega slavlja, smo v mestecu Sidu prestopili na železnico, ki ji domačini radi njene »hitrosti« pravijo »čirac« in vozi skozi Vukovar in končno dospe v Batovo mesto Borovo.

Mikloševci so tipično sremsko naselje, ki označujejo dolge, široke, nekoliko dolgočasne ceste. Da prispejo do njih, je treba izstopiti na postaji Sremski Čakovci. Mimo značilnih nizkih križev, ki stojijo tuhtin ob potu in predstavljajo Odršenika v vzhodnjaški obliki, prideva pot naravnost pred župno cerkev grško-katoliškega obreda, ki je lepa stavba, sezidana leta 1907 in je posvečena Rojstvu Bl. Dev. Marije. Otac Mihajlo Hirjovati, starček z kratko, belo brado, oče današnjega slavljenca, nas je sprejel nad vse gostoljubno. Tovariš Maksimiljan Prah, ki je prinesel s seboj nahrbtnik slovenskega humorja, se je znal kmalu prilagoditi po angleškem načinu: make yourself at home.

V cerkvi so polagali vence in jo čistili in lepšali, da kot ozlatišča nevesta sprejme novomašnika v svojo sredo. Po dvorišču so svinje z žalostnim glasom oznanjale, da bodo tudi one morale doprinesiti svoj delež k slavlju. V posebnih zabojih pa je čakalo vino, ki je zrastle na Fruški gori. Kajti tudi med Ukrajinci je navada, da novomašniku na čast povabijo goste in jim prirede slavnostni obed.

Popoldne, na predvečer praznika, so začeli prihajati gostje. Prišli so njegovi tovariši iz bogoslovskih let, Erdeli Nikola iz Sida, Mudri Čira, ki je domačin in vrsta drugih.

Mlad ukrajinski duhovnik dr. Bukatko, ki je študiral v zavodu sv. Jozafata v Rimu, pa nam je medtem ljubezno razlagal trpljenje in bolečine 40 milijonskega ukrajinskega naroda.

Veliki, mogočni ukrajinski narod, ki ga mi

često poznamo pod imenom Malorusi, včasih tudi Rusini, nima danes svoje narodne države. Toda ukrajinska narodna zavest ni izumrla in njihove neskončno otožne pesmi, ki segajo človeku do dna duše, še danes spominjajo na ono zlato dobo, ki sega tisoč let nazaj, ko je bil ukrajinski narod prost in svoboden in se je ponovno oziral okrog svoje duhovne prestolnice ruskega Kijeva. Dočim je bila Moskva vedno središče Velikorusov, so se Ukrajinci svoje narodne samobitnosti vedno zavedali in še danes gledajo v Kijevu simbol naroda, ki bo nekoč zaživel življenje, prosto in svobodno.

V današnji Jugoslaviji prebiva okrog 30.000 Ukrajincev. Prvi so se začeli seliti iz Podkarpatske Rusije v Bačko l. 1740. Od l. 1770 dalje spadajo pod cerkveno oblast križevaškega vladika. Iz Bačke so se razširili po Sremu in deloma po Slavoniji. Danes imajo 14 župnij in 2 ekspozituri. Njihovo duhovno središče je še danes v Bački, v Ruskem Krsturu. Tu imajo svojo tiskarno, tu izdajajo svoje ukrajinske časopise, tu je tudi pokopnica nedavno umrli vladiki dr. Dionizije Njaradi, ki je bil sam Ukrajinec iz Ruskega Krstura. V Ruskem Krsturu prebiva okrog 6.500 Ukrajincev. Kdor se zanima za ukrajinski življenjski vlogoslovi, se mora podati v Ruski Krstur ob nedeljah, ko se zbere narod in s skupnim petjem povečuje slovesnost grškega bogoslužja.

Pred 50 leti so se Ukrajinci vnovič začeli seliti iz Galicije. A to pot v Bosno in Slavonijo, zlasti v okolico Prnjavora in Slavanskega Broda. Ti so spadali od leta 1900—1904 pod oblast križevaškega vladike, od leta 1904—1915 pod jurisdikcijo vrhbosanskega nadškofa, 9 let, to je o. leta 1915 do 1924 so imeli svojega lastnega apostolskega administratorja, a od leta 1924 dalje spadajo ponovno pod oblast križevaškega nadškofa. Ti imajo danes 13 župnij.

Ukrajinci, naseljeni v Jugoslaviji, nimajo danes lastnih šol, pač pa ljubosumno čuvajo svoj ukrajinski dialekt, ki se zlasti v Bački in deloma ujema z književno ukrajinsko, v družinah in v cerkvi.

Zaenkrat imajo dovolj lastnih svečnikov, ki jim oznanjajo božjo besedo v ukrajinski. Izredno nadarjene dijake pošiljajo v Ukrajinski zavod sv. Jozafata v Rim, dočim ostali ukrajinski bogoslovci dovršujejo svoje študije na bogoslovskih latinskega obreda. Moderno ozračje, ki je zlasti nevarno prebivalec bogatega Srema in Bačke, je deloma za-

Kadar kupujete

ASPIRIN

tablete, ne pozabite pogledati, da li vsak zavitek in vsaka posamezna tableta nosi „Bayer“-jev križ, ki ga mora imeti. Ni namreč Aspirina brez „Bayer“-jevega križa.

Optim. rep. pod št. 1737 od 23. marta 1940.

Zaradi predpisa, da mora iz 100 kg pšenice mlinar namleti 80 kg moke, seveda ponekod pšenice niso v dovoljni meri očistili primesi. Prav zato je nastala tudi občutna razlika v kakovosti enotne moke. Banovinski zavod za prehrano je seveda že poskrbel, da bodo v bodoče povsod na razpolago določeni tipi moke za kontrolo, prav tako pa je poskrbel za uspešno nadzorstvo v mlinih, ki bodo imeli enotno moko. Zaradi tega upam, da bo ta nedostatek v bodoče odpravljen. Razumljivo pa je, da nastopijo sem in tja sedaj za enega sedaj za drugega kakor trdote, vendar naj vsak upošteva, da se mora poedinec podrediti vedno interesom skupnosti.

pustilo svoje sledove tudi med jugoslovanskimi Ukrajinci. A splošno so naši Ukrajinci ohranili svojo značilno marljivost in podjetnost, ki jih je v novo naseljenih pokrajinah čisto privedla do zavidljivega položaja, a obenem so do danes ohranili vero do svojega Boga. Značilno je, da so kljub raznim agitacijam od strani verskih nasprotnikov v vseh dobah ljubosumno čuvali pripadnost in zvezo z zahodnim krščanstvom.

Z veliko radostjo nam je ukrajinski doktor razgrinjal pred nami sliko velikega, trpečega naroda.

Nepozaben ostane obisk pri tamošnjem školskem upravitelju Kastelniku. Ukrajinec po rodu, je bil odlikovan od samega papeža s križem »Pro ecclesia et pontifice«. Mož je poln apostolskega duha. Po njegovi zaslugi stoji danes v Mikloševcih lep prosvetni dom, ki zbira v svoji sredi vaško mladež in ji ohranja nacionalno in krščansko zavest. Množica takihnih mož, ki razumejo papežev klic o katoliški akciji, bi v katoliškem občestvu delala čudeže.

Na cesti smo srečavali črne postave vzhodnih sester Bazilijank, ki imajo v Mikloševcih svojo naselbino. Skrbna panja matka pa so s skrbnim očesom pregledovali, ali je vse pripravljeno za veliki dan.

Okrog pol 10 naslednjega dne so dvignili možje bandere v cerkvi in narod se je podal v procesijo pred hišo novomašnika, da ga spoštljivo privede v cerkev. Vrsta svečnikov v bogatih grških oblačilih je stopala med njimi in novemu Kristusovemu boren med slovesnim petjem vzhodnih psalmov ponudila križ kot simbol njegovega poklica.

Med množico, ki je napolnila cerkev, vladala prelestna krasota: mlade ukrajinske deklice so oblečene v prekrasne svilene obleke, ki iz njih odsevajo barve v vseh mogočih niansah, fantje se pa ponašajo s čudovitimi narodnimi vezenimi na svojih srajah. Obtojni razodevajo v svojih narodnih nošah prečudno lepoto in bogastvo.

Na slavnostno kosilo, ki je bilo prirejeno v prosvetnem domu, je bilo povabljenih 120 gostov. Ves strop je bil ob tej priliki okrašen z modro rumeno narodno ukrajinsko barvo. V značilni narodni kučmi je gledal na goste ukrajinski glasnik Taras Ševčenko, kot da zopet išče »Živo pravdo pri Gospodu Bogu«. Društvo mu je delal največji pisatelj in pesnik Galicije Ivan Franko.

Po tamošnjem običaju so se gostje še pred večerom razšli, mladi svečenik je stopil pred ikono, da opravi »večernjico«, ki jo bo odšel opravljati dar za dnem vse življenje, na sremsko ravnino pa je polagoma začela padati senca, ki ji iz nje skrivnostno odsevala podoba mikloševske cerkve.

Pečar Franjo.

Kako je Francija izgubila vojno

Andre Maurois

II.

Francois-Poncet pa ni bil osamljen v tej sodbi. Druge vlade, ki so nemške izdatke za oboroževanje primerjale z našimi in angleškimi, so dobro razumele, da se je ravnotežje v Evropi premaknilo. Mnoge med njimi so storile primerne previdnostne ukrepe. Francoski poslanik v Varšavi Laroche mi je več kakor enkrat povedal, da je krivično, če Poljski očitajo, da se je od l. 1936 potegovala za naklonjenost Nemčije: »Kaj pa je bilo pričakovati drugega? Ko so spoznali, da se Nemčija oborožuje, med tem ko Francija in Anglija ne storita ničesar, da bi ji oboroževanje sprečili? Ko so Poljski v marcu 1936 videli, kako je Hitler vkorakal v Porenje, ne da bi bili Francija ali Anglija mignili samo s prstom, da bi ga zadržali, ko so francoskega ministrskega predsednika slišali v radiu govoriti, da ne bo nikdar dovolil, da bi Strassburg stal v območju nemških topov, čemur pa potem ni sledilo nobeno dejanje, so izgubili v nas vsako zaupanje. Veditelj Poljske so mi takrat odkritosrčno povedali, da bo Poljska pač prisiljena iskati nemškega prijateljstva, ako Francija Nemčije ne bo za drževala v oboroževanju. Do tega je potem tudi zares prišlo. Iz istih razlogov sta se takrat osvobodili francoskega vpliva tudi Belgija in Jugoslavija.

Pri vseh teh dogodkih pa je bila odgovornost Anglije vsaj tako velika, kakor je bila odgovornost Francije. Tamkaj so se zbrale močne in vplivne skupine, da bi Anglijo odvračale od pogumne, daljnovidne zunanje politike. Bankirji City so trepetali za svoja posojila, ki so jih

Nemčiji dali, obdajajoč se, seveda z naivnimi upi, da bodo z državo, ki je svoje avtarkične načrte na ves glas oznanjevala, še vedno mogli delati kupčije. Drugi vplivni krogi v Angliji so se vda- jali utvaram, da je Nemčija obrambni zid proti boljševiški revoluciji. Liberalni razumniki pa so istočasno pridigovali o miru za vsako ceno in o nujnosti razorožitve, ki je potem zares uničila angleški liberalizem.

Očividno so si bili mali ljudje tako v Franciji kakor v Angliji več ali manj na jashem o naši slabosti, kajti v l. 1938 so bili vsaki misli o vojni odločno nenaklonjeni. To je bilo ob času monakovske konference zelo opazljivo. V Ameriki so že takrat Chamberlaina in Dala-diera zelo odkrito obsojali. Toda v Združenih državah Severne Amerike pravega položaja niso poznali. Tamkaj si niso mogli napraviti nobene predstave o razpoloženju prebivalstva v Parizu in v Londonu, ki je dobro vedelo, da ni bilo nikjer nobenih zakonitih proti bombam, nikjer protiplinskih mask, nikjer protiletalskih topov, med tem ko je nemška propaganda razširila strašna poročila o ogromnih bombah, ki bodo mogle raz-dreti cele mestne okraje. Može, ki bi se bili hrabro borili proti sovražniku, podobnemu one-mu iz l. 1914, so bili kar otrpneli pri sami mi-sli na možnost, da bi mogli dobiti za svojim hrbtom vojno, ki bi jim morila njihove žene in otroke. Zato so v Parizu in v Londonu sklepe, ki so bili sprejeti v Monakovem in ki so jih v drža-vah Severne Amerike označevali kot sranotne, sprejeli z nepepinim navdušenjem.

Toda po monakovski konferenci takomeno-vana pomirjevalna politika ni bila več priljub-

ljena. Angleška javnost se je pač morala spopri-jazniti z monakovsko konferenco, ker niti vojska, niti letalstvo nista bili zadostno oboroženi. Toda sprejela jih je kot zelo grenko zdravilo in je bila tudi pripravljena, da pristane takoj na vse žrtve, samo da se prepreči, da bi se še enkrat ponovilo takšno ponižanje.

V januarju 1939 sem potoval v Anglijo, da bi tamkaj imel vrsto predavanj, ki so me pri-peljala skoraj v vse predele angleške dežele. Ko sem se vrnil spet nazaj v Pariz, sem napisal članek, v katerem sem trdil, da bo Anglija že v marcu uvedla splošno obvezno vojaško službo. Mnogim mojim francoskim prijateljem je ta trditev zdel blazna. In vendar je bil sklep o uvedbi splošne vojaške obvezne službe že v mar-cu 1939 sprejet.

Vkorakanje Nemcev v Prago je bilo za Chamberlaina in za ostale zagovornike pomirje-valne politike bolesten udarec. Angleški ministr-ski predsednik je bil odkritosrčno ogorčen. Proti vsaki verjetnosti se je obdal z upanjem, da si Nemčija nikdar ne bo priključila nobene nem-enške države. Sedaj je dobil dokaz, da je nasprot-nos res. Kar naenkrat je postal eden najbolj od-ločnih nasprotnikov Hitlerja v Angliji, kar ni vsakomur znano. V svojem razburjenju in v svoji jezi je nepričakovano ponudil Poljski jamstvo za njeno nedotakljivost. Takrat sem se nahajal v Ameriki. Takoj mi je bilo jasno, da to pomeni — vojsko. Kajti zame je bilo gotovo, da bo Nem-čija nadaljevala svojo politiko in bo prišla s Poljsko v spor, med tem ko bo Anglija svojo pi-smeno jasno obljubo tudi držala.

Nenadni povratek Anglije na pozornico ev-ropskega političnega sodelovanja je dovedel, kar je samo po sebi razumljivo, do ožjega sporazuma s Francijo. V juniju 1939 je priredila »Franco-sko-angleška zveza« v Parizu slavnostno večerjo, ki so se je udeležili angleški vojni minister Hore Belisha, francoski zunanji minister Bonnet in ge-

neral Gamelin. Pri tej priložnosti je Hore Be-lisha oznanil, da se bodo v primeru vojne an-gleške čete borile pod vrhovnim poveljstvom francoskega vojskovodje in da je ponosen, da že sedaj sme govoriti o našem generalu Gamelinu.

Nekaj dni potem se je Hore Belisha skupno s Churchillom vrnil v Pariz. To je bilo ob pri-liko velike vojaške revije na francoski narodni praznik dne 14. julija. To je bila sijajna pri-re-ditev zadnji srečni dan, ki ga je Pariz doživel. Še nikdar se francoska armada ni pokazala v takšnem sijaju. Za to parado smo zbrali vse, karkoli daje slavo Franciji: lovške čete, afriške zuave, pomorsko pehoto, tujo legijo in redno vojsko. Churchill je kar žarel veselja. »Hvala Bogu za francosko armado«, je dejal. Takrat se nismo vedeli, da pogum in vojaške odlike mož nimajo nobene vrednosti, ako tehnična oprema ni za-dostna.

Popoldne me je Hore Belisha obiskal na mo-jem stanovanju v Neuillyu. Pripovedoval mi je o težavah, ki jih ima pri organizaciji prave ljud-ske armade v Angliji. »Obvezna služba je dobra stvar«, je dejal, »toda zaenkrat je bolj beseda, kakor pa stvarnost. Nimamo dosti orožja, da bi vse obveznike oborožili. Nimamo zadosti častni-kov, ki bi obveznike izveščali. Častniki iz prejš-nje vojne ne vedo kaj početi z novim orožjem.« Na moje vprašanje, koliko divizij bo poslal v Francijo, ako vojna jutri izbruhne, je odgovoril: »V prvem hipu samo šest.« Ta številka me je osupnila. Še bolj sem se prestrašil, ko sem zvedel, da je franc. generalni štab zahteval od Anglije za vso dobo kakšne evropske vojne samo 32 an-gleških divizij. Spominjam se, da smo l. 1918 imeli na francoskih tleh nič manj kakor 83 an-gleških divizij in da so bili takrat Amerika, Ja-panska in Rusija naši zavezniki — in je za las manjkalo, da vojne nismo izgubili...

(Tretji članek sledi.)

Drobne novice

Koledar

Petek, 18. oktobra: Luka, evangelist; Julijan, puščavnik.
Sobota, 19. oktobra: Peter Alcantara, spoznavalec; Etbina, opat.

Novi grobovi

† G. Jernej Grad, znani gostilničar, posestnik in trgovec v Dragomlju pri Domžalah, je odšel v večnost dne 16. t. m. Dosegel je visoko starost 80 let. Pokopali ga bodo v Dragomlju v soboto ob devetih dopoldne. Naj počiva v miru! Zaljubljenim svojim izrekamo svoje sožalje!

† G. Franc Kodela, posestnik v Resji pri Vidmu, je umrl v 52. letu svojega življenja. Pogreb bo v soboto ob treh popoldne. Naj mu sveti večna luč! Zaljubljeni družini naše sožalje!

Osebnosti

M. hevc Janec - 80 letnik

Dol. Logatec, dne 18. oktobra 1940.

Danes praznuje osemdesetletno rojstvo naš vrli M. hevc Janec, po domače Pogorelec. Kdo ne pozna tega moža na Notranjskem, zlasti rojaki okraj meje se ga dobro spominjajo, kot bivega spediterja za ldrjo. Močno se je slavil udeleževanje v pretekli dobi v javnem življenju. Navdušen za vsak napredek je bil med prvimi ustanovitelji gasilnega društva, nemurno se je trudil, da se je ustanovila

dolenjelogaška fara, ter še danes opravlja ključarske dolžnosti. Veliko zaslug ima pri ustanovitvi Prosvetnega društva. Do zadnjih let je bil tudi član posojilnice, član občinskega odbora in občinski svetovalec. Dolgo vrsto let je opravljal opravke cestnega načelnika. Tako in enako ga vidimo povsod, kjer je bilo treba v dobi razvoja organizacij in napredka prijeti nesebično za javno delo. Danes, ko slavi svoj častitljivi jubilej v krogu svoje številne in dobro vzgojene družine, mu ne bi prisojili mnogo čez 60 let, saj še trdno opravlja vsa dela na svoji močni kmetiji. Četudi mu usoda v življenju ni prizanašala z bridkimi udarci, kajti njegov sin prvenec je brez sledu izginil v svetovni vojni, drugača žena inženirja mu je ugonobila na ena jugu države zločinska roka, je vendar vse te trdote sprejel vdano v voljo Božjo, ter pri tem ni izgubil tvornih sil za napredek in dobro stvar. Slavljence je taš g. ministra dr. Gosarja, župana Oblaka Gabriela, zborniškega svetnika za TOI Škrlija, ter ima tudi druge svoje otroke dobro vzrejene in oskrbljene.

Enako, kot v mladih letih, se tudi sedaj v starosti, ravna po krščanskih načelih, brez vseh kompromisov, ter ga vidimo redno ob prvih nedeljah v mesecu pri misli Gospodovi.

Vsi, ki slavljence poznamo, mu želimo še mnogo zadovoljnih let, in da bi se sedaj v življenjski jeseni, mogel mirno odpočiti od svojega prejšnjega plodonosnega dela.

— Dr. Kallay zapuša Ljubljano. Po 11 letnem bivanju zapuša Ljubljano znani zobozdravnik dr. Juraj Kallay, ki se vrača v Zagreb, kjer ga čaka akademska kariera. V Ljubljani je bil znan in sloveč zobozdravnik, mož socialnega čuta, ki je tudi znanstveno deloval. Njegov glas kot znanstvenik sega tudi v tujino. V Ljubljani je ustanovil Društvo za raziskovanje majavih zob, čigar predsednik je bil, bil je stalni delegat pri centrali v Zenevi, član delegacije pri mednarodni stomatološki zvezi in mednarodnega zobozdravniškega društva. Kot zaveden Hrvat je bil tudi med ustanovitelji hrvatskega kulturnega društva »Napredak« v Ljubljani ter bil njegov predsednik. Svoj socialni program, kako naj se uredi zdravljenje zob po kmečkih vaseh, je objavil v »Hrvatskem Dnevniku«. Bil je korekten in povsod priljubljen moški, ki mu ob njegovem odhodu od nas v hrvatsko domovino želimo mnogo uspeha v nadaljnjem delovanju!

— Odlikovanje. Železniški uradnik g. Michael Kuhar v Soboti je prejel red jugoslov. krone V. razr za zasluge, ko je ob prevratu kot prekmurski prostovoljec in zaveden Slovencec delal za priključitev Prekmurja k Sloveniji.

Vsako sumljivo obolenje parkljarjev se mora takoj najkrajšim potom javiti občini, ta pa okrajnemu načelniku. Živinski in svinjski sejni v Brezicah, Dobovi, Kapelah, Pisceah, Zdobah in na Vidmu so do nadaljnjega prepovedani. Kdor prekrši določbo o zatiranju živinske kužne bolezni, ga zadene stroga kazen. V interesu vsega okraja je, da se prekrškevalci živine kakor tudi drugi strogo držijo odredbe.

— Skoro 6 jurjev je odnesel vlomilec iz hiše posestnika Franca Bokana v Dolici na severni meji v Prekmurju. Bokan je šel zjutraj z doma na njivo, lišna vrata je zaklenil, ključ pa položil na določeno mesto. Vlomilec, ki je najbrž vedel za njegovo navado ali pa ga je skrivaj opazoval, je vzel ključ in na lahek način prišel v hišo, kjer si je z dletom odprl omaro in spravil v žep 5780 din. Drugih stvari se v hiši ni dotaknil. Hišo je nato spet zaklenil in ključ položil na staro mesto. Za vlomilecema zaenkrat ni nobenega sledu.

— Vsi, ki mnogo jedo in stalno sede in trpe zaradi tega prav pogosto na trdi stolici, naj pijejo vsak dan čašo naravne »Franz-Josefove« grenke vode, ki se mora poprej segreti. Davno preizkušena in priznana »Franz-Josefova« voda se odlikuje po svojem sigurnem učinku in prijetni porabi.

Reg. po mlin. soc. pol. in n. zdr. S-br. 15.485, 25. V. 65.

— Cigana je ocljanil v Petanjih neki prevečanec. Ko je zvečer cigan Cener legel h počitku v svoji uti in obeh nad glavo suknjič, v katerem je imel 370 din izkupička od vrtiljaka, je nekdo s kavljem potegnil suknjič k oknu in pobral iz njega denar. Tatu niso izsledili.

— Nova šolska poslopja ob meji. V Mariboru in na Hodošu gradijo novi šolski poslopji, ki bosta dovolj prostorni za učečo se obsejno mladino. Poleg podpore, ki jih je za obe šoli naklonil prosvetni minister dr. Korosec, je tudi ban dr. Natlačen nakazal vsaki šoli podporo po 30.000 din.

— Štiri kolesa je odpeljal v Soboti Franc Horvat iz Sovjaka pri Sv. Juriju ob Ščavnici. V Mariboru se je v zaporu dogovoril z nekimi tovarišim, da si bosta ukradeni kolesa zamenjala in jih prodajala eden okrog Maribora, drugi pa v ljutomerski okolici. Do zamenjave pa ni prišlo, ker je mariborski tovariš v zaporu, pač pa je Horvat sam prodal kolesa, ki jih je v zadnjem času kar 4 odpeljal izpred soboških trgovin. Lastniki treh koles so znani, pač pa se lastnik kolesa, ki je bilo odpeljeno izpred občine Sobota — okolica, ni zglašil pri orožnikih. Prijatelj tujih koles je romal v zapor.

Po državi

• Ribiški čolni motorizirani. Zveza ribiških zadrug v Splitu je zahtevala od oblasti 3 milijone dinarjev kredita, da kupi več ribiških motorjev. Kredit je zadruga dobila in kupila več sto motorjev, ki bodo prodani ribičem po raznih krajih. Banska oblast pa je kupila 21 ribiških ladij, ki bodo urejene za lov na širokem morju. Zveza ribiških zadrug bo tudi kupovala ribe od ribičev, jih predelovala ter ribiče preskrbovala s pogonskimi sredstvi.

• 10 vagonov žita je zatajil trgovec Aleksander Griesbacher v Subotici, ter je bil zaradi tega pred okrajnim sodiščem obsojen na pet mesecev zapora ter na 60.000 dinarjev globe.

• Draginja v Subotici. Kakor poročajo listi, je cena svinjski masti v Subotici zadnje dni silno narasla. V drobni prodaji velja ena kila svinjske masti menda že 50 dinarjev, kar je za tiste kraje gotovo mnogo preveč.

• Luški delavci v Šibeniku so odpovedali kolektivno pogodbo zaradi novih razmer, ki bodo v kratkem nastopile zaradi uredbe v luškem delu.

• 45 let je minilo, kar so hrvatski dijaki v Zagrebu zažgali madžarsko zastavo. Mladi hrvatski nacionalisti so to storili iz protesta proti preganjanju hrvatskega življa po Madžarih in iz protesta proti madžarizaciji hrvatskih krajev in naroda. To se bili hudi časi za hrvatski narod in današnja generacija je to že davno pozabila. V spomin na tiste dogodke so se zbrali te dni v Zagrebu tisti, ki so zaradi zažgane zastave bili obsojeni ali izključeni iz univerz. Takrat je namreč bilo mnogo obsojenih na zaporne kazni ali pa jih je bilo relegiranih. Mnogo jih ni moglo priti na slavnost. Izmed obsojenih jih živi še 17, izmed relegiranih pa jih živi še 5. Ker je pa med živimi že mnogo starih in bolnih, zato se spominskega dneva niso vsi udeležili. Tisti, ki so prišli, so se zjutraj udeležili v kapelici na Ilici sv. maše za rajne tovariše, ki jo je bral don Kerubin Segvič. Zvečer so imeli prijateljski sestanek.

• Stradivarijeve gosli na Hrvaškem. Kakor poročajo hrvatski listi, so zdaj našli že tretje gosli, ki imajo znamenje znamenitega Stradivarija. Prve take gosli so našli v Zemunu, druge v Bosanski Dubici, tretje pa zdaj v Petrinji. Vendar nikakor ni gotovo, da bi bile vse te gosli pristno Stradivarijevo delo, ker je med gosli, ki imajo Stradivarijev znak, mnogo ponarejenih. Pristne Stradivarijeve gosli so namreč vredne milijon di-

narjev ali pa še več. Ni čuda tedaj, da je toliko falsifikatov.

• Stava s smrtnim izidom. 48 let stari Franjo Vadas, mizarški mojster v vasi Merhatovu pri Varaždinu, je oni dan prišel obiskat svojega sosedo kmeta Martina Bohala. Ta je mizarju ponudil žganje. Vadas pa ni hotel piti. Bohal se je zaradi tega iz njega norčeval, češ da se žganja boji in da ga niti desetlino litra ne prenese. Vadas pa hud in da stavi za 500 din, da v treh urah popije steklenico enega litra in treh desetink žganja. Vadas je žganje res popil v treh urah ter stavo dobil in z njo 500 din. Toda še istega dne je umrl.

• Borza ukradenih koles pri Zagrebu. V Zagrebu je vedno več koles ukradenih. Kakor poročajo listi, so blizu Sv. Klare našli celo borzo za ukradeni kolesa. Na tisti borzi ukradeni kolesa na novo predelajo in prebarvajo, nakar jih tatovi prodajo naprej.

• Tat, ki je kradel dijakom. V zagrebški dijaški dom je vlamjal noč za nočjo neznanec, ki je študentom kradel obleko in čevlje. Neke noči pa so bili na straži in ga prišli. Ko so ga pripeljali na policijo, je dejal, da je bil tako pijan, da ne ve, kaj je ponoči delal. Nek slovenski dijak je zapazil na njegovi nogi svoje čevlje, drugi dijak je zapazil, da tat nosi njegovo obleko. Tat pa je dejal, da je vse to kupil od Gojka Kosanovića, ki je sicer znan zagrebški vlomilec. Ravno tisti hip pa je stražnik privedel v sobo pravega Kosanovića, ki seveda o tej »kupčiji« ni imel niti pojma. Zato se je tat brž izgovarjal, češ da je bil to nek drugi Gojko Kosanović in ne ta. Kosanović pa je ponosno izjavil, da ni nobenega drugega Gojka Kosanovića, ki bi bil sposoben vlomilec, kakor le on sam. Tatu, ki se piše Čeglec, bodo seveda zasili, študentje pa bodo dobili svojo obleko nazaj.

• Blagajno s 63.000 dinarji so ukradli neznan vlomilec v tovarni Jure Jovanovića v vasi Prigrzevic blizu Sombora.

Hude težave našega vinogradnika

Okolica Studenca, Bučke in Rake ima letos ne navadno slabo vinsko leto. Že več desetletij ni bil v teh krajih pridelek tako pičal in slab, kot letos. Spomladi je trse posebno v nizkih legah zelo slabo pognojalo, pozneje pa je nastopila še peronospora, katere zaradi neprestanega deževja ni bilo mogoče preprečiti. Pozneje so se pojavile še različne druge bolezni in uničile še to, kar je ostalo po peronospori. Vinogradniki, ki so pridelali v normalnih letih po 50 hl vina, imajo letos na istih kompleksih komaj po 50—100 l pridelka, a še ta je kvaliteto slab, ker je grozdju v času zorenja manjkalo potrebnega sonca.

Cena staremu vinu je narasla zadnji čas od 5—7 din za liter, a kaj pomaga, ko so zaloge že izčrpane. Ker so vinogradi edino donosno sredstvo naših malih kmetij, so bili ljudje prisiljeni prodati svoj pridelek že takoj spomladi, ko je bila cena vinu najnižja, da so si z izkupičkom nabavili modro galico. Zato so zdaj jeseni tembolj razočarani, ker imajo dvojno izgubo. Kje d'biti letos sredstva za poravnavo davkov, pa potrebnih obleko in obutev, kje denar za galico in obdelavo vinogradov v prihodnji pomladi? To so vprašanja, ki jih naši ljudje brez neke pomoči ne bodo mogli rešiti.

Dva šolarja zažgala, ko sta kadila

Nova Cerkev, 16. oktobra.

Kakor po strašni mori je odleglo vsem prebivalcem, ko so proti večeru po dolgem ugašanju, kdo bi bil krivec pri požigu kozolet Karla Mateka, zvedeli, da so nesrečo povzročili neboljgani otroci. Dva šolska smrkolince, katerih noben ni pristojen v našo občino, sta se skrila na kozolet kadit cigarete. Menda ju je začasno omamila tobak, da sta malomarno vrgla čike kar tako od sebe v krmo, ki se je iz ogorčev čez nekaj časa le vnela. Danes sta se pogovarjala med seboj, da sta menda le ona kriva požara. In stvar je prišla tako na dan.

Vse pomiluje težko prizadetega Karla Mateka zaradi velike škode, ki jo ima sam in drugi hasnovalci kozolet. Zavarovan je bil samo za 6000 din, a pogorelo mu je nad 50 stotov krme in krčmarju Ivanu Klincu okoli 10.

Tolaži ga naj splošno pomilovanje vseh vaščanov in okolčanov, ki mu bodo prav radi priskočili na pomoč že iz samega veselja, da ni požara povzročila zlobna roka. Mnogi bi si ne upali več mirno spati.

Omeniti moramo, da je bila naša požarna hramba takoj na mestu in odstranila s svojo motoriko takoj vsako nevarnost za vso bližnjo okolico. Bog jim poplačaj trud in naglo pomoč!

Prireditve na deželi

Brežice. Narodni kino bo v soboto in nedeljo 19. in 20. t. m. predvajal svetovno znani film o dr. Kochu, slavnem iznajdalju na polju medicine. Priporočamo vsakomur, da si ogleda ta izredni film, ki je bil povsod predvajan z največjim uspehom.

Siromašna skuplja - milijonarka

V Neapolju so zvedeli za tole zanimivo zgodbo. Gospodična Ida Cortella e bila že dolga leta urednica pri neapeljskem telegrafu. Pred kratkim je zapolnila petdeseto leto. Živela je sama. Kljub dobri plači se je preživljala nenavadno skromno. Toliko da ni prav strahala. Vsakemu je pripovedovala, da mora zdrževati neke siromašne sorodnike in mora zato dvakrat obrniti vsako liro, preden jo izda. Pozimi sploh ni kurila. Poloti in pozimi je hodila v belih platnenih čevljih.

Ko je nekega dne prišla z službe, ji je lostalo slabo. Prosila je sosedo, na jji pomagajo. Ko so sosedje videli, da je resno bolna so ji svetovali, naj dovoli, da takoj pokličejo zdravnika. Ona je ta nasvet odbila, češ da nima denarja. Da bi plačala zdravnika. Malo kasneje je umrla. Sosedje so šli v njeno stanovanje iskat nekaj perila in obleke, da bi jo lahko preoblekli za pogreb. Ker v njenem stanovanju ni bilo ne elektrike, ne kake druge razsvetljave, omare pa so bile vse zaklenjene, so se obrnili na policijo, naj s silo odpre omare. Ko je policija omare odprla, je od trenutka do trenutka naraščalo začudenje vseh navzočih. Najprej so našli v nekem predalu 25.000 lir denarja, nato v drugi omarji državne obveznice za 500.000 lir. Malo pozneje so zasledili še važne listine, iz katerih so spoznali, da je imela pokojnica nepremičnine v vrednosti preko enega milijona lir. Imela pa je tudi 90 let staro teto, ki se je morala preživljati z beračenjem.

Ljubljana, 18. oktobra

Gledališče

Drama — Začetek ob 20

18. oktobra, petek: Skrivallnice. Red premierski.
19. oktobra, sobota: Revizor. Izven.
20. oktobra, nedelja: Skrivallnice. Izven.

Opera — Začetek ob 20

18. oktobra, petek: Grof Luksemburški. Red B.
19. oktobra, sobota: Ob 15 Baragova proslava. Izv. Cene od 10 din navzdol. — Ob 20 Figarova svatba. Red premierski.
20. oktobra, nedelja: Ob pol 11 Baragova proslava. Izven. Cene od 10 din navzdol. — Ob 15 Baragova proslava. Izven. Cene od 16 din navzdol. Ob 20 Baragova proslava. Izven. Cene od 30 din navzdol.

Radio Ljubljana

Petek, 18. oktobra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček vsehli zvočkov (plošče) — 11 Šolska ura: Kako se izognemo jesenskim prehladom (g. dr. Fr. Mis) — 12 Našim prijateljem (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13. Napovedi — 13.02 Opoldanski koncerti — 14 Poročila — 14.10 Turistični pregled — 15 Ženska ura: Pomen mleka (g. Marija Ferjan) — 18.20 Iz Jankovčevih operet (plošče) — 18.40 Aleksandrija, vrata v Egipt (g. Viktor Pirmat) — 19 Napovedi, poročila, objave — 19.25 Nacionalna ura — 19.40 Komorni zvoki (plošče) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Koncert Radijskega koncerta.

Drugi programi

Petek, 18. oktobra: Belgrad: 20 Muslimanski večer. — Zagreb: 20.30 Violina. — Iratislava: 21 Ork. konc. — Praga: 21.20 Beethovnova sedma simfonija. — Sofija: 19.50 Opera. — Beromünster: 20 Wagnerjeva opera »Letič Holandec«. — Stockholm-Hoerby: 20.45 Zbor. — Rim-Florence-Turin: 21 Ork. konc. — Sottens: Vojaška godba.

Belgrajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.18 m): 19.40 Poročila v slovenščini — YUF, YUG (19.96 m): 2.30 in 3.50 Poročila v slovenščini.

Predavanja

SKAD »Danica« ima drevi ob 8 sestanek za novince z referat o zgodovini »Danice« in stanovstva ter o načinu, kako je treba študirati.

AKD »Pravda«, stanovsko društvo za katoliške juriste, ima drevi ob 8 članski sestanek v društveni sobi v Akademskem domu. Na sestanku bosta referata o doseganem delu društva in njegovega programa ter o načinu uspešnega študija.

Prireditve in zabave

Sporod današnjega koncerta, ki bo pod naslovom Pavčičev večer v proslavo skladateljeve 70 letnice ob 20 v veliki filharmonični dvorani, bo naslednji: 1. Slovenski vokalni kvintet bo zapel Kmečko balado in Deklica, ti si jokala. Nato bo zapela ga. Pavla Lovšetova naslednje samospeve: Ciciban-cicifuj, Škerjanček, Mehurčki. Sledil bo nastop altistke ga. Franje Bernot-Golobove, ki bo zapela: Pesem, Uspavanko II. in Zanjico. Basis g. Julij Betetto pa Verno, Padale so cvetne sanje in, Mlado pesem. To je prvi del koncertnega večera. Drugi del bo začel Matični ženski zbor z go. Bernot-Golobovo kot solistko ter bo izvajal ob spremljevanju klavirja Zabe na znano Zupančičevo besedilo. Sledil bo ponoven solistični nastop ga. Pavle Lovšetove, ki bo zapela Veselo pesem, Uspavanko I., ter Vrabec in strašilo. Ker je skladatelj Pavčič priredil izredno mnogo naših narodnih in ponarodnih pesmi za en glas s spremljevanjem klavirja, bo pela ga. Bernot-Golobova s svojim čudovito lepim altom naslednje narodne takste odnosno melodije: Otožnost, Ko ptičica sem pevala, Perice, Pojdem v rute, Kaj pa ti pobiš, Veselja dom Zaključno točko koncerta bo imel pevski zbor Glasbene Matice, ki bo zapel pod vodstvom Sama Hubada mešane zборе: Jezdec (melodija Adamičeva, zborovska prirredba Pavčičeva), Če rdeče rože zapade sneg in Njega ni — za tenor solo — A. Jarc, možki in mešanji zbor. Vse soliste in ženski zbor bo spremljal na klavirju pianist Marjan Lipovšek. Začetek koncerta točno ob 20 v veliki filharmonični dvorani. Predprodaja vstopnic v Knjižnici Glasbene Matice.

Rokodelski oder bo vprizoril v nedeljo, 20. t. m. lepo umetniško igro »Tri modrosti starega Wangat«. Vstopnice se dobivajo v Rokodelskem domu, Komenskega ulica št. 12. Pričetek igre bo v nedeljo ob pol osmih zvečer.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sunnik Marijin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10 in mmr. Bohinec ded., Rimska cesta.

Drobne iz Nemčije

Veliko umetniško razstavo v 1940 v hiši nemške umetnosti v Münchenu je v desetih tednih obiskalo 400.000 ljudi. 14. oktobra se zamenjali prodane umetnine z drugimi, ki še sploh niso bile razstavljene.

Število tujih delavcev, zaposlenih v rajhu, je sedaj okrog 950.000. 550.000 ljudi je zaposlenih v poljedelstvu, drugi pa v obrti in industriji.

Po zadnjih podatkih ima Nemčija zasedenimi kraji vred 7000 dvoran za filmske predstave. Do 15. septembra sta bili izdani 1002 dovoljenja za nove dvorane. Nemčija je sedaj po številu dvoran za kinematografske predstave na drugem mestu takoj za USA.

Gospodje zdravniki! Če bi vam med operacijo kaj govoril o svojih davčnih tajnah, potem vas opominjam in svarim, da to čuvate kot zdravniško skrivnost!

Vsaka očala po meri
zato dobro sedejo in jasen pogled pri
Ljubljana PASAŽA NEBOTIČNIKA

— Podpornemu skladu na zavodu za slepe otroke v Kočevju je daroval g. Pavlič, zastopnik trdnice din 50, g. odvornik dr. Lovrenčič iz Vrhnice pa je poslal 100 din iz neke kazenske poravnave. Iskrena hvala!

— Slinavka in parkljevka v Cerinl, občina Catež. Dne 12. t. m. se je v Cerinl, občina Catež, ugotovila slinavka in parkljevka na enem juncu v enem dvorcu. Bolezen je bila očitno zanešana s kravo, ki jo je dotičnik pred kratkim kupil v Samoboru na sejmu od neznanega prodajalca. Zaradi bolezni so ogrožena sledeča področja: vse vasi občine Catež, občine Velika Dolina ter vas Mostec, občina Dobova. Prepovedano je goniti ali odpremljati parkljarje iz ogroženega v svobodno področje. Svobodno so vse druge občine v okraju.

Veliki letalski film v dveh delih!

AS DRUMOND

Film senzacijonalnih podvigov slavnega avijatika, junaka iz svetovne vojne, po istoimenem romanu kapetana E. Rickenbackerja.

V glavni vlogi: John King, Jean Rogers, Noah Beery, Guy Bates Post. — Stotine nevarnih situacij in razburljivih scen. Triumf junakstva in prisebnosti.

KINO SLOGA, tel. 27-30

Rezervirajte vstopnice! Premiera danes ob 16, 19 in 21

LJUBLJANA

Za Baragovo slavnost v Operi

Za Baragovo proslavo dne 19. in 20. t. m. v opernem gledališču vlada veliko zanimanje. Saj pa tudi ni čudno. V današnjih zmedenih časih si utrujene duše iščejo opore v zgledu naših dušnih velikanih, kakor je to Baraga. Njegova duhovna veličina nas bo res dvignila k novemu veselju do življenja. A če se hočemo navzeti njegovega duha, ga moramo najprej spoznati. Zato se prireajo letošnji Ljubljani kar štirje prireditve o Baragu, da bi mogli čim širši sloji na najlepši in tudi najučinkovitejši način spoznati Baragovo veličino in se z njo obogatiti ter oborožiti za današnje težke čase.

Pa nam bo poznanje našega svetniškega rojaka še v nekem drugem oziru dobrodošlo in naravnost potrebno. Nimamo še svetnika našega rodu, a ga tako zelo potrebujemo. Danes menda ni katoliškega Slovenca, ki ne bi vedel, da že nekaj let sem mnogi izmed nas molijo in delajo za beatifikacijo dveh naših velikih mož, škofa Slomškega in škofa Baraga. Kajti šele ko bosta dvignjena na naše oltarje, ko nam ju bo sveta Cerkev pokazala kot živi knjižji, iz katerih se nam je učiti, kot svetla zgleda, katera moramo posnemati, in kot naša mogočna priporočila, katera nam je častiti in h katerima se moramo zaupno zatekati po pomoč, šele tedaj bo naš narod iz njunega preteklega čudovitega življenja in delovanja mogel za svojo sedanost in bodočnost črpati vedno novih moči za svoj verski in narodni boj.

Misijska nedelja naj služi posebno v proslavo Barage.

Zato bomo imeli prireditve v čast Baragu v ljubljanski operi ob letošnji misijonski nedelji. Vsak, kdor se jih bo udeležil, bo spoznal njegovo

veličino. Vabimo torej vse, naj se udeleže ene izmed proslav v opernem gledališču. Gre za to, da zaslovi Baraga kot svetnik po vsem svetu. Za širšo javnost sta prireditvi v nedeljo popoldne ob 3 in zvečer ob 8.

Za naše dijaštvo pa v soboto popoldne ob 3 in v nedeljo popoldne ob 10.30.

Prosimo vse srednje in meščansko-šolske katehete, vse vzgojitelje naše mladine, vodstva raznih internatov in konviktov, voditelje kongregacij itd., naj povabijo svojo mladino k proslavi in udeležbo tudi organizirajo.

Naj bi se te letošnje proslave v operi udeležila kolikor mogoče vsa ljubljanska in okoliška dijaška mladina, da bo spoznala in vzljubila svetniški lik Baragov in se kot bodoča voditeljica naroda zavzela za njegovo beatifikacijo.

Vstopnina za obe dijaški prireditvi je izredno nizka od 10 din navzdol.

V nedeljo popoldne so cene od 16 din navzdol, zvečer pri slavnostni prireditvi pa od 30 dinarjev navzdol.

Cene vstopnicam so sledeče:

Za obe dijaški proslavi: Ložni sedeži 10 din, parter od I. do VI vrste 10 din, od VII do XII. 8 din; balkon od I. do III. vrste 6 din; galerija (5 vrst) 5 din, dijaška stojišča 3 din, galerijska 1.50 din.

Zelo priporočamo, da se nabavijo vstopnice v predprodaji, ker je zanimanje zelo veliko. Predprodaja je pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10 do pol 1 in od 3 do 5.

Družba za širjenje vere.

Slikar Maksim Gaspari razstavlja keramične slike

V izložbenem oknu »Salona Kose«, v prehodu nebotičnika, razstavlja — samo za nekaj dni — mojster M. Gaspari najnovejše svoje delo — keramične slike: sv. Janeza Krstnika, Malo Terezijo in sv. Jurija. Ta vrsta umetnosti je pri nas še neznana. Prav zato smo prosili mojstra Gasparija, da nam o svojem najnovejšem delu kaj pove. Rad se je odzval vabilu ter takoj pričel tolmačiti: »Delo je zamudno in sitno, ker žgana glina hitro upije barvo. Barve se morajo namreč nanášati na žgano opeko, ki jo v keramiki imenujemo biskoit. Ko je slika dogotovljena, se poslikana plošev prevleče z glazuro, nakar opeka gre v peč, kjer se v drugo žge pri zelo visoki temperaturi.«

Vse tri svetniške podobe so naročene za nagrobni spomenik g. Magušarja v Kropi. Nagrobni spomenik predstavlja »Slovenskega znamenja«, ki bo izdelano iz podpeškega kamna. Pokrito bo z leseno strešico. Pod strešico bodo vdolane keramične slike.

Keramično obdelavo je izvršila tvrdka »Dekor, d. z o. z.« v Zgornji Šiški. Je to tovarna za fino keramiko. — Podobe bodo razstavljene samo nekaj dni, ker jih bo skoraj treba odpremiti v Kropro.

Z ozirom na kratek razstavni rok priporočamo cenjenemu občinstvu, naj si razstavljen delo kaj kmalu ogleda.

Brezupni slučaj

KINO UNION, tel. 22-21

V gl. vlogah Jeny Jugo Karl Ludwig Diehl in Hans Stelzer Smeš, zabava, razvedril!

I Tretji prosvetni večer, ki bo drevi ob 8 v Franc. dvorani bo gotovo zanimal vse one, ki se zanimajo za delo in življenje prve slovenske svetnice, slovenske kneeginje sv. Eme. Lepi so kraji, gradovi in cerkve, ki so nekoč spadale med posestva slovenske kneginje Eme. Krasne skioptične slike nam bodo te kraje predstavljale na nocojšnjem predavanju, ki ga bo imel ravnatelj PZ g. Viako Zor. Za uvod bo podana zborna deklamacija v pozdrav sv. Eme. Nato sledi njej na čast zložena pesem. Lepota slovenske zemlje, gradovi in umetnostni spomeniki bodo glavni predmet tega večera, kateri pa bo dokazal, kako modro je ravnala slovenska kneeginja s temi posestvi, da si je zbirala zaklade v nebesih in zaslužila slavo na slovenskih oltarjih. Predprodaja vstopnic pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7 in v trgovini Sfiligij. Sedeži din 3, 2, za dijakke din 1.

27. oktober

zimski akcija Slovenske straže za severno mejo!

IPogreb gospe Železnik Rozalije bo v petek 18. t. m. ob pol 3 popoldne iz Zal, kapela sv. Marije.

I Nastopno predavanje gospe univ. doc. dr. Dolar-Mantuanijeve z naslovom »Troadne magmatske kamnine v Sloveniji« bo v četrtek, dne 24. t. m. ob 12 v predavalnici mineraloškega instituta Aleksandrove univerze v Ljubljani.

I Misijska tridnevna v cerkvi Srca Jezusovega v Ljubljani se bo obhajala danes, jutri in v nedeljo. Danes in jutri bo ob pol 7 zvečer pridiga o misijonah, nato rožni venec in litanije. V nedeljo bo ob pol 8 zjutraj in ob 5 popoldne govor o misijonih.

I Pri zaprtju, motnji v bregavi — vzemite zjutraj na prazen želodec en kozarec naravne »FRANZ-JOSEF« grenčice.

I Akcijski odbor vrhovnega socialnega sveta prosi članice in člane vseh ljubljanskih dobrodelnih društev in humanitarnih organizacij, da sodelujejo pri prodajanju nakaznic vsesvetske akcije ter pridejo po te nakaznice v pisarno vsesvetske akcije, ki je Mahrovi hiši na Krekovem trgu 10, pritičje levo in ki je odprta vsak dan od 8 do 12 in od 13 do 18. Vrhovni socialni svet je trdno prepričan, da bodo za pomoč bližnjemu vnete članice in člani dobrodelnih organizacij opozorile prav vse ljubljanske družine na plemeniti namen vsesvetske akcije. Tako bo letošnja akcija s pomočjo vseh dobrodelnih društev brez razlike imela še večji uspeh kakor lani ter bo še bolj očito pokazala zlato srce Ljubljane, Počastite rajne z dobrimi deli!

I Kmečke prodajalce sadja je mestni tržni urad premestil z dosedanjega prostora ob šenklavski cerkvi na živilski trg ob poslopju Jugoslovanske knjigarne. Ljubljanske gospodinje se bodo na to spremembo brez dvoma hitro privadele in jo prav gotovo pozdravile, tem bolj če povemo, da je bil namen te prestavitve v tem, da se prepreči, da bi kdo prekupčeval sadje od kmetic in tako odtegoval ljubljanskemu prebivalstvu možnost cenenejšega nakupa sadja. V tej zvezi naj v časih današnje druginje opozorimo ljubljanske gospodinje tudi na posebnost, da sta na srednjem otoku živilskega trga med prodajalci kislega zelja in kisle repe dva, ki prodajata svoje pridelke dosti ceneje od drugih zeljarjev. Dočim prodajajo drugi zeljarji na trgu 1 kg kislega zelja ali kisle repe po din 4 do 4.50, prodaja ta živila neka kmetica po din 3.50 in neki zeljar celo po din 3.

I Nerednosti pri prodaji drv so precej ponehale, odkar je mestno poglavarstvo odredilo, da morajo tržni pazniki kontrolirati prodajo drv po ulicah in biti strankam na razpolago pri merjenju kupljenih drv. Mestni tržni urad izdaja o merjenju strankam uradno potrdilo, v katerem je točno navedeno, kje in kdaj je bilo merjenje opravljeno ter kdo je bil navzoč. Kajti dogajajo se primeri, da zaprosijo stranke za uradno merjenje drv šele en ali dva dni potem, ko so drva kupili. Tako je neka stranka pred dnevi zaprosila za uradnega organa, da bi ji premeril kupljena drva,

to pa šele dva dni po sklenjeni kupčiji. Kakor je stranka sama izjavila, je kupila in tudi plačala 16 prostorninskih metrov drv. Pri uradnem merjenju zloženih drv pa se je izkazalo, da jih je le pičlih 12 prostorninskih metrov. Ker je bilo merjenje opravljeno šele dva dni po kupčiji in le v navzočnosti kupca, dočim je bil prodajalec seveda odsoten, je uradni organ stranki sicer izdal potrdilo o merjenju, vendar pa mestno poglavarstvo v tem primeru ne bo moglo prodajalca ovaditi upravi policije zaradi nepravilne mere, ker je možno, da je bilo nekaj teh drv pred merjenjem ukradenih, zato bo kupec moral urediti vso zadevo s prodajalcem sam. Dogajajo se pa tudi primeri, da stranke pokličejo uradnega organa šele potem, ko so drva ne le že kupile, ampak jih dale tudi že razlagati. Tudi v takem primeru je seveda nemogoče ugotoviti, ali je bila mera drv ob prodaji pravilna in pravična. Ko mestno poglavarstvo opozarja prebivalce, naj se pri ugotavljanju pravilne prostorninske mere kupljenih drv poslužuje uradnih organov, ki so na razpolago v mestnem tržnem veterinarskem nadzorstvu v Mahrovi hiši na Krekovem trgu 10, telef. št. 30-21-30, pripominja, da bo izvajanje kontrole nad pravično mero drv uspešno in možno le tedaj, če bo izvršena takoj, t. j. v navzočnosti kupca in prodajalca in še prej, preden je kupčija sklenjena.

I Bela vrana med avtomobil. Včeraj je stal delj časa na nekaterih ljubljanskih ulicah potniški avto, ki je bil v pravem pomenu besede bela vrana med avtomobili. Avto je pripeljal iz Italije, kjer sedaj zaradi vojne dosledno za-

temnjujejo vsa mesta in kjer tudi avtomobili ponoči ne vozijo ob siju reflektorjev. Ker pa nekateri avtomobili tudi še danes morajo voziti v nočnem času, morajo biti posebej urejeni za vožnjo ponoči. Tak je bil tudi ta avtomobil. Da ni promet preveč oviran pri piči razsvetljavi ulic v mestih, so znašli v Italiji dober način, ki v živahnem nočnem prometu vsaj kolikor toliko varuje pred prometnimi nesrečami. Dosegli so to na ta način, da so napravili avtomobile kar najbolj vidne. Tak je bil tudi avto, ki je pripeljal na obisk v Ljubljano. Svočas je bil ves črn, sedaj pa je imel blatnike nad sprednjimi in zadnjimi kolesi prebarvane z belo barvo; prav tako je bil z belo barvo preslikan ves pokrov nad motorjem. Ker je ostala karoserija avtomobila ostala seveda črna, je avto na vsakega vsaj ob bellem dnevu napravil kaj čuden vtis.

I Frančiškanska prosveta vabi vse idealne in katoliško misleče ljudi, ki čutijo veselje do igranja k dramski družini. Vabimo tudi ostale, da pristopijo kot člani prosvete. Vpisovanje se vrši od 5-6 popoldne v škrabčevi sobi na koncu frančiškanske pasaje vsak dan do prihodnjega petka.

I Izvršena dela Perhota in Pečariča v »Salonu Kose« v prehodu nebotičnika bodo cenjenemu občinstvu na ogled samo še do 25. t. m. Prepričani smo, da bodo posamezna dela našli svojega kupca, saj na ta način bomo najbolj podprli oba likovnika.

I V nedeljo s Putnikom na Kurešček.

I Dva vajenca sta šla z ukradenim motorjem na pot. 11. t. m. je neznan tat odpeljal v Igrški ulici Leonu Grumu izpred tiskarne Čemažar okrog 6000 din vredno motorno kolo. O črno pleskanem motociklu, ki je bil znamke »DKW«, ni bilo sledu in nihče ni vedel, kam ga je tat odpeljal in kje naj ga iščejo. Pa je prišlo te dni poročilo iz Ogulina, da so tam doli prijeli dva šestnajstletna vajenca, ki sta se vozila z motorjem. Motociklu je tam doli zmanjkalo sape. Pa sta fanta hotela ponoviti že dobro preizkušeni način. Zapeljala sta nekam v grmovje motocikel in nato šla beračit, da bi priberačila za bencin. Pa jih je budno oko postave prestreglo na potu. Fantiča sta lagala, da se je kar kadijo. Povedala sta, da sta iz Ljubljane in da prihajata od mojstra, ki nima več toliko dela, da bi jih zaposlil. Zato jima je posodil motocikel, da si bi kje drugje poiskala boljšo službo. Pa jim niso verjeli in jih pridržali. Za tem so pa po evidenčni številki na motociklu ugotovili, da je bil ukraden. Tako se je zgodilo, da je motocikel ostal v Ogulinu, fanta pa so s spremstvom poslali nazaj v Ljubljano. Na poti sta dokazala, da sta res prava tiča. Ko sta ponoči prenočevala v občinskem zaporu in tam čakala jutranjega vlaka, sta se fanta lotila z železno mrežo zavarovanega okna svoje celice. Kljub temu, da

je bilo okno 5 metrov visoko od tal, sta si znala pomagati. Razpokala sta zid toliko, da sta lahko zakrivila nekaj železnih palic. Skozi tako nastalo odprtino je prvi srečno izlezel v svobodo, drugega je pa stražar še v zadnjem trenutku potegnil za hlače nazaj. Tako je priromal v Ljubljano en sam kompanjon motociklističnega prevoznika. Na policiji je povedal, da sta si s tovarišem hotela ustvariti boljše življenje. Dogovorila sta se, da bosta ukradla motocikel, ker je eden od njiju za silo znal voziti. Ko sta opazila prvo priložnost, je eden motocikel odpeljal za »ušesca« okoli voga, da ne bi nihče slišal, da je zaropotal motor, nato pa sta se oba vsedla na njega in odpeljala po Sloveniji. Čez Kamnik sta prišla na Stajersko. Ko jima je zmanjkalo bencina, sta skrila motor in beračila pri dobrih ljudeh, dokler spet nista prišla do denarja za bencin. Končno sta se odločila, da gresta na Sušak. Ta pot pa se je končala za enega na ljubljanski policiji, za drugega pa se bo gotovo prav tako.

I »AS DRUMOND« — letalski velefilm v dveh delih v kinu Sloga. Med senzacionalnimi filmi, ki jih prinaša kino Sloga, je te dni na sporedu film napetih dejanj in smelih letalskih podvigov slavne ameriškega avijatika in junaka iz svetovne vojne. Prirejen je po istoimenskem strip-romanu. Borbe v zraku in na zemlji v tajinstveni Mongoliji so pozorišče tega filma. Premiera tega filma je danes.

I Tablice za tombolo v Kranju ima v predprodaji po 5 din tvrdka A. Gorec; v nedeljo bodo tablice po 6 din.

Kranj

Navodila udeležencem tombole v Kranju, ki bo v nedeljo 20. oktobra, ob 2 popoldne. Vse napovedi bodo razglašene po zvočnikih. Vsakdo bo lahko tudi na daleč jasno in razločno slišal napovedi. Do glavnega odra bodo vodili trije prehodi, ki bodo prehodni vse čase igre. Reditelji bodo skrbeli za red. Prostor je tako odbran, da tudi deževno vreme ne bo motilo. V bližini hotela »Stare pošte« bo postavljen pomožni oder, ki bo po telefonu v zvezi z glavnim odrom. Poleg table na odru bo še 8 pomožnih tabel, ki bodo omogočile kontrolo izrebranih števil. Obiskovalci naj zaradi gneče ne silijo v bližino glavnega odra. Vse udeležence naj označi na zgornjem robu tablice točen naslov. Igralni načrt bo letos spremenjen v toliko, da odpadejo ambe — povečano pa bo število vseh ostalih dobitkov. Dostop s kolesi v igralni prostor ne bo dovoljen. Za kolesa bodo shrambe izven igrišča. Avtobusi bodo parkirali za Narodnim domom. Vsi dopoldanski vlaki bodo ojačeni; po potrebi bodo organizirani tudi posebni vlaki. Tombola bo zaključena pred 5. tako, da imajo udeleženci železniške zveze proti Mariboru, Zagrebu, Rakeku, Novem mestu, Karlovcu, Kočevju, Vrhniki in Kamniku.

Letalske sile osišča

Italijanski strmoglavci »pichiatelli« in nemški »leteči svinčniki«

Strmoglavci »pichiatelli« so novi italijanski bombniki. Italijani so v mnogih pogledih spremenili in spopolnili nemške strmoglavce, znane pod imenom Štuka in jih prilagodili za napade na bojne ladje. Pred nedavnim so se pojavila ta nova letala v bojih na Sredozemskem morju. Po italijanskih poročilih se jim je posrečilo iznenaditi sovražnika in mu zadati hude udarce: štiri angleške ladje so bile poškodovane.

Kot že rečeno, so »pichiatelli« nove vrste pomorski strmoglavci. Moderna bojna ladja se lahko z veliko brzino izmakne napadom od zgoraj. Znano je, kako težko je z letala zadeti tako ladjo. Letalo vrže bombo v vodoravnem letu, ladja pa plove v cikcakasti črti in spreminja smer. S tem sovražnika v letalu v večini primerov premoti.

Vse drugače je z novimi italijanskimi strmoglavci. Ti prinesejo bombo tik nad cilj in jo spuste v isti smeri, v kateri so prileteli šle takrat, ko si ladja ne more več pomagati. »Pichiatelli« krozi po nebu v veliki višini. Ko zapazi sovražno ladjo, se v strmoglavem poletu naglo spusti več tisoč metrov globoko proti ladji in v brzini meteorja spusti tik nad ladjo bombo, letalo pa se zopet naglo dvigne in se zgubi v višavah. Ko letalo pada, lahko posebne aerodinamične zavoro poljubno spremenijo smer, dvignejo letalo, zmanjšajo ali pospešijo brzino. Bomba obrni isto smer in brzino, kot ju je imelo letalo, ko je bomba vrglo. Če je letalec pri strmoglavem spuščanju svoje letalo točno usmeril na ladjo, bomba ne more zgrešiti.

Podatki o pravkar opisanih novih italijanskih strmoglavcih je prinesla v zadnji številki italijanske revije »Illustrazione italiana«. Pripomnila pa je, da iz razumljivih razlogov ne more objaviti vseh vojaških skrivnosti teh letal. Omenjena vojaška revija se zadovoljuje s tem, da je napisala o novih letalih le toliko, da so to trimotorna nizkokrilna letala s trojeznatimi propelerji. Moštvo sestavlja pilot in radiotelegrafist, ki je obenem tudi strelec. Preden dovolijo pilotu voditi tako letalo, se mora podvreči celi vrsti zdravniških pregledov in mora biti v letalstvu že odlično izurjen. Neobhodno potrebno mu je zdravo srce, močni živci in velika korajža. Pilot mora včasih prenesti toliko kot stroj sam. Pri bliskovitem spuščanju, ki je včasih popolnoma navpično, sika in tulj vanj zrak skozi majhne odprtine. Med spuščanjem mu je pogled nepremično usmerjen v napravo, v kateri vidi tarčo, ki jo mora napasti. Za milimeter mora slediti premikanju svojega cilja, to je bojne ladje. Velike prednosti »pichiatellijev« so v glavnem te:

do zadnjega lahko letalo spremeni smer in točno zasleduje sovražni cilj. Prihaja nenadoma iz velike višine. Pilot ne spusti bombe prej, dokler ni dokončno nameril letalo točno v smer svojega cilja, ki jo potem bomba po odmetu sama nadaljuje. Ko je bomba zapustila letalo, se to na en pritisk za stotinko sekunde ustavi, zavije navzgor in se bliskovito zgubi v višavah za obzorjem. Ni treba posebej poudarjati, da so ti strmoglavci zgrajeni iz prvotne snovi, da lahko premagajo in prene-sejo največje odpore.

Leteči svinčniki

Benjamin nemške letalske vojne tehnike je Do-215, ki mu pravijo tudi »leteči svinčniki«. Uporabljajo ga v prvi vrsti za napade za London. Letalo je dvomotorno in kakor pravijo, prekaša vsa dosedanja letala. Po obliki trapeza ga je lahko spoznati med tisoč drugih letal. Po zračni silueti se ga je tudi prišlo ime »leteči svinčnik«.

Pa še neka druga posebnost upravičuje ta naziv. Do-215 ima na krovu posebne disociativne za fotografske posnetke. Ti fotografski posnetki so tako popolni, da lahko tudi na velike razdalje do podrobnosti razkrijejo sovražnika. Tako dobri so ti posnetki, da bi človek težko z besedami opisal pokrajino, tovarno, fronto, skratka cilj, za katerega gre. Posebni dopisnik lista »Gazzetta di Popolo« je bil v Friedrichshafenu in se je pogovarjal z inženirjem Presserjem, graditeljem »letečih svinčnikov«. Dobil je naslednje podatke: predhodnik letala Do-215 je Do-17, s katerim je dosegel maršal Milch, sedanjí poveljnik nemškega letalstva, največjo brzino na četrth mednarodnih tekmah v Curihu 1. 1937. Mednarodni tisk je takrat pisal o tem letalu kot o največji senzaciji.

Do-215 srečamo že v vojni na Poljskem, na Norveškem in v Franciji kot samostojno izvidno letalo, uporabljali pa so ga tudi za prevoz čet. Letošnje poletje smo ga izpopolnili, mu dali težje motorje, ne da bi pri tem letalo zgubilo na gibčnosti. Podobno smo naredili tudi z lovskimi letali, ki so zaradi močnejših motorjev lovci in bombniki obenem. Na bojiščih v zraku je bilo takoj opaziti veliko spremembo, ko so stopili v borbo novi »leteči svinčniki« in novi lovski bombniki.

Prednji del letala je neke vrste velika steklena kletka, skozi katero lahko vidi pilot na vse strani. Takega bombnika še doslej nismo poznali. Steklo ni ovalno, temveč je vsesokoli ravno, da letalcu ne pokvari in zmalči pogleda, kar bi lahko bilo zelo nevarno.

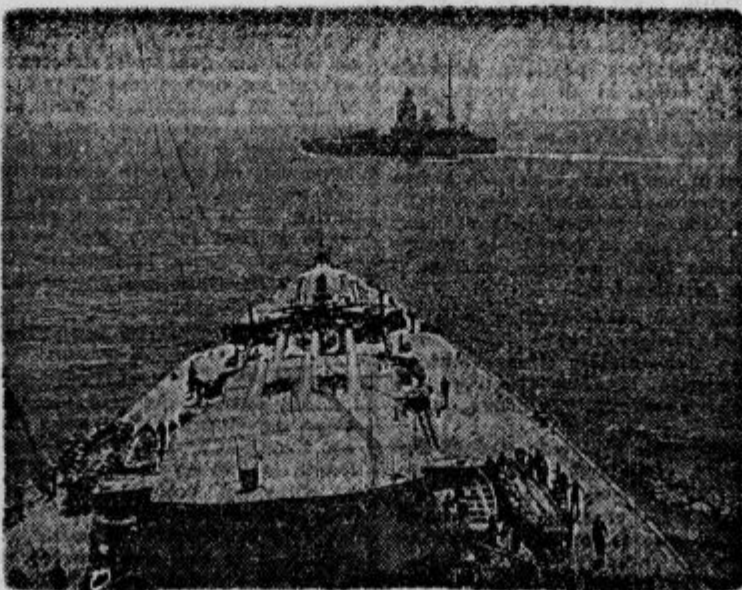
Esadrile teh letal lete komaj dvajset do trideset metrov nad tovarnimi in drugimi cilji ter jih obspavajo z bombami, nato pa se v naglih ostrih zavojih dvignejo in odleto Nemci imenujejo taktiko takega napadavanja »skok čer plote«. Do-215 lahko doseže hitrost 500 do 600 k/ometrov. Oborožen je s štirimi strojnimi in z enim topom. Kot je že rečeno, služi Nemcem za bombardiranje, lahko pa poseže tudi v zračno borbo s sovražnikom.

Drobne novice

Rim, 17. oktobra. AA. (DNB.) Maršal De Bono se je po daljšem obisku na Španskem vrnil v Rim. Helsinki, 17. oktobra. AA. (DNB.) Vlada je sklenila proglasiti 3. november za dan dela. Ta dan bodo na vsem Finskem prirejali predavanja o pomenu dela za obnovo Finske.

Bukarešta, 17. oktobra. AA. (DNB.) Zakon določa, da smejo židovski odvorniki, ki niso izključeni iz odvorniške zbornice, voditi procese samo za žide.

Bukarešta, 17. oktobra. AA. (DNB.) Izvršena je bila preosnova v znani tovarni za težko industrijo »Malaxa«. Ostal je še ravnatelj inž. Malaxa, ostale članke ravnateljstva pa so zamenjali legionarji.

Angleške ladje na visokem morju.

KULTURNI OBZORNIK

Pavle Urankar: Zgodovina trga Motnika

Raznim monografičnim obdelavam posameznih slovenskih krajev, ki naj v domačinih vzbujajo zanimanje za lokalno zgodovino in tako ljubozno do rojstnega kraja, se je sedaj pridružila tudi zgodovina Motnika, ki jo je nekaj let zbiral in sedaj izdal v samozaložbi prof. Pavle Urankar. Če so bile nekatere teh lokalnih zgodovin in zbornikov le bolj slučajne zbirke člankov več avtorjev domačinov, druge le bolj poljudna kronika, napisana brez prave sistematike in zgodovinske metode, tretje pa prave zgodovinske monografije z veliko znanstveno vrednostjo in s preciznostjo pravega zgodovinarja pisane (med njimi ima prvenstvo brez dvoma dr. Zontarjeva Zgodovina Kranja), se temu zadnjemu tipu lokalnih zgodovin približuje tudi Urankarjeva Zgodovina trga Motnika in njegove okolice. Dasi je pisana poljudno in v tekstu brez znanstvenega aparata, je vendar postavljena na strogo znanstveni temelj ter je vsa znanstvena kontrola — vsi viri in dokumenti — zbrana ob koncu, tako da ne moti poljudnega bralca, strokovnjaku pa nudi pogled v delo in osnove, na katerih slone trditve in dogodki, opisani v knjigi. Tako je Urankar združil poljudno metodo z znanstveno ter tako dal knjigo, ki jo bodo s pridom brali prijatelji Motnika in okolice, pa zopet s pridom drpali iz nje znanstveniki. Koliko dela je imel avtor s takim pisanjem eksaktnih zgodovinskih dela, samo domnevali. Nato preide k slovenski naselevi, katero sklepa iz imena Motnik, ki je staroslovensko iz glagola »montiti« — kaliti (Urankar piše napačno »matiti«, kar je gotovo vzrok v pomankanju črke za označbo starih nazalov). V srednjem veku je motniško ozemlje spadalo pod Karantanijo, l. 955 Savinjski marki in od l. 1311 Štajerski. Listinsko je Motnik prvič izpričan med l. 1123 in 1146. Njegovi zemljiški gospodje so bili v 10. st. savinjski mejni grofi iz rodu sv. Heme, pozneje andeški grofje in Spanheimi. V 13. in 14. so si tu menjali gornjegrajski benediktinci, žvoneški grofje, mekinjski samostan itd. Zgodaj je nastal tudi motniški grad. Prvi grajski gospodarji — gospodje Motniški — so bili slovenskega rodu, ki pa so v 13. st. že izumrli ter je grad pripadel deželni knezom. Posebej govori Urankar o razvoju Motnika v trg in pridobitvah trških pravic (Ernest Zelezni l. 1423 je dal pravico do tedenskega tržnega dne). V ustanovitvi listinah manjka vseh tipičnih trških privilegijev ter zato sklepa pisatelj, da so si Motničani trško pravo sami prilastili (že l. 1542 so si postavili trškega sodnika), sicer pa so v težjih zadevah spadali pod kamniškega starogradskega deželskega sodnika. Ker je Motnik bil ob prometni cesti, se je v srednjem veku razvila velika trgovina v trgu (sejmi). Drugo poglavje (str. 30 do 60) govori o razvoju in dogodkih trga (od 16. st. do francoske zasedbe. Najprej si ogleda cerkevne zadeve, obstoj cerkva (prva sv. Jurija v 13. st.). Novo gotsko cerkev iz 15. st. pa so pozneje predelali v baročno. Cerkevno pa je spadal Motnik pod prefaro Braslovče do l. 1286, pozneje pa pod Vransko. Od l. 1360 pa je v Motniku ustanovljen beneficij za stalnega duhovnika, ki pa kmalu preneha. Začasni podvikarijat postane šele v 16. st., v 18. st. je postal vikarijat in pozneje župnija. Do l. 1461 je bil podrejen oglejski patriarhiji, pozneje ljubljanski škofiji, v jožefinski dobi pa lavantinski. Dalje govori Urankar o imetnikih zastavljenega trga: pod deželno zastavno last je padel že pred l. 1423. Pozneje so se menjali lastniki gradu in tudi trga (Galli, Lambergi, Hal-

lenbergi, Sauerji, Aptaltren, Scarlehi itd.). Leta 1760 je grad pogorel, l. 1771 pa se je za silo popravljeni grad porušil. Motničani so branili svoje trške pravice in avtonomijo ter v jožefinski dobi niso takoj preuredili občinske uprave v birokratično. Nadalje govori Urankar v tem poglavju o dajatvah tržanov, o grajskih posestnikih v razmerju do tržanov, o gospodarski krizi v 16. in 17. st. Njihov tržni dan je propadel, pa je bil zopet potrjen (zadnjič l. 1791). Motnik je dobil v 17. st. celo dva tržna sejma »s knežjo svobodo«, kar se je videlo po izobeskih na magistratu (zastava in roka z mečem). Tudi v Motniku so bili cehi. S temi gospodarskimi perspektivami v tem času do Napoleonske dobe končava to poglavje. Tretje poglavje pa govori o Motniku v 19. st. (str. 61—95), ki je obenem tudi zadnje poglavje te zgodovine. Francosko medvladje (1800 do 1814) pomeni za Motnik važno razdobje. Deželni knežji trg s starodavnimi privilegiji je bil v odpravo trškega magistrata in sodstva, vojaške prostosti, tedenskega tržnega dne in obeh sejmov v hipu ponižan v navadno vas. Po ustanovitvi ilirskih pokrajin so štajerski Motnik priključili Iliriji in podredili kamniškemu kantonu, ostal pa je sedež »merijec, ki se je raztezala skoraj po vsej Tuhinjski dolini. Težko so občutili tudi nova davčna bremena, zlasti uvedbo javne tlake za prevoz blaga čez trojanski klanec od Krašnje do Vranskega. Zato so se kmelje po Črnem grabnu začeli upirati (roparski napadi). Po odhodu Francozov je Motnik pripadel l. 1814 ljubljanskemu okrožju, mekinjski okrajni gospodski in sodišču. Francosko osnovo je prevzela tudi avstrijska uprava.

L. 1850 se je motniška občina razdelila v politično občino z županom in trško korporacijo s sodnikom ali trškim predstojnikom na čelu, vsaka s strogo ločenim delokrogom. L. 1924 je Motnik pripadel mariborski oblasti. L. 1927 pa zopet ljubljanski ter kamniškemu okraju in sodišču. Posebni oddelek je posvečen motniškimi cerkvenim razmeram tega časa, razvoju župnije, ki je bila l. 1833 priključena ljubljanski škofiji, delovanju vseh župnikov in motniških duhovnikov, razvoju podružnic ter cerkvenim dajatvam (hire) itd. Zadnji odstavek pa govore o gospodarskem razvoju Motnika in okolice v tem času, razvoju tržišča, sejmov, obrti, rudarstva, kmetijstva itd. Dalje omenja likvidacijo zgornjemotniške zemljiške gospodke ter razvoj prebivalstva in njihove posesti. Kot nazoren dokaz te zemljiške podobe je priložena karta iz l. 1825. Šolstvo in prosveta zaključujeta to zgodovino Motnika in okolice.

Ker pa ima knjiga tudi znanstven značaj, je prof. Urankar dodal v prilogi navedbo vseh virov, imenska in stvarna kazala ter objavil dosedaj še ne objavljene važne listine, tičeče se motniške zgodovine. Tako je rešil znanstveni značaj zgodovine ter dal odlično znanstveno delo, vredno marsikakšne disertacije. Vidi se trudna, polna poglobitev v vse probleme, ki jih je doživljal v svojem dolgem razvoju zgodovinskega zanimivi trg Motnik. Ker je Urankar segel marsikje preko meja Motnika, bo knjiga prav tako zanimala tudi ljudi iz motniške okolice, vsekakor pa vse slovenske zgodovinarje, katerim se je sedaj Urankar tako uspešno pridružil. Sicer poznamo njegovo delo že pri Krajevem leksikonu, toda ta zgodovina trga Motnika je prvo njegovo večje delo, ki bo gotovo vzbudilo zanimanje strokovnjakov prav tako kakor tudi vseh njegovih rojakov. Ti so lahko ponosni na tako zgodovino svojega lepega kraja ter bodo hvaležni prof. Urankarju za najlepše delo, ki ga je mogel dati svojem rojstnemu kraju: za opis njegove preteklosti, s katerim je odkril vsem domačinom življenje njihovih prednikov, njihove borbe, uspehe in neuspehe, dvig in propad in tako dal temelj novi rasti trga v skladu z domačo zgodovino in stariimi pravicami. Zato bodo tudi vsi radi segli po njej.

Ob Baragovi proslavi v Operi

V soboto popoldne ob 15, v nedeljo ob pol 11 dopoldne, ob 15 popoldne in ob 20 zvečer bodo igrali člani Drame v Operi, v režiji prof. Šesta dve igri iz življenja Barage. Kot govorniki o Baragovem življenju bodo sodelovali na tej proslavi: dva srednješolska dijaka in visokošolce. V nedeljo zvečer pa bo govoril ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Nedeljska večerna uprizoritev bo imela značaj akademije. Na njej bodo sodelovali še operni orkester in dva solista s samospevi.

Prva igra ima naslov »Baragov križev pot«. Spisal jo je Jan Plestenjak. Prva slika kaže Barago na Dunaju, ko se odreče posvetnemu življenju, v drugi sliki je kaplan v Metliki in deli dobroto siromakom, ki prihajajo k njemu, v tretji sliki pa vidimo njegovo slovo od Metličanov, ko se odpravlja kot misijonar v Ameriko.

Druga igra, ki jo je napisala s. Darina Konec, se imenuje: »Ob veliki reki«. Dejanje se godi med Indijanci, med katere so zanesli židje žganje, ter so od pijače nerazodno zapeljivo pleme pri trgovini izkoriščali in na najrazličnejše načine ugonabljali. Prihod Barage v njihovo sredo je zavrl to početje. Pod njegovim dobrodejnim vplivom so se mnogi pokristjanili, se naučili brati in pisati, obdelovali polje in razna druga dela. Toda Baragovi nasprotniki so rovarili zoper njega, da je moral indijanski rod zapustiti, kjer pa je ostalo in bogato obrodilo seme njegovega nauka.

Tako bo torej Baragova proslava pokazala trnjevo pot, žrtve in bojev, ki jih je preстал, najtrpejše trenutke njegovega življenja, pa tudi zaščeno, ki ga je imel ob pogledu na svoje uspehe in ljubezen, ki si jo je priboril z nesebičnim delom, poštovanjem in junaštvom, v snatnih nevarnostih, kjer je vztrajno kot božji blagovestnik osrečeval ljudstvo. Obe igri predstavljata zanimive slike iz njegovega življenja in izpričujeta izredne zasluge za razširjenje katoliške vere, preden je dosegel škofovsko dostojanstvo.

Pri uprizoritvah bodo sodelovali: v prvi igri »Baragov križev pot« sledeči dramski člani: Gregorin v vlogi Barage, Jan—Koller, Tiran—Baumgarten, Rakarjeva—kuharica, ter Slavčeva, Plut, Gabrijelčičeva, Potokar, Presetnik, Simičičeva, Sever, Tiran—Metličani.

V igri »Ob veliki reki« nastopajo sledeče osebe: Baraga—Gregorin, Mekatevik, indijanski poglavar—Presetnik, Ninindja, njegova hči—Slavčeva, Rimidog—Jan, Miskobag—Potokar, pastor—Kaukler, Izak—Plut, Vilim—Sever, poslanec—Tiran angel—Simičičeva.

Operni orkester bo zaigral Bach-Gounodovo: »Ave Mario« in Gounodovega »Judexa«.

Kako so rešili otroka iz gangsterjevih rok

V San Francisku so starši z žalostjo ugotovili, da je postal njihov otrok žrtev gangsterjev. Pred kratkim pa je zavladalo veliko veselje v družini, kajti mali Marko de Tristan se je živ in zdrav vrnil v naročje presrečne matere. Otroka sta našla v gozdu dva lovca na jelene. Ko sta šla po neki cesti, sta zagledala nekega človeka v promenadni obleki, kako beži z otrokom v naročju. Takoj sta ga začela zasledovati. Naperila sta puške vanj in ga prisilila, naj spusti otroka. Nato je lovec Wetzel udaril s puškinim kopitom po gangsterju, da se je onesvestil. Kmalu so prišli še drugi loveci. Bandita so zvezali in ga odpeljali do najbližje policijske postaje.

Policijski predstojnik se je bal, da bo prebivalstvo gangsterja linčalo, zato ga ni upal vtakniti v svoje zapore. Takoj so ga odpeljali drugam na varnejše mesto. Blizu gozda so našli tudi avtomobil, katerega je gangster ukradel, da je lahko v njem zbežal z otrokom.

Rumena barva

Dolga stoletja je bila rumena barva, barva sonca in zlata, simbol človeške inteligence in vsega vzvišenega. Ta pomen ima zlato-rumena barva celo na Kitajskem, ko vendar vemo, da imajo barve tam ravno nasprotno pomen kot pri nas in je na primer znak žalosti bela barva. V srednjem veku so slikali sv. Petra v rumeni barvi. Ljubzen antičnega izročila do rumene barve se je dolgo vzdrževala. V grbih je pomenila rumena barva vedno ljubezen, zvestobo in razumnost.

Polagoma pa je postajalo drugače. Rumena barva je začela zgubljati svoj prvotni pomen. Spremenila se je v simbol nestalnosti, ljubosumnosti, zakonolomstva in izdajstva. Na Francoskem so izdajalcem ponoči pobarvali vrata z rumeno barvo. Za vlade Franca I. Burbonca so označevali nezvestobo z rumeno barvo.

Danes rumena barva zopet zgublja slab prizvok, dobrega pa ne dobiva. Večkrat radi označujemo kapitalistično oligarhijo kot moderno rumeno internacionalo.

Koliko časa lahko človek bedi

V sedanji vojni imajo mnogi ljudje velike težave s spancam, ker zaradi zračnih napadov po cele noči ne morejo zatisniti očesa. Pa tudi takrat, ko ni nevarnosti, jih živci večkrat ne dajo miru. Ameriški profesor Turner se je začel zanimati za

Razvaline v Franciji. Angleži bombardirajo francoske kraje, kjer so nemške čete. Slika nam kaže Francoze, ki iščejo med ruševinami svojih hiš ostanke nekdanjega pohištva in drugih predmetov.

to, koliko časa lahko človek zdrži brez spanja. Napovedal je poskuse in je povabil svoje študente k sodelovanju. Dvajset slušateljev se mu je ponudilo za ta poskus. Skušali jih je čim dalje obdržati v budnem stanju z glasbo in črno kavo. Injekcij in drugih umetnih sredstev ni porabil. Najdalje je vztrajal slušatelj medicine O'Connor, ki se je uspešno boril s spancam 121 ur in 40 sekund. Zadnje ure je prebil že bolj v polsnu. Ko so ga klicali, ni več nič slišal, od velikega napora se je ves tresel. Vendar je imel toliko moči, da je ostal v budnem stanju 121 ur. Ko je dosegel ta cilj, je trdno zaspal. Štirideset sekund pozneje ga ni bilo več mogoče prebuditi.

Drugim ni bilo prav nič lažje, ko so bili na koncu svojih moči. Sodelovale so tudi dijaknje. Pet jih je bilo. Zanimivo je, da je ena od njih zdržala samo tri ure manj kot O'Connor.

ŠPORT

Proč s komedijo v slovenski atletiki!

Peščica ljudi okrog dosedanje slovenske atletske zveze se kar ne more sprijazniti z mislijo, da je edina legitimna zastopnica slovenskega lahkoatletskega športa »Slovenska lahkoatletska zveza«, ki je pred nekaj dnevi prejela potrjena pravila od ministrstva za telesno vzgojo naroda. To namreč sklepamo iz objav, ki jih trosi ilegalna zveza skoraj vsak dan v liste ter zlasti iz zadnje objave, kjer obvešča vse atlete (katere?), da je troboj odpovedan, in sporoča klubom (toda katerim?), da so bila pravila zveze, ki je doslej gospodarila v slovenskem lahkoatletskem športu, potrjena že dne 15. maja leta 1937. (!)

Tako postopanje ljudi, ki se hočejo na vsak način obdržati na oblasti in še naprej »voditi« slovensko lahko atletiko, je vse obsodbe vredno. Vsakdo namreč ve, da imajo take vrste objave poseben namen; edina sreča je, da so slovenski lahkoatleti in njihova vodstva toliko previdni, da ne nasedajo takim tendenčnim vestem. Najbolj značilno pri celi stvari je pa dejstvo, da pravila slovenske atletske zveze sploh niso mogla biti potrjena leta 1937 (!), ko pa je bila ta zveza osnovana šele leta 1940. Saj vendar vsak dobro ve, da so se šele v zadnjem letu začele ustanavljati pokrajinske narodne zveze (slovenske, hrvaške in srbske).

Radi bi begali slovenske atlete, pa se jim stvar ne posreči. Naj le otepaajo okrog sebe, saj tudi konj v zadnjem zdihlaju še poskuša brčati. Komedija, ki se sedaj uganja od strani nekaterih ljudi, pa gre gotovo svojem koncu nasproti.

Velike športne prireditve na »Hermesu«

Obilen program ob priliki otvoritve novega stadiona ZSK Hermesa bo prav gotovo zadovoljil ljubljanske športne gledalce. V soboto nastopijo vsi pomembni lahkoatleti Slovenije, v nedeljo po otvoritvi in blagoslovitvi stadiona se nam predstavijo nogometaši, ko nastopijo proti svojim stanovskim tovarišem iz Belgrada. Popoldne bomo videli na delu našo koledarsko gardo s Peterljem, Grabnarjem, Gartnerjem in Podmilščakom na čelu. V boju bodo posegli tudi belgrajski tovariši iz dirke okoli Srbije, nakar zabrenče motorji, ki bodo obenem atrakcija za Ljubljano, saj se bodo borili za prva mesta vsi »asi« naše motoristike. Starič, Babič, Glebov, Urovič, Trampuš in ostali se bodo borili za častna mesta. Užitek bo za vsakega gledalca vratolomna vožnja po idealnem in širokem igrišču. Take prireditve prav gotovo še nismo videli.

Belgrajski plavalni šport se dviga

Na račun splitske afere bo postal močan belgrajski plavalni šport po znanem izreku: »Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima.« Tako bodo vstopili vsi dalmatinski plavalci od dubrovnškega »Juga«, 24 po številu, k Bobu, prvaku srbske plavalne zveze. Dalmatinci namreč pravijo, da hočejo vsi skupaj v en klub, kjer bi še naprej lahko tekmovali pri domačih prvenstvih in mednarodnih srečanjih. Tudi Frič, znani plavec ljubljanske Ilirije, ki je bil službeno premeščen v Belgrad, se je prijavil za Bob. Kar naenkrat bomo dobili v Belgradu močno plavalno moštvo, ki bo pri prihodnjih državnih tekmah imelo važno vlogo.

K rezultatom slovenskih dirkačev po severni Srbiji

Po poročilu delegata Pleška, ki je spremljal ekipo slovenskih kolesarjev z delegatom Otrinom na dvoetapnih kolesarskih dirkah po Severni Srbiji, je bilo na zadnji seji SKZ ugotovljeno, da je objavljeni skupni rezultat nekoliko napačen, vsaj kar se tiče dirkačev Gartnerja in Goloba, kjer sta označena z 12. oziroma 13. mestom. Zaradi tega je tudi napačen čas, ki sta ga dosegli srbska in slovenska ekipa v skupnosti. V pravilni, originalni startni listi je namreč zabeleženo, da

Mars : Bratstvo

V nedeljo se že začne prvo kolo pomladanskega prvenstva v Slovenski ligi. Za začetek bomo imeli v gosteh jeseniško Bratstvo. Moštvo Bratstva nam obeta lepo in zanimivo igro. Saj so znani Jeseničani s svojo borbenostjo in žilavim odporom, ki ga nudijo vsakemu, še tako močnemu nasprotniku. Mars je prvo tekmo na Jesenju tesno izgubil; zato se bo pa skušal revanširati za ta poraz. V nedeljo bomo imeli priliko gledati res zanimivo tekmo. Predtekma se začne ob 13.30, glavna pa ob 15 na igrišču SK Ljubljane.

Slavija : Litija

Zadnje kolo bo odločilo, kdo bo jesenski prvak II. razreda. Trenutno vodi Litija z eno točko naskoka, vendar ima Slavija to prednost, da igra na domačem igrišču. Litiji zadostuje samo neodločen rezultat, in postane jesenski prvak. Ob 10.30 bo na igrišču Mladice odločilna borba. Vabimo vse prijatelje in simpatizerje na to zanimivo igro. Vstopnina minimalna!

Nemčija : Jugoslavija v plavanju

Plavalni dvoboj med nemško in jugoslovansko plavalno reprezentanco, ki se v letošnjem letu zaradi pomanjkanja terminov ni mogel izvesti, bo prihodnje leto. Poleg tega nameravajo Nemci izvesti prihodnje leto troboj v waterpolu med Nemčijo, Madžarsko in Italijo, ki je letos prav dobro izpadel v Budimpešti.

Nogometni prvak v desetih dneh

Pač smo že večkrat imeli priliko slišati o hitrem napredku tega ali onega moštva, toda ni se še zgodilo, da bi kaka nogometna enajstoričica postala v desetih dneh prvak. To se je sedaj pripetilo športnemu klubu iz Dubiina, ki je v tekmovalju za prvenstvo odigral v desetih dneh nič manj kot pet tekem in je vse dobil, pri čemer je zabil 40 golov, prejel pa ni nobenega. To je svojevrsten rekord, ki se menda še ni zgodil in ki je omenjenemu klubu prinesel sigurno prvenstvo.

Maks Schmeling je bil ranjen

Kakor poroča švedski športni list »Idrottsbladet«, se je nemški boksarski prvak Maks Schmeling pri neki vaji kot padalec precej močno poškodoval.

Madžarski plavalni rekordi

Madžarska plavalčica Vámos je pred kratkim zopet naskočila madžarski rekord v plavanju na 1000 m. Poskus se ji je v polni meri posrečil, kajti za 1000 m klavl je potrebovala 15:56, s čimer je postavila nov državni rekord. Tudi vmesni čas na 800 m, za katerega je rabila 12:23 minut, znači nov državni rekord Madžarske.

Vesti športnih zvez. Klubov in društev

Slov. koles. zveza. (Ljubljana). Na dirkališču kolesarske dirke ob otvoritvi »Hermesovega« stadiona se kot sodnika delegirata gg. Plankar in Pogarčar; delegat SKZ je g. Butinar.

ZZK Moto Hermes V potek, dne 18. t. m. nujen sestanek vseh funkcionarjev, aktivnih in podpornih članov zaradi otvoritve stadiona. Zaradi nujnosti udeležba vseh strogo obvezna pri šestih ob 8 zvečer.

SK Slavija. Drevi ob 30 bo v klubski sobi sestanek vseh nogometašev. Važno zaradi prvenstvenih tekem z Litijo; kar je ta tekma zelo važna, prvim vse, da gotovo pridejo. Ob 23.30 istotam kratka seja prireditvenega odbora. Vsi sigurno in točno — Tajnik.

Zbor lahkoatletskih sodnikov (službeno). Za lahkoatletski miting ZSK Hermesa na novem stadionu dne 19. okt. ob 14.30 in nedeljo ob 13.30 določam naslednji sodniški zbor: Vrhovni sodnik Megašar Maks; vodja tekmovalja Kermavner Ivo, starter: prof. Dobovšek; časomerilci: Vindiš, Zupančič, Sfošnik, Hvale, Pečalek, dr. Bradac Soukal, Vidic. Sodniki za mete in skoke: Grunfeld, Stropnik, Stepišnik, Glavnik, dr. Nagy, Kalan Cuderman, Špeker; prof. Stepišnik. — Gg. sodnike naprošam da se javijo najkasneje pol ure pred začetkom vsakega mitinga v svrhu določitve posameznih funkcij, katere bodo zabeležene v zapisniku. Vodja tekmovalja mora pričeti tekmovalce točno ob določenem uri. Čas začetka se določi po uri vodje tekmovalja. — Jaka Gorjanc, predsednik sodniškega zbora.

Gospa Avgusta Danilova nastopi drevi v Drami

Gospa Avgusta Danilova, bivša članica Narodnega gledališča v Ljubljani, ki je pred kratkim praznovala zlato poroko z g. Danilom, bo nastopila po dolgoletnem premoru zopet v Drami. Igrala bo vlogo gospe Frifeve v veseligrzi Olge Scheinplugove »Skrivalnice«. Premiera bo danes v režiji prof. Šesta.

Udeležite se BARAGOVE PROSLAVE

v opernem gledališču 19. in 20. oktobra t.l.

Za dijaštvo:

v soboto ob 15 uri,
v nedeljo ob 10.30 uri.

Za širšo javnost:

v nedeljo ob 15. uri in ob 20. uri.

MARIBOR

Pet let mariborske občinske uprave

Maribor, 18. oktobra.

Danes poteka pet let, kar smo v našem listu objavili poročilo prve redne seje mariborskega mestnega sveta, ki se je k rednemu delu sestel dne 17. oktobra leta 1935. Za naše razmere je petletna doba ene in iste občinske uprave dogodek, ki je vreden, da ga zabeležimo, zlasti zato, ker smemo z vso upravičenostjo pred vso javnostjo poudariti, da je bilo petletno delo naše občinske uprave plodovito in da končuje svojo bilanco z visoko aktivnostjo.

Začetek sedanjih občinskih uprave sega prav za prav v leto 1927, ko je bila večina sedanjih mestnih svetnikov z županom dr. Juvanom na čelu izvoljenih pri takratnih občinskih volitvah. Takratna občinska uprava je ostala na vodstvu mestne občine vse do leta 1931, ko je bila 1. decembra od takratnega režima odstranjena in imenovana nova. Spremenjene politične razmere pa so razrešile občinsko upravo z nekimi spremembami 28. okt. 1935 zopet poklicale v življenje. Dne 3. oktobra se je mestni svet sestel k svoji slovesni otvoritveni seji, dne 17. oktobra pa je nov mestni svet imel svojo prvo redno sejo, s katero se je pričelo plodovito petletno delo, ki zasluži, da ga ob petletnici javnosti v najširših obrisih prikažemo.

Sedanja občinska uprava pod vodstvom župana dr. Juvana se je dobro zavedala, da ne more biti dobrega in rednega dela občinske uprave, če niso do vseh potankosti urejene mestne finance. Zato je svojo finančno politiko tako usmerila, da je mestne finance postavila na zdravo podlago in v nje uvedla red, ki je omogočil brezhibno funkcioniranje mestnega gospodarstva, ki tudi pri nadzorih faktorijih ni ostalo neopaženo in je mariborskemu mestu prineslo sloves ene finančno najboljše urejenih mestnih občin v državi. Ta sloves je občinski upravi tudi nekajkrat pomagal, da pri raznih državnih in tudi drugih denarnih zavodih ni našla na gluha ušesa, ko je prosila za posojila, ki so bila za poslovanje občine nujno potrebna.

Zdrave in urejene mestne finance so sedanjih občinskih upravi omogočile, da je s svojim delom za napredek mesta na vseh področjih komunalnega udejstvovanja segla globoko.

Povsem razumljivo je, da je občinska uprava kar največjo skrb posvetila živcu novega mestnega gospodarstva, to je mestnim podjetjem, ki jih je nova občinska uprava našla v neredu in dezorganizaciji. Vodstvo teh podjetij je centralizirala, vendar pa je posameznih podjetjem pustila toliko samostojnosti, da ni zamorila iniciative, ki v interesu posameznih podjetij mora prihajati iz posameznih obratov samih. Če sedanja občinska uprava ne bi bila napravila nič drugega kakor to, da je uredila mestna podjetja in do rentabilnosti dvignila njene obrate, bi že bilo dovolj, da bi ji mesto za njeno delo bilo hvaležno. V zvezi z mestnimi podjetji bi bilo predvsem omeniti avtobusni promet in mestno plinarstvo. Ta dva obrata mestnih podjetij sta bila namreč dve najtežji poglavi mestnega gospodarstva, ker sta ga s svojimi izgubami močno obremenjevala. Mestno avtobusno podjetje je bilo ob nastopu sedanje občinske uprave povsem zastarelo in je vodstvo stalo pred vprašanjem, ali naj avtobusni promet ukine ali pa z razmeroma visokimi investicijami modernizira in s tem pripomore do njegove rentabilnosti. Občinska uprava se je odločila za slednje. Za avtobusni promet je nakupila lepo število novih avtobusov, bencinski pogon preuredila na pogon z nafto, oziroma z metanolom. Vse to je znižalo režijske stroške toliko, da je do takrat pasivno podjetje postalo aktivno, kar je tudi omogočilo gradnjo modernega avtobusnega kolodvora na Glavnem trgu in v zadnjem času gradnjo novih avtobusnih garaž, ki bodo v najbližji bodočnosti izročene svojemu namenu.

Enake težave kakor z avtobusnim prometom je mesto imelo tudi s plinarjo, ki je od leta do leta izkazovala le deficite. Tudi temu obratu je sedanja uprava zato posvetila svojo posebno pažnjo. Plinarji je omogočila nabavo najmodernejših komorne peči v državi, ki je produkcijo plina toliko pocenila, da je odsej omogočeno plinarni rentabilno obratovanje, ki ne bo nič več obremenjevalo ostalega občinskega gospodarstva.

Seveda se občinska uprava ni izžrpa v skrbi za ta dva obrata mestnih podjetij, marveč je svojo pozornost posvečala tudi drugim obratom, med temi zlasti električnemu podjetju, ki je od leta do leta širil osvoje omrežje ne le po mestu, temveč tudi daleč v mestno okolico.

Razmere zadnjih deset let so dovedle do tega, da se je delo javnih ustanov začelo presojati nemalo tudi po tem, koliko javnih del je izvršila. Tudi če bi s tega vidika gledali na delo sedanje občinske uprave, bi ji morali priznati veliko delo. V teku zadnjih petih let je bilo namreč urejenih in kanaliziranih mnogih mariborskih ulic. Največje tako delo je bila ureditev Glavnega trga, s katerim je zunanost mariborskega mesta mnogo pridobila.

Zakon je mestnim občinam naložil obilo socialnih nalog. Teh nalog se je občinska uprava dobro zavedala in jih tudi v polni meri izvrševala, o čemer zlasti priča stalno naraščanje proračunskih izdatkov za vse panoge socialnega skrbstva, ki je danes po zaslugi naših mož vzgledno urejeno. Vzorom je sedanja občinska uprava uredila tudi razmerje delavcev in nameščenecov do mestnih podjetij. Za nameščenca MP je bila sprejeta službena pogodba, ki je nameščencem MP regulirala plače, funkcijske doklade, napredovanja, dopuste in jim priznala doklade za žene in otroke, posmrtnine njihovim svojcem in priznala deputate in popuste pri proizvodih in napravah mestnih podjetij. Za delavstvo je bil sprejet Službeni red, s katerim so bile

delavcem urejene plače in priznane mnoge ugodnosti preko določil obrtnega zakona. Lepo socialno gesto je občinska uprava napravila tudi ob nastopu draginje, ko je kot ena prvih v vrsti jugoslovanskih občin svojim delavcem, pragmatičnim uradnikom in pogodbenim nameščencem zvišala prejemke.

Tudi svoje kulturne naloge je mestna občina pod sedanjo upravo v polni meri izvrševala, kar zlasti potrjuje adaptacija mariborskega gradu za potrebe mariborskega muzeja, za kar je bilo treba žrtvovati velike vsote, ki bodo pa našemu muzeju in arhivu dale dom, kakršnega nima kmalu kateri muzej v državi in izven nje. Razumevanja s strani sedanje občinske uprave je bila deležna tudi študijska knjižnica, ki je z letošnjim letom dobila povečane in preurejene prostore, ki bodo zadostovali za daljšo dobo let. Tudi mariborsko šolstvo je dobilo v sedanjih občinskih upravi svojega velikega podpornika, tako da moremo reči, da kulturne potrebe Maribora niso bile zadnje, katerim je sedanja občinska uprava bila s svojimi velikimi prizadevanji naklonjena.

Vsestransko plodovito delo sedanje občinske uprave je bilo izvršeno v rednih razmerah zadnjih petih let, na katere lahko naši možje na občini gledajo z zadovoljstvom in ponosom. To delo v takih razmerah nas more navdajati z upanjem, da bo občinska uprava znala prebroditi vse težave in rešiti vse naloge, ki jih prinašajo vojne razmere, pod katerimi trpi celotno naše gospodarstvo, ki meče svoje sence tudi na gospodarsko življenje mariborske mestne občine, ki nikakor ni osamljen otok, ob katerega ne bi udarjali viharji, ki vznemirjajo sedanje gospodarsko življenje. Prepričani smo, da se bo delo sedanje občinske uprave v vsej polnosti pokazalo šele v času, ki prihaja. Pokazalo se bo namreč, da so naši možje, ki so pet let vodili mestno občino, njeno gospodarstvo tako uredili in utrdili, da bo moglo prenesti udarce, ki jih razmere zadajajo vsaki javni ustanovi. To bo pa potrdilo, da je mestno gospodarstvo trdna stavba, ki se ne da zlahka zrušiti. To bo pa tudi najboljša izpričevala sedanji občinski upravi, ki ji je mariborska javnost dolžna zahvalo, za bodočnost pa podporo.

Mariborski peki pred sodiščem

Maribor, 17. oktobra.

Danes je bila pred mariborskim okrajnim sodiščem zanimiva razprava zaradi nočnega dela po pekarnah in zaradi prodaje svežega kruha ob ponedeljkih. Na zatožni klopi je bilo poklicanih 15 mariborskih pekarskih mojstrov, prišlo pa jih je samo 13, ker dva nista dobila vabil zaradi napačnega naslova. Pekarske mojstre so ovadili njihovi pomočniki, da so prekršili uredbo za preiskrbo prebivalstva s kruhom, ki je izšla meseca avgusta in ki določa, da se delo v pekarnah ne sme pričeti pred 4. uro zjutraj in se mora prodajati odjemalcem en dan star kruh. Ker pa peki ob nedeljah ne pečejo, so morali prodajati ob ponedeljkih dva dni star kruh. Mariborski peki so priznavali, da so v ponedeljkih od 23. septembra dalje delali ponoči, nekateri že ob 1, 2 ali 3, vsi pa pred 4. Izjavili pa so, da morajo v ponedeljkih delati na vsak način ponoči, ker je kruh, ki ga pečejo ob sobotah, v ponedeljek zaradi slabe moke neužit. Marsikatera stranka pa je že vrnila tak star kruh.

Z ozirom na to nemogoče stanje je Združenje pekov v Ljubljani napravilo prošnjo na bansko upravo, da se dovoli ob ponedeljkih peti kruh pred 4. uro in da se lahko prodaja še istega dne. Banska uprava je to uvidela in je prošnjo s priporočilom predložila ministru za trgovino in industrijo, obenem pa je naročila podrejenim organom, da se proti pekarnam ne postopa zaradi prodaje svežega kruha ob ponedeljkih do končne odločitve. 20. septembra je bila neputacija ljubljanskih pekov pri g. banu in mu je stvar obrazložila. Ban je pri tej priliki sam izjavil, da se do tedaj, dokler se zadeva ne reši, ob ponedeljkih lahko peče kruh pred 4. zjutraj in se še istega dne svež prodaja. Na podlagi tega so ljubljanski peki obvestili Združenje v Mariboru, to pa svoje člane. Tako so pričeli 23. septembra že ponoči s peko kruha. Sodišče je razpravo zaradi novih dokazov in pa zaradi zaslivanja članov, ki so bili v deputaciji pri banu, odgodilo na 12. novembra ob 9 dopoldne.

M smrten strup. Na Pobrežju se je zastrupila z lizolom 22-letna natakarka Hedvika Korošec. Prepeljali so jo v bolnišnico, ker pa je izpila veliko količino strupa ter je bil prevoz jako pozven, ki niso mogli več pomagati ter je umrla v velikih mukah.

M iz samomora — umor. V Mušeniku pri Črni je skrivnostno izginila 30-letna Ana Lenasi, ko se je zvečer v temi za hip odstranila od hiše. Iskali so jo vso noč, našli pa šele naslednjega jutra utopljeno v naraslem potoku Meži kakih 100 m od hiše. Na glavi je imela več poškodb, za katere pa so prvi hip mislili, da jih je dobila, ko je de-roča voda s truplom butala ob kamenje. Vse je govorilo za nesrečo ali za samomor, saj je bila pokojnica nekoliko slaboumna ter je slabo videla, pa je bilo verjetno, da je v temi zgrešila pot; za prostovoljno smrt pa bi govorilo to, da je imela poldrugo leto starega nezakonskega otroka, za katerega njegov oče sploh ni skrbel ter je pobegnil v Nemčijo, sama pa tudi ni mogla zaradi rahlega zdravlja in duševne omejenosti služiti ter je bila z otrokom vred v breme staršev. Ko pa so truplo raztelesili, se je pokazalo, da je pokojnica postala žrtev skrivnostnega zločina. Na glavi je imela pet

globokih ran ter večkrat počeno lobanjo. Udarci so bili smrtni ter je bila najprej ubita ter nato vržena v vodo. Ugotovilo se je nadalje, da je že tri mesece spet v drugem stanju. Orožniki sedaj vnele preiskujejo, kdo bi imel interes na nasilni smrti uboge reve in kdo bi bil dejanje izvršil.

M Spet vesel dogodek v izseljenskem vlaku. V noči na četrtek se je zgodilo že tretjič, da so morali iz transporta besarabskih Nemcev zapeljati v porodnišnico mlado mater, katero so med vožnjo napadli porodni krči. To pot je povila v mariborski porodnišnici malega Besarabčca 39 letna Marija Hanemann. Vsekakor je čudno, da takih težjih primerov, ki očitno niso za transport, ne obdrži v zemskem taborišču ali pa jih transportirajo z bolniškimi vlaki.

m Nesrečni padci. Na poti iz šole je padla na cesti 10-letna šolarica Ana Zorman iz Pernice pri Sv. Marjeti tako nesrečno, da je zadobila hude notranje poškodbe. — V Jedlovniku pri Sv. Jurju v Sl. gor., se je ponesrečila pri padcu ter si zlomila levo nogo 46-letna viničarka Ivana Bolenko.

V Mariboru je padel z zidarskega odra 19-letni delavec Vinko Horvat. Vsi ponesrečenci so bili pripeljani v mariborsko bolnišnico.

m Tat konjskih repov. Ko so delavci specijacije Balkan dne 25. septembra pripeljali pohištveni voz s pohištvo pred hišo na Aleksandrovi cesti št. 14 v Krčevini ter so pohištvo nosili v stanovanje, je izrabil neznanec priložnost ter odrezal repe obeh konjema. Specijacija je tatvino prijavila orožnikom v Košakih ter je navajala, da ima 3000 din škoda, ker so bili ti konji njeni največji ter so imeli zelo košate in lepe repe, pa so sedaj za omenjeni znesek manj vredni. Orožniki so ugotovili, da je konjem repe porezal 15-letni raznašalec kruha Jožef Serdinšek, ki si je potem iz plena napravil nekaj krtač.

Gledališče

Petek, dne 18. oktobra: Zaprtlo.

Sobota, dne 19. oktobra ob 20: »Nenavaden človek«. Premiera.

Celje

Kurjenje s pomočjo ventilatorja

Celje, 18. oktobra.

Naročnik našega lista g. Vrečar Anton, Cesta na Dobravo, v Celju je začel zaradi dejstva, da je pri nas vedno občutnejše pomanjkanje drv, odnosno, da so vedno dražja, misliti, kako bi našel nadomestek, oziroma kaj bi vsaj omejilo porabo drv. Ker pozna pomen kurjenja s pomočjo ventilatorjev v večjih peceh oziroma parnih kotlih, je poskusil to še s štedilnikom, kar se mu je popolnoma obneslo. Naročil si je električni ventilator in vžidal v štedilnik pod rešetko potrebne cevi. Priprava se je obnesla. Sedaj pokuri 80% manj drv kot poprej. Premoga ne gre več, porabi pa se 1 kw elektrike, če deluje motor 10 ur. G. Vrečar je mnenja, da tudi v največjih kuhinjah ni potrebno, da bi ventilator tako dolgo deloval, ker se napravi tako močan ogenj, da ni več potrebna pomoč motorja.

Poročevalec našega lista je obiskal g. Vrečarja in si je ogledal napravo. Je sicer precej draga, po zadrževanju g. Vrečarja pa se izplača jo nabaviti, ker se pri kurjavi mnogo prihrani. G. Vrečar priporoča ta ventilator posebno večjim kuhinjam. V tem štedilniku se rabijo drva le, da se podkuri. Ventilator se obnese tudi za kotle (rlfe).

c Misijonska prireditev s pestrnim sporedom bo na misijonsko nedeljo, 20. oktobra v dvorani šolskih sester. Začetek točno ob 4 popoldne. Vabljeni!

c Gasilci na Babnem bodo uprizorili v nedeljo ob pol 4 popoldne pri g. Janičevi Ganglovo dramo v 4. dejanjih »Sine«.

c Nadaljevanje nagradnega streljanja celjskega strelskega okrožja bo v nedeljo ves dan na strelišču v Pečovniku.

c Društvo absolventov drž. trg. šol v Celju vodi tečaje in sicer ruščino, francoščino, nemščino (začetni in nadaljevalni), angleščino in italijansko. Tečaji se vrše v prostorih Drž. trg. šole v Celju ob večernih urah.

c Druga poravnalna razprava med Tovarno pletenin na Polzeli in delavstvom, ki je bila več-

Pluj

Izkopavanje plinskih cevi lepo napreduje. Do sedaj so delavci izkopali cevi že v parku, na Minoritskem trgu, tako da sedaj delajo že v Krempeljovi ulici. Vseh cevi je okrog 650 m v različnih premerih. Torej bo še mnogo dela. Mestna občina bo dobila za cevi okoli 250.000 din, kar je gotovo zelo lepa vsota, če pomislimo, da so cevi ležale neizrabljene v zemlji. Cevi je kupilo mestno podjetje v Mariboru.

Predavanje o »Vprašanjih naše dobe«, ki bi moralo biti drevo v Prosvetnem društvu, je zaradi predstave v mestnem gledališču preloženo na torek, dne 22. t. m. ob 20 v prosvetni dvorani v mestnem parku. Predaval bo urednik »Slovenec« g. Franc Terseglav. Ker bo predavanje nad vse zanimivo in poučno, so nanj vabljeni vsi, ki se zanimajo za sedanja vprašanja.

Dramsko društvo uprizori drevi v mestnem gledališču John Bensonovo renesančno komedijo »Volpone« (Lisjak). Režijo vodi g. Babič, v glavni vlogi pa nastopa g. Wilhelm.

Plujaska gora

Ogromna dela pri popravilu zunanosti znamenitega Marijinega svetišča na Plujski gori, ki so trajala od spomladi in celo poletje gredo proti koncu. Mislili smo, da bo do 20. t. m. že vse storjeno. Ker so pa pri zaključnih delih pri urejevanju glavnega vhoda pri rastla nepredvidena nova dela, ki bodo trajala gotovo še 14 dni. zahvalna slovesnost bo v nedeljo 20. t. m., kakor je že bilo naznanjeno. — Uprava svetišča.

Kako živi predsednik Roosevelt

Evropska vojna je temeljito spremenila način življenja ameriškega predsednika Roosevelta. Vplivala je ne samo na njegovo javno, ampak tudi na njegovo zasebno življenje.

Pred izbruhom evropske vojne je ameriški predsednik Roosevelt zjutraj rad poležaval. Do desete ure je bil v postelji. V posteljo so mu morali prinesiti čokolado in jutranje časopise, ki jih je med tem časom prebral. Po izbruhu evropske vojne pa vstaja zelo zgodaj in odhaja ob sedmih že redno zdoma. Že zgodaj ima telefonske razgovore z ameriški poslanki v Evropi in Aziji. Tudi prijetne domače večerje, ki jih je prirejal prej v krogu svoje družine in najbližjih prijateljev, se sedaj opustil. Le redkokdaj ga vidijo pri plavanju, Roo-

seveltovem najljubšem športu. Prej je vsake sobote povabil časnike na kopanje in je z njimi igral water-polo. Tudi tega je zdaj konec. Edina strast, ki ji ni opustil, temveč jo goji še z večjim veseljem, je zbiranje modelov za ladje.

Novi časi so prinesli spremembo tudi v Rooseveltovo naravo. Prej si slisal mnogo govoriti o njegovem humorju in šaljivosti. Vedno je bil dobre volje. Sedaj pa mu je obraz vedno resen. Le redko se s kom pošali.

Grolica Larisch je umrla v hiralnici

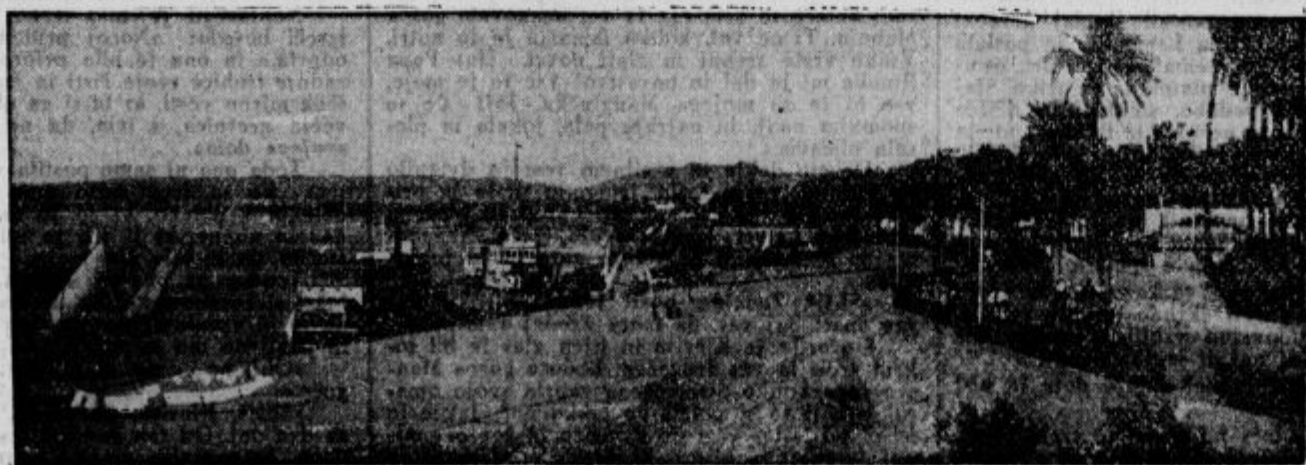
V Augsburgu na Bavarskem je pred kratkim umrla v mestni hiralnici dva in sedemdesetletna, obubožana, zapuščena in obupana grofica Larisch von Walersee. V mladosti je bila grofica Larisch ne samo velika in svetla zvezda v dunajski visoki družbi, temveč je imelo njeno delo tudi svojevrsen zgodovinski pomen. Bila je hčerka bavarske vojvode in sorodnica bavarske kraljevice ter avstrijske cesarske hiše. Živela je na Dunaju. Uživala je veliko zaupanje in prijateljstvo takratnega prestolonaslednika Rudolfa, sina cesarja Frana Jožefa. Do ljubzenske pustolovščine prestolonaslednika Rudolfa, ki se je tragično končala z dvojnimi samomorom na gradu Mayerlingu, ne bi prišlo brez posredovanja grofice Larischeve, ki je prenašala sporotila in pisma med Rudolfom in med mlado grofico Vebero. Zaradi tega je bila po nesreči v Meyerlingu izgnana najprej iz avstrijskega dvora, nato pa še iz Dunaja.

Grofica Larisch je bila trikrat poročena. Nazadnje je vzela za moža nekega ameriškega farmerja (ta jo je spoznal iz časopisov, ki so objavili njeno sliko, ko je nekoč prišla v New York). Toda neugnana in nemirna grofica se ni mogla privaditi mirnemu zakonskemu življenju. Zbežala je od svojega tretjega moža in je živela najprej v Ameriki, pozneje pa zopet v Evropi nemiro, pustolovsko življenje. Proti koncu so ji začeli pohajati denarna sredstva. Tako je obubožala, da so jo nazadnje morali sprejeti v avgubursko hiralnico. Letos je smrt zapečatila to nemirno življenje.

Jubilej japonske vladarske hiše

Letos 11. oktobra je preteklo 2600 let, odkar vlada na Japonskem sedanja vladarska hiša. Povsem razumljivo je, da ima na takem dvoru veliko vlogo spoštovanje starih običajev in navad. In res prevladujejo na Japonskem dvoru še prastare oblike družabnega življenja. Nov čas pa je prodrl tudi v prostore japonskega dvora, kamor je prinesel marsikatero novotarijo in je odstranil mnogo zastarelega. Navzlic temu je treba poudariti, da še vedno navzlic obziru na novi čas skrbno negujejo stara izročila bolj kot kjerkoli na svetu.

Japonski ministri morajo redno poročati cesarju. Neugodno je za njih zlasti to, da se morajo pred avdienco vedno preobleciti v tradicionalno japonsko nošo. S preoblačenjem izgube mnogo časa. Zlasti velika je zguba časa takrat, kadar je cesar v letni vili na plaži v Hajimi. oddaljeni dve uri avtomobilske vožnje od Tokija. Že vrnja sama vzame ministrom mnogo časa. Zato je cesar pred kratkim odločil, da odleži ministri lahko prihajajo k njemu v navadni obleki. Le pri največjih slovesnostih naj se vnaprej spoštujejo stari navadi in pridejo na dvor tako običajno, kakor določajo stari predpisi. Za japonski dvor je to velika novost. Ministri so hvaležni cesarju, pa tudi javno mnenje je sprejelo novo cesarjevo določbo glede obleke ministrov zelo priazno, ker vidi v tem sodobno in praktično usmerjenost svojega cesarja.

Egiptovska pokrajina. V ozadju je Asuan ob Nilu.

Rateče-Planica

Poletna tujskoprometna doba, v katero šteje meseca julij in avgust in delno tudi še mesec september, je zatonila. Poljski sadeži so pospravljeni; govedo se pase po dolini po travnikih in ledinah in po njivah; gozdovi hite rumeneti in listje hiti odpadati z dreves. Samo še nekaj dni pestrje jesenske krasote po gozdovih in Karavan-kah in Julijskih Alpah — in pogreznemo se v pozno jesen.

Kakšna je bila letošnja poletna doba? Računajo po številu večdnevni gostov, je obisk našega visokogorskega letovišča zaostal za lanskim za okroglo 30 odstotkov. Toda računajo po številu prenočin, so se te znižale nasproti lanskim za okroglo 54 odstotkov. Lansko leto je bilo v teh treh mesecih v našem letovišču 1294 gostov, letošnje leto so bili pa 803; lani je bilo nad 18.000 prenočin, letos pa komaj 8.000. To malo število prenočin, ki jim je vzrok ne samo sedanji mednarodni položaj, ampak tudi neprestano slabo vreme, je hud gospodarski udarec za rateško-planjske občane in njih občino. In kakšna bo zdaj zimska doba? Dal Bog, da bi bila boljše od lanske in predlanske, da bi vsaj nekoliko zacelila gospodarske neizhode poletne dobe!

Odkrite freske v podružnični cerkvi sv. Tomaža. Ko so letošnje poletje popravljali podružnično cerkev sv. Tomaža na župnem pokopališču, so v presbiteriju na stenah odkrili freske, na katerih so upodobljena mučenja apostolov. (Glej članek v »Slovenec« z dne 10. t. m. pod naslovom »Najnovejša odkritja v starem slovenskem stenskem slikarstvu«). Ko bodo freske popolnoma odkrite in obnovljene, bodo nova vidna privlačnost za naše letovišče in zimovišče. Ne samo veličastna rateško-planjska visokogorska pokrajina, temveč tudi Rateče same s svojimi dvema cerkvama, župno cerkvijo sv. Duha iz 15. stoletja, stoletno na gričku ob vhodu v vas, in s pokopališčno cerkvijo sv. Tomaža iz 14. stoletja, naj nudijo rateško-planjskim poletnim in zimskim gostom nad vse blagodejno duševno razvedrilost. Obe cerkvi sta bili lansko in letošnje leto obnovljeni in obnovljeni so bili tudi njih altarji. Zeletj je le, da bi ne bilo ne letoviščarja, ne planinca in ne smučarja, ki si po prihodu v Rateče ne bi ogledal tudi obeh naših prenovljenih cerkva!

Kranjska gora

Nekaj posebnega je letos pri nas, da zidajo vkljub sedanji negotovosti in rastoči draginji več novih poslopij in popravljajo ter prezidavajo starih kakor pretekla leta. In to ne samo domačini, ampak tudi tujci. Bilo je tudi prodanih nekaj hiš tujcem zopet tujcem, in sicer Slovincem iz oddaljenih krajev Slovenije. Kakor bi bilo tu varnejše kot drugje. 25. t. m. dopoldne pa pride na dražbo pri tukajšnjem sodišču znani hotel Razor s pritliklinami. Vse skupaj, poslopja, zelenjadni vrt, travnik, njiva in dva gozda, je cenjeno nad 700.000 dinarcev. Pa to je edini primer te vrste. Sicer so več ali manj vsi ljudje zaposleni in tudi letošnja poletna sezona je precej donesla, če tudi ne toliko kakor prejšnja leta. Še letina ni odveč slaba, dasi smo doživeli in še doživljamo več deževnih kakor lepih dni.

Izjava

Kranje Ivan, posestnik v št. 11ju v Slovenskih goricah, izjavlja, da ni plačnik za dolgove, katere dela njegov sin Kranje Ivan, trgovski pomočnik.

Zalostnega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš nad vse ljubljeni, skrbni oče

Kodela Franc

posestnik

danes ob 8.30, v 52. letu starosti, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb dragega pokojnika bo v soboto, dne 19. oktobra ob 15. uri iz hiše žalosti na domače pokopališče.

Resa pri Vidmu ob Savi, dne 17. oktobra 1940.

Zalujoči ostali: Mimi Kodela roj. Kužnik, soproga; Franci in Joško, sinova — ter ostalo sorodstvo.

Alphonse Daudet:

Jakec

Prevedel Fišer Franc

»Samo, če ni zamudil vlaka...« je odgovorila Zenaida, ki je ves čas, odkar je odšel, mislila samo na svojega bodočega in mu sledila v mislih na vseh presledkih njegovega potovanja... »Zdaj je že izven mesta... prevoznika kliče... zdaj stopa na ladjo...«

Na Loiri mora biti zdaj zelo hladno,« je vzklila nadaljevalje svoje sanjarije.

»Oh! seveda, zelo hladno...« je trepetaje odgovorila njena mačeha.

Vendar pa ona ni trepetala zaradi lepega brigadirja. Ura je odbila deset. Dvignila se je živahno, sunkoma, kot bi se hotela iznebiti nadležnega gosta:

»Ali ne bi šli spat?« Ko je nato videla vajenca, da je stopil k vratom, da bi jih zaklenil kot je to storil vsak večer, je planila in ga ustavila:

»Je že! Je že zaklenjeno! Pojdimo spat.«

Toda ta preseneta Zenaida kar ni mogla prenehati govoriti o svojem Manginu.

»Jakec, ali vam ugajajo svetli brki? Koliko je že treba plačati pristojbine na oljčna semena?«

Jakec se ni več spomnil. Naj vpraša o tem gospoda Mangina, če so tako zanimiva vprašanja teh carin!

»No, ali pojdemo spat ali ne?« je vprašala gospa Roudic in se hlinila kot bi se smejala. Toda vsi živci so ji trepetali.

Ubogala sta. Vsi trije so odšli po ozkih stopnicah.

Torej »lahko noč!« je dejala mačeha, vračajoč se v svojo sobo. »Zaspala sem, da komaj gledam.«

Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ščitovanjski oglas 1 din. Debele tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši anekdota za mali oglas 15 din. Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. Pri oglaših reklamnega značaja se računajo enokolononska, 5 mm visoka politna vrstica po 1 din. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Zasluzek

Voznike

za izpeljavo drv iz gozda potrebujemo takoj za nekaj mesecev proti dobremu zaslužku. Pojasnila: Zaje Lojze, Ljubljana, Gledališka ul. 7.

Zastopstvo

pri žagah za stalno dobavo gradbenih desk na zagrebški trg išče dobro vpeljan zastopnik gradbenega materiala v Zagrebu. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Žaga« št. 15833. (a)

Vajenci

Vajenko

za trgovino s papirjem, v Ljubljani - sprejemem takoj. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Dobra računarka« št. 15883.

Deklica

z malo maturo išče mesto vajenke v trgovino z mešaním blagom, kjer bi imela vso oskrbo. Minka Novak, Kočevje št. 23.

Službodob

Postrežnico

pridno in pošteno, za čas od 8 zjutraj do 2 pop. takoj sprejemem. - Rožna dolina, Cesta IX. št. 29.

Hlapca

poštenega, treznega, za h konjem, sprejemem takoj. Martinec, Trnovski pristan št. 22.

Šofer

samski, vešč popravil za tovorni avto z Diesel motorjem, se išče za takojšen nastop. Prehrana in stanovanje v hiši. Ponudbe s prelopi sprideval v upravo »Slovenca« pod »Soliden« št. 15850.

Službe iščejo

Trgovska pomočnica

začetnica, simpatična in delavna ter vajena tudi gospodinjstva, želi službe kjer koli. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Poštena« št. 15414. (a)

Prodamo

Vrtno prst

večjo količino, prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15866.

Prvovrstno cepljeno trsje

korenjake, divjake, na raznih podlagah, nudi Zlher Franjo, Zamušani, Sv. Marjeta, Moškanci — Zahtevajte cenik! (i)

Premog

koks, drva nudi

I. Pogačnik Ljubljana, Bohoričeva 5 telefon 20-59 Postrežba brezhlbna

STROJI

Lesne industrije!

Če želite nabaviti prvovrsten jarmenik, se takoj oglašite v trgovini strojev Dovžan Ivan, Ljubljana, Frančiškanska 4. Telefon 45-42.

Plinski generator

po možnosti s pečjo na kurjavo z drvni, kupimo k stabilnemu motorju 15 KS. Poznič Jožef, Gor-njigrad.

Razno

Brezplačno zavojček

Dostalovega toaletnega bisera na poskušnjo. — Uspeh po prvi uporabi. Koža obraza in telesa ostane čista, zdrava in mlada. Mozolci, ogrci, nečistosti obraza izginejo. Pošljite za stroške 3 dinarje v znamkah. — Kemikalija, Novi Sad 144. V apotekah, drogerijah originalni karton 40 din.

Stanovanja

ISČEJO:

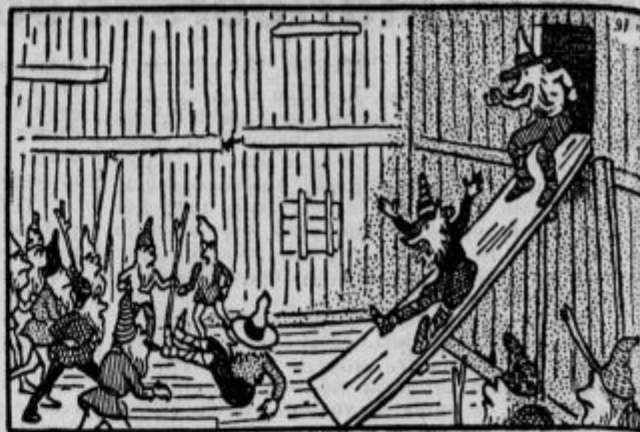
Trisobno stanovanje

s kabinetom in vsemi pritliklinami v centru ali bližnji okolici Ljubljane, iščem za november ali december. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Lepo stanovanje« št. 15839. (e)

Otroški kotiček

Mihčeve čudovite dogodivščine

(97) Seveda poskušajo zdaj prestrašeni Lisjakarji smukniti sem ali tja, da bi se le kje prebili skozi kak skrivši izhod, toda takoj stoji pred njim že po deset palčkov, ki mu prestrašeno pot in onemogočijo strahopetni načrt. V takem položaju jih je minilo vse junaštvo klatežnih viteзов. Lahko je bilo prej biti junak proti slabotnejšim osamljen-cem!

(98) Tudi poglavar je skušal sramotno pobegniti in prepustiti svoje krdelo kruti usodi. Kaj mu mar njegovi pomagači v nesreči; glavno je, si misli, da se sam reši! Toda ne boš! Tudi njega ujamejo in prihranijo za odmero pravičnega plačila.

IZREDNO OGLASNO SREDSTVO!

»Slovenčev koledar« bo na mizah nešteti slovenskih družin vse leto! ★ Ne odlašajte, ter čimprej naročite oglase v tem koledarju!

»Slovenčev koledar«, Ljubljana, Kopitarjeva 6

Posestva

»REALITETA«

zavod za nakup in prodajo nepremičnin je samo v Ljubljani, Prešernova ulica 54, I. nadst. Telefon 44-20.

Parcelo

na Celovški event. Tyr-sevi cesti, kupim. Plačam takoj. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Parcela« št. 15878.

Vnajem

ODDAJO:

Trgovski lokal

velik, v najprometnejši ulici Ljubljane, oddam za 1000 din mesečno. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 15875.

Industrijski prostor

v izmeri 20 x 25 m, s transmisijami, jermenjem in lokomobilnim pogonom dam v najem v Banjaluki. Hamdija Afgan, Banjaluka.

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš dobri oče, gospod

Jernej Grad

posestnik, gostilničar in trgovec v Dragomlju št. 4

v sredo, dne 16. oktobra 1940, v 80 letu starosti, previden s tolažili svete vere, mirno v Gospodu zaspal. Pogreb predragega pokojnika bo v soboto, dne 19. oktobra 1940, ob 9 zjutraj, iz hiše žalosti v Dragomlju na pokopališče k Sv. Pavlu.

Dragomelj, 17. okt. 1940.

Zalujoči sinovi in hčere ter ostalo sorodstvo

prla hrastovo omaro, ki je bila v rodbini že nad 100 let. Vratini krili sta se razmaknili in zaduhtel je prijeten sladki vonj. Jakec je občudoval kupe rdečega volnenega blaga, ki ga je sečila prva Roudicova žena, in skladovnice izgotovljenega perila, ki so ga zlikale in zložile spretno bretonske roke.

»Ali vidiš?...« je Zenaida zmagoslavno vzklila.

Res je, da Jakec še ni nikdar niti pri svoji materi, ki je imela svojo stekleno omaro vendar do vrha natrpano z vezenjem in finimi čipkami, videl toliko tako lepo urejenega perila.

»Toda to še ni najlepše! Dragi moj Jakec, sem pogledaj. Dvignila je težak sklad ženskih kril in pokazala med belo platno zavito skrinjico.

»Ali veš, kaj je tu notri?... Moja dota.«

Kako ponosno je to dejala. »To je moja ljuba, moja lepa dotica, zaradi katere se bom čez 14 dni imenovala gospa Mangin. Ti ne veš, koliko denarja je tu notri. Vsake vrste srebrni in zlati novci. Ha! Papa Roudic mi je dal to bogastvo! Vse to je moje, vse to je za mojega Manginčka. Joj! Če se spomnim nanj, bi najraje pela, jokala in plesala obenem.«

Debelo dekle je v silnem veselju dvignilo ob straneh svoje krilo, iztegnilo prste in pričelo smešno okorno plesati pred to blaženo skrinjico, kateri dolguje svojo srečo. Nenadoma so se zaslišali udarci po zidu in jo prekinili.

»Slušaj, Zenaida, pusti vendar otroka, naj gre spat! Saj veš, da mora zgodaj vstati.«

Govorila je Klarisa in njen glas je bil tokrat srdit in ves drugačen. Bodoča gospa Mangin je nekoliko osramočena zaprla svojo omaro, voščila so si polglasno lahko noč, Jakec je odšel po lestvi v svojo kamrico in čez pet minut je majhna hišica, ki jo je božal veter in pokrival meg, navidez zaspala v mirni in tihi

noči kot vse sosednje hiše. Toda slika hiše je prav tako varljiva kot obraz človeka; njena okna so zaprta kot težke zaspale veke, a za njimi skrite se odigravajo najpretnostnejše in največje žalostigre.

Največje žalostigre pri Roudicovih spodaj v sobi. Luč je ugasnila Razsvetluje jo samo odsev iz kamina, kjer gori premog in žari velik ogenj. V ozadju sta možki in ženska. Nagajivo plapolanje ognja od časa do časa obsveti ženini zardeli obraz. Ali je zardel od sramu? Moški kleči. Od njega ni videti drugega, kot lepe nazaj počesane skodrane lase in močno, vitko, toda proseče in obožavajoče sklonjeno postavo.

»Oh, rotim te!« je govoril tiho, »rotim te, če me kaj ljubiš...«

Kaj neki jo je še prosil? Kaj naj mu še več da? Samo eno stvar je dosedaj še spoštovala: to je bil dom njenega moža. No prav!

Nantais-ju je bilo treba samo namigniti, izreči besedo: »Nocoj pridem...« pusti vrata odprta, in ona je bila pripravljena odreči se zadnje trohice svoje čisti in izgubiti zadnji kosček mirne vesti, ki bi si ga ohranila tudi največja grešnica, s tem, da ne bi omadeževala svojega doma.

Toda ona ni samo pustila vrat odprtih; potem, ko so drugi odšli spat, se je počesala, oblekla v obleko, ki jo je imel on rad in si nadela uhane, ki ji jih je bil on dal. Vse je storila, da bi bila čim lepša.

Vendar pa ona ni klonila, čeprav je bila tako slabotna in voljna. Imela je toliko moči, da se je uprala zahtevam tega človeka: osorno in užaljeno mu je odgovorila:

»Oh! ne... ne... nikdar... to je nemo-goče.«

»Slušaj, Klarisa, povem ti, da rabim samo za dva dni. Od teh šestisoč frankov vrnem pet tisoč, ki sem jih zaigral, z ostalimi priigram novo bogastvo.«